De la trimisul nostru la O.N.U., Cornel Răducanu

Rezoluţia în problema Orientului Apropiat, rezultatul unui consens general

— convorbire cu

lordul CARADON

ministru de stat la Foreign Office, reprezentant permanent al Marii Britanii la Naţiunile Unite

Considerînd a fi de interes pentru cititorii noştri cunoaşterea directă a opiniilor lordului Caradon, ministru de stat pentru afacerile externe, reprezentantul permanent al Marii Britanii la Naţiunile Unite, asupra rezoluţiei propuse de Anglia şi adoptate de Consiliul de Securitate printr-un vot unanim, a perspectivelor de soluţionare în continuare a problemei Orientului Mijlociu, i-am solicitat o întrevedere pe care cu deosebită bunăvoinţă mi-a acordat-o.

Deşi duminică, şi după atîtea obositoare solicitări în şedinţele de noapte ale Consiliului de Securitate, lordul Caradon m-a primit în biroul său de la misiunea Angliei la O.N.U., la etajul zece al unei clădiri de pe al treilea bulevard new-yorkez, nu departe de sediul O.N.U.

Cum era şi normal, interlocutorul nostru evoca la început etapele parcurse de consultările şi dezbaterile în problema Orientului Mijlociu, care au urmărit „realizarea pas cu pas a unui acord". Ceea ce la început părea ireconciliabil, s-a realizat treptat, printr-o sistematică consultare a părţilor direct interesate şi însufleţiţi de ideea că „la O.N.U. nu ne angajăm în exerciţii de război rece, ci ne străduim să realizăm un consens general prin consultări. În cazul Orientului Mijlociu au dreptate şi cei care solicită retragerea trupelor de ocupaţie şi cei care pretind instaurarea unei păci durabile şi juste".

Lordul Caradon considera, de asemenea, important a sublinia că „acţiunea încheiată săptămîna trecută la Consiliul de Securitate constituie doar un pas înainte, dar este un pas în direcţia justă. Ştiţi foarte bine că ne-a încercat pe toţi în ultimele săptămîni sentimentul că nu vom putea ajunge la o concluzie, ceea ce ar fi însemnat o adevărată tragedie pentru Orientul Mijlociu. Acum două-trei săptămîni rezultatul obţinut nu ar fi fost de imaginat".

Discuţia se angajează apoi asupra situaţiei în momentul de faţă. „Este încurajator — arată lordul Caradon — că Republica Arabă Unită s-a declarat gata să discute cu reprezentantul secretarului general. Exprim speranţa că şi Israelul îşi va preciza poziţia în acelaşi sens şi că ambasadorul Jarring, sosit la New York pentru consultări preliminarii, îşi va putea începe misiunea sub cele mai bune auspicii. El este investit cu o rezoluţie avînd un sprijin larg şi cadrul principial pe care se va baza în discuţiile sale".

Insistînd să aflăm şi alte amănunte privind procesul de elaborare a rezoluţiei prezentate Consiliului, interlocutorul nostru ne face atenţi că „rezoluţia nu e numai a Angliei, ea este o realizare care aparţine tuturor membrilor Consiliului. Am citit într-un ziar că ar fi vorba de o victorie a diplomaţiei britanice. Cred că nu e o victorie a cuiva anume, ci este un succes al Naţiunilor Unite. Fiecare a contribuit la aceasta. O mare importanţă a avut hotărîrea Uniunii Sovietice de a vota pentru rezoluţie. Consider aceasta ca un act constructiv şi curajos care ne dă mari speranţe pentru viitor.

Sînt fericit că prin eforturile şi contribuţia directă a preşedintelui Adunării Generale şi a tuturor celor ce şi-au adus aportul la succesul dezbaterii, am înregistrat un cîştig al acestei sesiuni.

Evenimentele recente mă fac să subliniez aceeaşi operativitate şi hotărîre în atitudinea secretarului general şi a Consiliului de Securitate faţă de problema Ciprului, a cărei seriozitate a reclamat intervenţia noastră". (În biografia lordului Caradon asocierea activităţii sale cu această problemă s-a realizat pe două planuri: guvernator al insulei între 1957—1960 pînă la acordarea independenţei şi autor al unei cărţi despre problemele Ciprului.)

— Dacă am înţeles bine, Excelenţă, sînteţi optimist în legătură cu posibilitatea unui progres în Orientul Mijlociu?

— „Există forţe care lucrează pentru buna înţelegere, aici la O.N.U. şi în toată lumea. Ceea ce acum cîţiva ani părea dificil sau chiar imposibil, este astăzi o realitate. Păreri asemănătoare sau chiar identice sînt astăzi formulate de tot mai mulţi delegaţi, de tot mai multe ţări".

— Vă imaginaţi, desigur, interesul particular cu care este urmărită în ţara noastră activitatea acestei sesiuni. V-aţi referit mai înainte, printre altele, la colaborarea cu factorii de răspundere ai sesiunii. Este un subiect asupra căruia v-am solicita şi alte detalii.

— „De la începutul acestei sesiuni şi chiar înainte, guvernul britanic a fost în strîns contact cu guvernul român în problema Orientului Mijlociu şi în alte probleme.

Am păstrat un contact constant în timpul sesiunii cu ministrul de externe al României, preşedintele Adunării Generale, avînd strînse consultări cu Excelenţa Sa în fiecare stadiu al discutării problemei Orientului Mijlociu. Sugestiile lui mi-au fost de cel mai mare ajutor şi încurajare şi sînt fericit că sub preşedinţia sa am reuşit un acord unanim în Consiliu. Dv. ştiţi că procedura adoptată a ales Consiliul şi nu plenara Adunării Generale drept teren de discuţii, însă preşedintele Adunării Generale a arătat un mare şi justificat interes pentru eforturile din Consiliul de Securitate, contribuind foarte mult la rezultatele obţinute.

Aş reaminti cele spuse mai înainte că rezoluţia propusă de Anglia este rezultatul unor consultări cu părţile direct interesate şi cu alţi membri ai Consiliului. Este probabil că alţi delegaţi ai unor state membre ale O.N.U. ar fi putut propune alte redactări, dacă ar fi înaintat ei înşişi un text. Aceasta înseamnă că ei nu consideră tot ce scrie în rezoluţia adoptată ca deplin corespunzător punctelor de vedere, după cum nu înseamnă că preşedintele Adunării Generale este de acord cu fiecare cuvînt al rezoluţiei. Ceea ce vreau să subliniez, însă, este faptul că el ne-a dat un sprijin nepreţuit în obţinerea acordului.

Repet, călăuzirea şi încurajarea preşedintelui ne-au ajutat pe toţi să ne ducem sarcina la bun sfîrşit".

Mulţumirilor noastre pentru bunăvoinţa arătată şi răspunsurile primite, lordul Caradon le replică cu... promisiunea altor întrevederi.

Corespondență de la New York

O.N.U. – eficiența unei atmosfere de lucru

Ședință de lucru a Comitetului nr. 3 (probleme sociale)

Joi 22 noiembrie, ora 17, ora locală, cînd în jumătatea de răsărit a globului era noapte iar majoritatea ziarelor își închiseseră edițiile, Consiliul de Securitate adopta în unanimitate o rezoluție care consacra răspunderea O.N.U. față de situația din Orientul Mijlociu, subliniind în mod explicit că o pace durabilă și justă în această regiune depinde, în esență, de aplicarea a două principii : 1) retragerea trupelor izraeliene de pe teritoriile ocupate, 2) încetarea stării de beligerantă și asigurarea pentru toate statele din regiune a dreptului de a trăi în pace, în cadrul unor frontiere sigure și recunoscute. În continuare, rezoluția se referă la celelalte condiții ce urmează a fi asigurate în vederea normalizării situației precum și la mandatul reprezentantului special al secretarului general care va acționa în regiune.

Momentul votului unanim al celor 15 membri ai Consiliului, înșirați alfabetic în jurul mesei în formă de potcoavă, unde s-au examinat, în decursul anilor, atîtea probleme de acută gravitate pentru pacea lumii, — este de neuitat pentru toți cei care au fost de față în locurile rezervate delegaților, în balcoanele presei sau ale publicului. În sala unde domnește întotdeauna o liniște desăvîrșită, au răsunat spontan aplauze, exteriorizare a unui puternic sentiment de satisfacție și ușurare după marea tensiune a zilelor și nopților petrecute în așteptarea votului final. Și, pentru prima oară, președintele ședinței nu a mai solicitat, prin bătăi de ciocan, liniștea necesară dezbaterilor.

A doua zi, „New York Times" își intitula editorialul „Speranță nouă la O.N.U.", scriind că „o rezolvare cuprinzătoare a conflictului arabo-izraelian ar putea marca un punct de cotitură nu numai pentru Orientul Mijlociu, dar și pentru alte regiuni de conflict internațional. Aceasta insuflă o nouă viață Organizației internaționale". La rîndul său, „New York Post" considera că „s-a deschis ușa spre aer proaspăt pentru prima oară după 5 iunie, ziua izbucnirii ostilităților în Orientul Mijlociu".

Observatorii sînt unanimi în a considera ca un merit al sesiunii a XXII-a faptul că a răspuns apelului formulat, încă în prima ei ședință, de președintele Adunării Generale, Corneliu Mănescu, și a instaurat o atmosferă de lucru care a permis în mod treptat o apropiere a punctelor de vedere. Îndemnul inițial al președintelui împreună cu întreruperea temporară a ședințelor plenare, — în condițiile desfășurării normale a activității celor 7 comitete ale Adunării Generale —, au însemnat o posibilitate concretă acordată schimburilor repetate și răbdătoare de vederi, au favorizat imprimarea unui climat de lucru pentru care a militat cu consecvență delegația Republicii Socialiste România, încă de la sesiunea din iunie-iulie a O.N.U.

Nu există astăzi observator care să nu recunoască faptul că acest rezultat ar fi fost imposibil și Națiunile Unite ar fi asistat la o inutilă și periculoasă repetare a istoriei, dacă nu s-ar fi realizat — prin eforturile conjugate ale tuturor factorilor responsabili ai sesiunii — convergența, pas cu pas, a punctelor de vedere, în cadrul unor numeroase întîlniri între diplomați.

Desigur, procesul dificil al elaborării unei soluții de durată pentru înlăturarea atmosferei de neîncredere din Orientul Mijlociu este abia la început. Meritul rezoluției adoptate este însă acela de a fi clarificat și statuat rolul și competența O.N.U. în abordarea acestei probleme, de a fi respins acele poziții care refuzau Organizației dreptul de a contribui la apropierea părților direct interesate.

Reprezentantul secretarului general în Orientul Mijlociu, ambasadorul suedez Gunnar Jarring, a sosit duminică la New York și are consultări intense în vederea pregătirii sub cele mai bune auspicii a misiunii sale în capitalele statelor direct interesate. În regiunea Orientului Mijlociu, istoria furnizează și alte precedente în care O.N.U. a încercat să apropie, prin intermediul unor reprezentanți speciali, pozițiile divergente în momente de criză acută. Este cazul lui Ralph Bunche, care a contribuit după conflictul din 1948 la încheierea acordurilor de la Rodos, și al lui Lester Pearson care, după conflictul din 1956, a inițiat crearea forțelor O.N.U. de menținere a păcii.

Rezoluția care va călăuzi misiunea din Orientul Mijlociu reprezintă un important progres față de alte documente elaborate pe parcurs. Ea pune toate mijloacele la dispoziția acțiunii de conciliere, căreia îi lasă libertatea de inițiativă asupra metodelor ce vor fi folosite. Esențial va fi fără îndoială efortul de armonizare a punctelor de vedere ale părților, în spiritul principiilor amintite mai înainte.

ÎN SPIRITUL COOPERĂRII

Capitolul vast de probleme economice aflat în dezbaterea actualei sesiuni (12 puncte pe ordinea de zi) impune un ritm de lucru susținut comitetului al doilea al Adunării Generale. Săptămîna la care ne referim acum prilejuind examinarea unor aspecte dintre cele mai importante ale eforturilor țărilor membre ale O.N.U. pe linia dezvoltării cooperării economice și a lichidării discrepanțelor dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare, am solicitat, pentru cititorii noștri, părerea a doi dintre specialiștii incontestabili în aceste probleme.

Iată ce ne-a declarat Janez Stanovnik, membru al Vecei Executive Federale a Iugoslaviei și raportor al conferinței „celor 77" de la Alger, în legătură cu dezbaterile din comitetul al doilea. „Seriozitatea problemei decalajelor economice între țări impune eforturi multiple pentru construirea, pe calea dezvoltării generale, a unei noi economii mondiale, cu o diviziune mai rațională a muncii. Conferința de la New Delhi, în vederea căreia grupul celor 77 de țări în curs de dezvoltare a pregătit la Alger o Cartă unitară a scopurilor și necesităților acestor state, își va propune, desigur, să elaboreze un acord și o schemă de principii călăuzitoare prin care să contribuie la creșterea aportului tuturor țărilor la progresul general economic, să faciliteze acorduri concrete între țări cu nivele deosebite sau asemănătoare de dezvoltare.

După părerea mea, o condiție a succesului constă în realizarea unor acțiuni convergente între diferitele categorii de state, în înțelegerea necesității unor schimburi economice în toate direcțiile.

În ce privește unele recomandări ale Cartei de la Alger, aș sublinia recunoașterea caracterului primordial al responsabilității țărilor în curs de dezvoltare pentru avîntul lor economic și necesitatea unei acțiuni sincronizate pe plan internațional pentru o distribuire echitabilă a tuturor posibilităților și foloaselor care decurg din schimburile mondiale. Numai pe această bază se poate realiza cu succes conceptul de „comerț și ajutor".

Nu pot să nu remarc cît de larg și cît de pozitiv este în rîndul celor 77 de țări ecoul inițiativelor și aportului României la întărirea și diversificarea formelor de cooperare economică în cadrul și în afara O.N.U., interesul cu care sînt urmărite acțiunile și relațiile bilaterale și multilaterale ale României. Ca raportor și participant activ la dezbaterile celor 77 de țări am avut permanent posibilitatea de a constata acest fapt".

Cel de-al doilea interlocutor al nostru este Eduardo Bradley, consilierul economic al delegației Argentinei la O.N.U. Ca fost președinte al grupului de experți care a pregătit constituirea O.N.U.D.I. (Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltarea Industrială cu sediul la Viena și din al cărei consiliu de conducere, format din 45 de membri, face parte și România), el este, desigur, în măsură să ne informeze asupra activității de pînă acum a acestui organism și a perspectivelor sale în promovarea dezvoltării industriale : „După cum știți, Comitetul nostru, al doilea, a adoptat zilele acestea, în unanimitate, o rezoluție propusă de România și de alte cinci țări. Statele membre au fost de acord să sublinieze necesitatea intensificării eforturilor de industrializare pe calea folosirii celor mai noi cuceriri științifice și tehnologice, a extinderii cooperării internațio-

nale, să recomande comisiilor economice regionale ale O.N.U. și altor organisme de colaborare studierea, în continuare, a căilor practice ale acestei acțiuni, comunicînd diversele forme și experiențe pozitive pe care le înregistrează statele membre în acest domeniu. Rezoluția astfel adoptată este un text echilibrat, elaborat ca urmare a eforturilor depuse de numeroase delegații, în mod deosebit de cele din țările socialiste și țările în curs de dezvoltare. Îmi face o deosebită plăcere să remarc, în acest sens, spiritul de deplină colaborare cu delegația țării dumneavoastră".

Dezbaterile din comitetul al doilea reflectă interesante schimburi de opinii și experiență în domeniul dezvoltării, al cooperării economice în general. Așa cum arăta ambasadorul Costin Murgescu, România se numără printre acele țări „care se preocupă activ de dezvoltarea cooperării ei în domeniul industriei atît cu țările dezvoltate, cît și cu cele pe cale de industrializare". Creșterea autorității și eficienței O.N.U. în acest domeniu depinde, după cum a arătat de asemenea delegatul nostru la o recentă ședință a E.C.O.S.O.C., de „armonizarea tuturor programelor O.N.U. într-un program unitar de priorități precise și de lungă perspectivă".

ALTE PROBLEME ÎN PLENARĂ ȘI ÎN COMITETE

În Adunarea Generală au continuat dezbaterile consacrate restabilirii drepturilor legitime ale R. P. Chineze. În ciuda presiunilor delegației americane, aceste dezbateri s-au bucurat de un larg interes și de o participare reprezentativă. Referindu-se la sensul discuției din acest an, ziarul „New York Post" scria : „În structura O.N.U. se manifestă o ficțiune. Un sfert din omenire nu poate fi exclus pentru totdeauna din parlamentul rasei umane. Aceasta s-ar putea dovedi, în perspectivă, cel mai grav eșec al diplomației moderne". Iar „Christian Science Monitor" sintetiza astfel dezbaterea încheiată marți în plenară : „În fond, este clar că orice contraargument s-ar invoca, ideea reprezentării Pekinului are un larg sprijin și O.N.U. este cea care suferă, în primul rînd, din cauza absenței Chinei".

În Comitetul politic, în așteptarea unui text final al rezoluției cu privire la denuclearizarea Americii Latine, se discută acum propunerea U.R.S.S. de încheiere a unei convenții de interzicere a folosirii armelor nucleare. Această problemă se încadrează în șirul măsurilor parțiale în vederea dezarmării generale și totale și este în spiritul declarației O.N.U. din 1961 care considera folosirea armelor nucleare drept o crimă împotriva umanității. Opinia delegației noastre a fost exprimată în ședința de luni a comitetului politic de către Mircea Malița, adjunct al ministrului afacerilor externe. O securitate reală și trainică pentru întreaga omenire — a spus vorbitorul — poate fi întemeiată numai pe dezarmare, pe eliminarea tuturor armelor nucleare și nu doar pe o absență a războiului obținută prin „forța de disuasiune". România s-a pronunțat și se pronunță — a spus Mircea Malița — în favoarea încheierii unei convenții de interzicere a folosirii armelor nucleare, în favoarea oricăror măsuri în acest scop, inclusiv convocarea unei conferințe internaționale, cu participarea tuturor statelor, consacrată încheierii unei asemenea convenții.

Dezbaterea din Comitetul politic consacrată examinării acestor probleme continuă.

Cornel RĂDUCANU

New York, 28 noiembrie

De la trimisul nostru, George Serafin

TRIBUNALUL RUSSELL:

probele confirmă

Într-o succesiune densă de ședințe, care adaugă zi de zi noi mărturii la problema aflată în dezbatere, Tribunalul internațional Russell se apropie de încheierea lucrărilor sale. Observatorii și ziariștii prezenți remarcă în unanimitate constanta, riguroasa verificare și obiectivitate a rapoartelor prezentate și a depozițiilor făcute. Există totuși în unele locuri părerea că acest tribunal ar fi „parțial" și orientat „unilateral". Dar principiul „audiatur et altera pars" a fost totuși respectat și tribunalul a invitat guvernul american să-și trimită un reprezentant oficial la lucrările sesiunii, „asigurîndu-i-se condițiile pentru o atentă examinare a mărturiilor și punîndu-i-se la dispoziție orice mărturie sau document, scris sau oral, în legătură cu problemele aflate în dezbatere". Invitația n-a primit nici un răspuns.

O sală plină pînă la refuz a ascultat depozițiile unui mare număr de martori care s-au prezentat în fața tribunalului. Donald W. Duncan, în vîrstă de 37 de ani, a fost sergent șef în grupa a 5-a a forțelor speciale din Vietnam, aflîndu-se în această țară din 1964 pînă în 1965. Părăsind cariera militară, el este astăzi specialist în problemele militare al publicației lunare „Ramparts". Ordinele noastre — spune el — erau ca fiecare vietnamez descoperit, pe cîmp, de elicoptere, să fie considerat partizan al Vietcongului (Frontul Național de Eliberare). Uneori, elicopterele coborau pe cîmpurile de orez pentru a determina pe oameni să fugă și a-i putea astfel repera.

Peter Martinsen, în vîrstă de 23 de ani, a servit de la 7 noiembrie 1966 pînă la 22 iunie 1967 în detașamentul nr. 541 de informații militare. Student, actualmente, la facultatea de psihologie din Berkeley (California), el mărturisește printre altele : Copiii trebuiau să-și urmeze mamele în lagărele de prizonieri. Femeile și copiii erau interogați și deseori am folosit copii de 8—9 ani pentru a afla date și fapte despre părinții lor.

Dr. M. F. Kahn, profesor la facultatea de medicină din Paris, a prezentat un raport dens, bogat în date științifice și probe materiale, asupra „utilizării gazelor de luptă în Vietnam". Concluzia sa : gazele toxice au fost și sînt folosite în Vietnam. Ele sînt îndreptate mai ales spre tranșee, tunele sau adăposturi ale populației. Efectele lor fac ca aceste gaze să intre în categoria celor interzise prin legea internațională.

Raportul subcomisiei pentru „războiul chimic", întocmit de biochimiștii francezi sub conducerea lui Edgard Lederer, profesor la facultatea de științe din Paris-Orsay, privește utilizarea agenților chimici pentru distrugerea pădurilor, a junglei, a culturilor. „Uneori avioanele coboară în picaj pînă la coroana arborilor. O fină ceață albastră cuprinde locul și în aer se răspîndește un miros de eter. După o săptămînă, regiunea atacată are deja un aer de toamnă. După trei luni, ea nu mai este decît un ținut arid, cu vegetația secătuită. Fiecărui avion îi trebuie exact patru minute pentru a ucide 120 ha de pădure".

În fața tribunalului s-au prezentat ziariști și publiciști de prestigiu, care au relatat cele văzute pe terenurile de luptă din Vietnamul de sud, în zonele eliberate ori în R. D. Vietnam.

La Roskilde, în fața tribunalului, expertul militar francez prof. Jean-Pierre Vigier (dreapta) descrie tipurile de bombe folosite în Vietnam.

Momente de mare emoție au produs depozițiile unor martori din Vietnamul de sud. Cunoscută fiind dinainte agenda zilei respective, sala a devenit neîncăpătoare pentru publicul ce se înghesuia la ușile de acces.

Au luat cuvîntul Pham Thu Yen, farmacistă din Saigon, și Nguyen Thi Tho, învățătoare într-o comună din Vietnamul de sud. Ambele au suferit torturi inimaginabile în închisorile sud-vietnameze. Pentru ele, ca și pentru multe alte sute și mii de femei sud-vietnameze, indiferent de pătura lor socială, agenții Siguranței saigoniste au inventat cele mai draconice chinuri. Vina lor ? Au continuat, prin opoziția față de regimurile marionetă, lupta pentru eliberare și independență pe care au început-o încă sub ocupația japoneză. Judecînd după reacția sălii, ținuta demnă a acestor femei, puterea lor de rezistență și totala lor dăruire în serviciul unor idealuri nobile au impresionat puternic publicul.

Într-o telegramă adresată președintelui tribunalului, Jean-Paul Sartre, premierul R. D. Vietnam, Fam Van Dong, scrie : „Sîntem ferm convinși că datorită contribuției dv. nobile și a celorlalți prieteni ai tribunalului, ca și sprijinului forțelor atașate păcii și progresului, această a doua sesiune va fi încununată de succes și va avea un larg și profund răsunet în opinia publică mondială, ajutînd-o la intensificarea și lărgirea mișcării de solidaritate internațională cu poporul vietnamez".

Ceea ce este de fapt o acțiune în plină desfășurare.

Copenhaga, 28 noiembrie

taifunul „LIRA"

S-ar părea că pentru a descrie dificultățile sistemului monetar occidental nu mai ajunge vocabularul prea puțin colorat al experților în economie. Pînă și meteorologia și calendaristica au fost solicitate pentru a îmbogăți un lexic ajuns, prin uz excesiv, în stare de paupertate. Săptămîna începută la 13 noiembrie, cu toate că a durat exact cît orice săptămînă, a fost denumită „cea mai lungă săptămînă" din istoria sistemului monetar britanic, iar sfîrșitul ei — „week-endul negru", deoarece a dezlănțuit (sîmbătă 18 noiembrie, la ora 21,30)... Taifunul „Lira", furtună financiară cu grave și încă neevaluate urmări.

De mai bine de trei ani se știa că lira sterlină suferă de „anemie" și că maladia nu mai poate fi tratată cu mijloace curente. Fenomenele de recesiune de pe piața britanică se amplificau pe plan internațional. Deficitul crescînd al balanței comerciale externe a Angliei (23 de milioane de lire sterline în august, 46 de milioane în septembrie și 107 milioane de lire în octombrie) provoca pe drept cuvînt cele mai serioase îngrijorări.

„Trei dirijori"

Pentru salvarea lirei din impas ar fi fost nevoie de efortul unit al celor trei „dirijori", Londra, Parisul și New York-ul, aflați toți trei deodată la pupitrul sistemului monetar occidental. Londra, care se împrumutase în trei ani cu trei miliarde de dolari, nu mai putea găsi vreo soluție, cu propriile sale mijloace. Parisul, observator extrem de atent al dramei valutare a Angliei, abia își definise poziția, refuzînd să considere ca actuală candidatura Angliei pentru un loc în Piața comună. Această soluție ar fi putut oferi Angliei sprijinul unui grup economic puternic — chiar dacă nu îndeajuns de coerent — cunoscute fiind uriașele rezerve în aur și devize ale celor șase țări europene (circa 13 miliarde de dolari). În același timp, la New York, nimeni dintre cei interesați în problemele sistemului monetar nu ignora primejdia în care se afla lira. Dar dacă deficitul balanței comerciale britanice evolua atît de alarmant cum s-a văzut mai sus, balanța de plăți a Statelor Unite ale Americii arăta și mai rău : 650 de milioane de dolari deficit în trimestrul al treilea față de 550 de milioane în trimestrul al doilea, adică un deficit evaluabil pe 1967 la circa 2 miliarde și jumătate de dolari. În aceste condiții, un ajutor american putea cel mult să amîne scadența lirei sterline, dar nu să o înlăture.

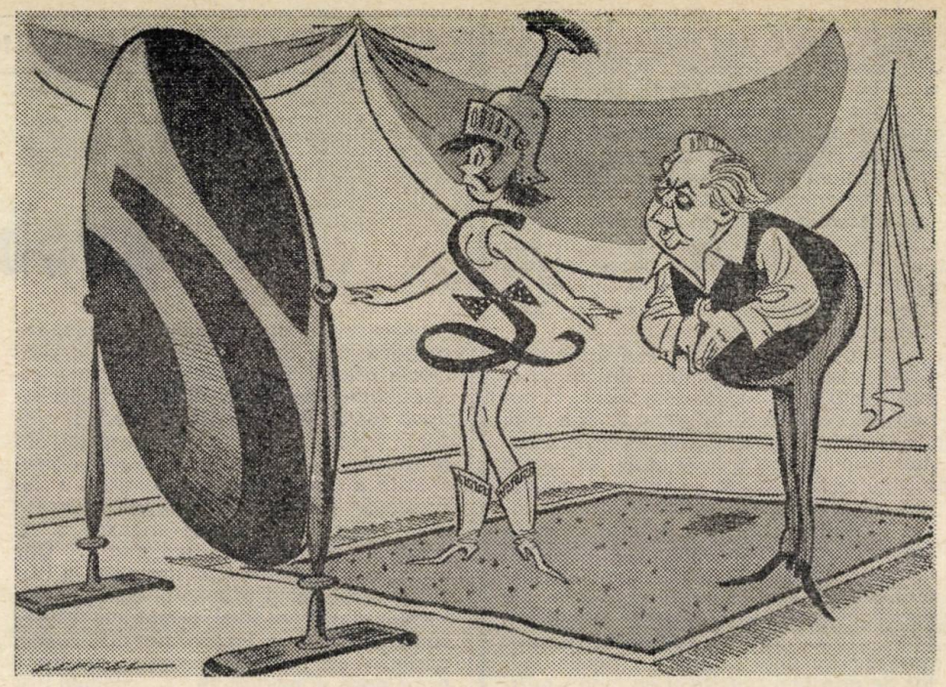

MODEL „MINI-STERLING"

— Liniștiți-vă, Miss. La început vi se pare shocking dar o să vă obișnuiți și dumneavoastră, ca toată lumea...

(Din **Tribune de Genève**)

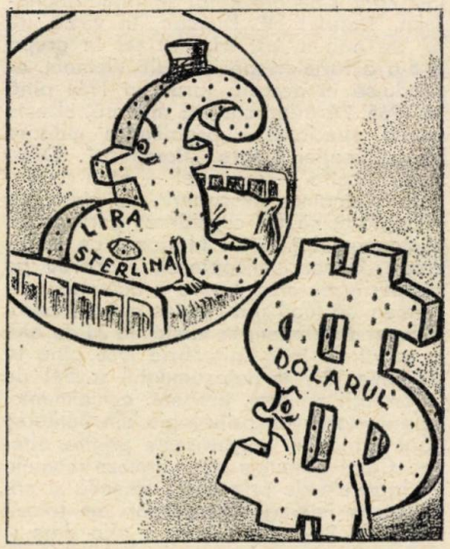

Pericol de contagiune

(Din **New Orleans Times**)

Cine plătește?

Constrîns de puternicul val de neîncredere în liră, manifestat mai stăruitor ca oricînd, cabinetul britanic avea de ales între trei soluții : 1) un nou împrumut de la Fondul Monetar Internațional, în valoare de trei miliarde de dolari ; 2) o devalorizare a lirei sterline cu 30 la sută ; 3) o formulă combinată : împrumuturi + devalorizare moderată.

A fost aleasă a treia, considerată ca un expedient de natură să ofere monedei britanice, dacă nu chiar o certitudine, cel puțin o șansă de redresare.

Ce reprezintă această șansă — cum poate fi ea realizată și cu ce preț ? Devalorizarea lirei sterline, operație pe care adversarii politici ai premierului britanic Harold Wilson au numit-o „un sfert de faliment", reduce valoarea de schimb a lirei, așa cum se știe, cu 14,3 la sută. Cu alte cuvinte, în loc de 2,80 dolari pe o liră, americanii, comercianți sau turiști, vor plăti de acum înainte numai 2,40 dolari. În loc de 13,60 franci pe o liră, francezii vor plăti numai 11,72 franci. Aceeași diferență s-a creat, în principiu, în favoarea oricărei monede liber convertibile care nu a fost devalorizată. Ca urmare, toate produsele britanice oferite la export vor fi mai ieftine probabil cu 5 pînă la 10 la sută dar, în același timp, toate mărfurile pe care ar dori britanicii să le cumpere se vor scumpi în aceeași proporție. Așa stînd lucrurile, efectele scontate ca urmare a devalorizării lirei sînt oare iluzii ? Nu ! răspunde categoric dl Harold Wilson. Operația va reuși, dar numai în anumite condiții. În primul rînd, se afirmă, englezii, care mai păstrează inerția psihologică a imperiului britanic „în care nu apune soarele niciodată", vor trebui să se acomodeze cu dimensiunea lor actuală. Se mai știe apoi că o breșă permanentă în economia insulară o constituie faptul că englezii cumpără și consumă mai mult decît vînd, de unde și deficitul balanței de plăți. Acestei trăsături specifice a economiei britanice, Harold Wilson îi opune imperativul „austerității", recomandație negativă care s-a dovedit pretutindeni și întotdeauna de o remarcabilă lipsă de eficacitate. Alte condiții — tot negative și ele — privesc salariile, care „nu trebuie" să fie majorate și prețurile care „trebuie" să nu fie ridicate, deși mărfurile provenite din import, în special produsele alimentare, vor suporta, în mod fatal, o sporire de preț evaluată — numai pentru luna decembrie — la cel puțin 3 la sută în medie, cifră ce se va ridica mult în anul viitor.

Primul examen pe care a trebuit să-l treacă guvernul laburist a fost de natură politică : votul din Camera Comu-

„Goana după aur" dezlănțuită săptămîna trecută la bursele occidentale a scos sute de tone de lingouri din rezervele bancare

nelor. După o ședință foarte vie, în care opoziția conservatoare a acuzat guvernul, majoritatea de voturi a fost obținută fără dificultăți. Mult mai grea este situația guvernului față de T.U.C. (Congresul sindicatelor britanice). Este adevărat că și această importantă organizație a promis, în termeni generali, sprijinul său pentru severele măsuri de austeritate ; se remarcă însă atitudinea rezervată, dacă nu chiar negativă, a principalelor trei sindicate : al muncitorilor din transporturi (1 300 000 de membri), al muncitorilor din industriile mecanice (1 000 000), al minerilor (800 000), forțe de cea mai mare importanță în balanța șanselor de reușită, cu atît mai mult cu cît se vede limpede că sacrificiul major cerut de guvern cade în primul rînd pe umerii oamenilor muncii.

Mult mai moderat și mai „timid" a fost guvernul într-un alt domeniu, acela al cheltuielilor militare, unde realizarea unor economii de amploare ar fi fost salutată cu bucurie de cele mai largi pături. Nu se mai modernizează port-avionul „Victorious" și nu se mai construiește baza militară de pe insula Aldabra, din Oceanul Indian. Aproximativ 100 de milioane de lire economisite. „Puțin", scrie ziarul „The Guardian", care menționează că guvernul „nu a reușit să tragă, pe plan militar, concluziile serioase ce se impuneau, în mod rezonabil, ca rezultat al devalorizării". Economii mult mai mari s-ar fi realizat dacă, printre altele, guvernul ar fi anulat comanda de avioane americane „F-111", capitol foarte important și foarte contestat din bugetul militar britanic.

De la Newton la „reacția în lanț"

Devalorizarea lirei sterline — acest „pound sterling" al cărui conținut în aur a fost stabilit în 1717 de însuși marele astronom și fizician Isaac Newton — nu putea să rămînă un fapt izolat dincolo de Canalul Mînecii. El a produs o „reacție în lanț" ale cărei limite nu se poate spune nici în prezent că s-au stabilizat ; aproape simultan, 20 de țări și teritorii și-au devalorizat și ele valutele naționale și anume : Noua Zeelandă, Irlanda, Danemarca, Izrael, Spania, Hongkong, Insulele Fiji, Malta, Guyana, Insulele Bermude, Malawi, Cipru, Insula Mauriciu, Hondurasul britanic, Barbados, Ceylonul, Islanda, Jamaica, Sierra Leone și Gambia. După cum se vede, cea mai mare parte a acestor țări și teritorii și-au putut motiva hotărîrea pe faptul că aparțin zonei monetare a lirei sterline și rezistența lor ar fi atras pierderi bănești greu de suportat și poziții precare în competiția pentru export. Sînt însă unele țări a căror situație este diferită, de pildă Spania, în cazul căreia se poate spune că „taifunul lira" a fost mai mult un pretext decît un motiv real pentru devalorizarea pesetei. Economia spaniolă — cu tot miliardul de dolari adus în 1967 de turiștii străini — trece printr-o serie de dificultăți iar deficitul balanței sale comerciale rămîne, oricum, de ordinul unui miliard de dolari, însăși expansiunea turistică în anii următori fiind pusă sub semnul întrebării.

A „devaloriza în viteză" — din cauza conexiunii valutare cu lira — nu s-a dovedit a fi o operație pretutindeni ușor de realizat. La Hongkong, unde autoritățile bancare au hotărît, luni 20 noiembrie, dimineața, devalorizarea „dolarului" local cu 14,3 la sută, s-a revenit, joi, cu o... revalorizare de 10 la sută, prima măsură fiind considerată „pripită" și neadaptată realităților economice. La Copenhaga, unde coroana daneză a fost devalorizată numai cu 7,9 la sută, a produs îngrijorare faptul că Noua Zeelandă, devalorizînd moneda ei cu întîrziere, a ales cota de 19,4 la sută, mai mare, deci, decît a lirei. Acest dezechilibru, afirmă agricultorii danezi, pune în dificultate exporturile de carne și unt din Danemarca spre Anglia, care nu vor mai putea concura cu produsele respective cumpărate din Noua Zeelandă la prețuri mult mai joase ca urmare a diferenței de nivel valutar.

În 1949, într-o conjunctură economică internațională diferită, este adevărat, de cea actuală, devalorizarea lirei sterline cu 30,5 la sută a atras o reacție mult mai mare, cuprinzînd — pe lîngă toate țările din zona lirei sterline — țări ca Franța, Italia, Suedia, Norvegia, R. F. a Germaniei, Belgia, Olanda, Austria, Grecia. Pentru moment, reacția în lanț a actualei devalorizări pare să se fi oprit, dar de la „week-end-ul negru" au trecut abia zece zile.

„Iarnă grea"

Ce vor face acum țările din Piața comună ? Este evidentă hotărîrea lor de a-și menține, cu fermitate, valoarea convertibilă actuală a monedelor naționale. Ele au subscris, fără obiecții, la împrumutul direct acordat Angliei în valoare de 1 600 000 000 dolari și au aprobat ca Fondul Monetar Internațional să deschidă Marii Britanii un nou credit de 1 400 000 de dolari. Însă, în același timp s-au produs evenimente de natură să prejudicieze viitorul solidarității monetare a țărilor occidentale. În timp ce R. F. a Germaniei, prin glasul vicecancelarului Willy Brandt, se grăbea să aplaude măsura luată de cabinetul britanic și să considere că „insularii" au făcut un „mare pas" către ușa de intrare în Piața comună, poziția luată de Franța a fost substanțial diferită. Maurice Couve de Murville a precizat în primul rînd, că devalorizarea este un simplu început, „de altfel nesemnificativ", care nu constituie o premisă pentru adeziunea franceză la candidatura Angliei, și nici, cel puțin, pentru inaugurarea unor negocieri în acest sens. Pe alt plan, Michel Debré, ministrul de economie și finanțe al Franței, a subliniat — de acord cu cercurile industriale și cu exportatorii francezi — că nu vor putea fi evitate anumite consecințe nedorite ale devalorizării lirei și anume : a) concurența comercială sporită, care va interveni în 1968 pe piețele europene din cauza prețurilor scăzute ale mărfurilor britanice la export, și b) frînarea tendințelor de înviorare a afacerilor, înregistrate în ultima vreme.

O serioasă îngrijorare a provocat și majorarea ratei de scont a Băncii Angliei pînă la nivelul senzațional de 8 la sută, considerat ca limita superioară, „de netrecut", a dobînzii oficiale. Această cifră, oferită o dată cu devalorizarea, a fost concepută ca un „magnet agreabil" pentru importanta masă de capital „vagabond" care oscilează cu o extraordinară rapiditate prin băncile și bursele unde se ivesc ocazii de speculă. Pînă acum, locul de predilecție al acestor capitaluri, însumate la cîteva miliarde de dolari, era Piața comună. Astăzi, Banca Angliei, oferind pentru depunerile ce se vor face în casa ei de bani dobînda de 8 la sută, speră (speranța a și început să se împlinească rapid) că va atrage sume mari spre Londra. Le va atrage, fără îndoială, răspund unii economiști occidentali, dar soluția — afirmă ei — apare ca „aventuristă", deoarece nici o instituție bancară de stat nu va putea plăti o dobîndă atît de mare decît, cel mult, pe timp de cîteva luni. Prelungirea acestui procedeu ar însemna aruncarea unui bumerang care, în curînd, se va întoarce spre banca de unde a pornit.

„O toamnă tristă, în care Londra lansează mini-lira", „va fi o iarnă grea", „ne așteaptă o aspră bătălie pentru export" — iată cîteva din propozițiile care se întîlnesc în neobișnuit de amplele ar-

→

ticole consacrate de presa apuseană devalorizării.

Aceasta nu este, totuşi, singura problemă valutară a săptămînii trecute. Un răsunet tot atît de puternic l-a avut „goana după aur".

„Gold room"

Indiscreţia, poate, a unui redactor de la „Le Monde", Paul Fabra, a făcut să se afle, chiar a doua zi după devalorizarea lirei, despre existenţa unei comunităţi secrete : „clubul aurului", constituit în 1961 de S.U.A., Anglia, Franţa, R.F.G., Belgia, Olanda, Italia şi Elveţia, cu scopul de a apăra metalul galben de manevrele speculanţilor. Acest „club" are un organism operativ, neoficial dar eficace, constituit la Londra, într-un elegant salon al aurului („gold room") din sediul băncii N. M. Rotschild and Sons. Acolo se reunesc, în fiecare zi, exact la ora 10,30 dimineaţa, directorii celor cinci mari bănci „de afaceri" : Mocatta and Goldsmid, Samuel Montagu, Johnson Mattey and Co., Sharps Pixley and Co. şi gazdele. Un telefon direct îi leagă cu Banca Angliei, împreună cu care stabilesc cotaţiunile probabile ale bursei monetare din ziua respectivă, ocrotind, firesţe, preţul aurului, dar lăsînd, tot atît de firesc, o anumită posibilitate „de joc", extrem de interesantă pentru enigmaticii „speculanţi", personaje misterioase, aproape insesizabile, dar în acelaşi timp nemaipomenit de bogate. Diferenţele de preţ care ar fi rezultat din „jocul" de la bursă erau acoperite, solidar, de băncile de stat, fiecare contribuind cu anumite cote la beneficiile şi la pierderile provocate de apărarea unui preţ stabil al aurului.

O dată cu existenţa acestui „club", „Le Monde" a dezvăluit şi faptul că în rîndurile lui s-a produs o spărtură de prima importanţă : Franţa, continuînd să rămînă membru nominal al clubului, a refuzat să mai contribuie la operaţiile lui financiare, cu începere de la 1 iunie 1967. De la acea dată — în ajunul conflictului armat din Orientul Mijlociu — şi pînă acum, „clubul aurului" a intrat într-o serie de speculaţii nefaste şi a pierdut uriaşa sumă de 700 de milioane de dolari, ceea ce reprezintă, de pildă pentru S.U.A. (participant cu 50 la sută la operaţiile „clubului"), o extracţie de 350 de milioane de dolari în lingouri din stocul, şi aşa debilitat, de la Fort Knox.

În asemenea condiţii, devalorizarea lirei sterline, chiar limitată la un nivel care nu obligă dolarul să urmeze acelaşi proces, readuce în discuţie, în mod mai acut ca oricînd, înseşi bazele sistemului monetar occidental, The Gold Exchange Standard. Trei planuri revin, din nou, în actualitate : planul Rueff, în care aurul, reconvertit la preţ dublu faţă de cel actual, rămîne singura garanţie a monedelor ; planul Keynes, care înlocuieşte dolarul şi lira din funcţia de monedă de rezervă cu un sistem de credit internaţional, utilizabil în anumite condiţii de fiecare stat, după nevoile sale ; planul susţinut de mai mulţi economişti francezi, între care şi Giscard d'Estaing, care retranşează un sistem monetar în limitele Europei occidentale, preconizînd pentru economia acestei zone o „uniune monetară" cu monedă proprie. Însemnătatea problemei nu stă, deocamdată, în valoarea soluţiilor, ci în faptul că ea se pune în termeni din ce în ce mai stăruitori. Departe de a se potoli, furtuna stîrnită de liră ameninţă să deterioreze şi mai mult însăşi structura sistemului financiar în care ea s-a dezlănţuit.

Mircea GRIGORESCU

corespondenţă din Mexic, de la Luis Suarez

O privire asupra economiei mexicane

Jose Luis Cecena

Începînd din deceniul al treilea, economia mexicană s-a dezvoltat [illegible] rapid, avansînd într-o măsură însemnată pe calea industrializării. Între 1960—1966, produsul naţional brut şi venitul pe locuitor au înregistrat creşteri importante. S-a modificat în continuare structura economică, activităţile rurale reducîndu-se în favoarea celor industriale. Fără îndoială, economia mexicană are de înfruntat diverse greutăţi inevitabile dezvoltării sau datorate unor factori specifici, printre care un loc important îl ocupă dependenţele economice încă puternice faţă de Statele Unite.

Examinînd această situaţie, economistul JOSE LUIS CECENA, profesor la Universitatea naţională din Mexic şi autor al valoroasei cărţi „Capitalul monopolist şi economia Mexicului", semnalează — într-un interviu acordat revistei „Lumea" — căile care, după părerea sa, pot reorienta economia mexicană şi permite dezvoltarea ei într-o perspectivă apropiată şi mai îndepărtată.

Răspunzînd la o întrebare privind dezvoltarea economiei mexicane, Jose Luis Ceceña ne-a spus :

Indicatorii cantitativi generali arată că economia mexicană, începînd cu deceniul al treilea, a crescut într-un ritm mai mult sau mai puţin înalt şi că a avansat considerabil spre o dezvoltare industrială. Ritmul de creştere a venitului naţional a depăşit în ultimii şapte ani media de 6 la sută anual. Volumul total al venitului naţional în 1966 a atins 104 622 milioane de pesos.

Ritmul de creştere al economiei mexicane a depăşit ţări mari din regiune, ca Brazilia, Argentina şi Chile, fiind superior chiar şi aceluia din unele ţări industriale avansate ca Statele Unite, Anglia, Franţa. Se poate adăuga că venitul pe locuitor (cifrele arată o creştere medie anuală de 2,2 la sută pentru ultimii cinci ani) a înregistrat, de asemenea, o creştere importantă, superioară multor ţări.

Volumul investiţiilor e relativ înalt şi a înregistrat o creştere anuală de peste 10 la sută — nivel considerat ca indicator al unei economii dinamice. În afară de aceasta, structura economiei mexicane s-a modificat în favoarea sectorului industrial, care a cîştigat teren în mod susţinut.

Forţa de muncă utilizată în diferite sectoare ale agriculturii, care în raport cu întreaga capacitate de muncă a ţării era în 1940 de 63 la sută, în 1950 de 58,3 la sută şi în 1960 de 54,2 la sută, s-a redus în 1964 la 52,3 la sută. Conform acestor date este evident că economia mexicană a fost obiectul unui susţinut proces de creştere începînd cu anii premergători celui de-al doilea război mondial.

Jose Luis Ceceña a menţionat, totodată, aspectele negative şi contradictorii care se observă în această dezvoltare. Se pot considera ca minusuri mai importante ale dezvoltării economice din Mexic — a spus el — următoarele : independenţa economică a ţării — în raport cu S.U.A. — nu s-a consolidat suficient ; a avut loc un puternic proces de concentrare şi centralizare a venitului şi bogăţiei ; productivitatea este în general scăzută ; se manifestă o neutilizare completă a fortei de muncă. Investiţiile nord-americane directe au crescut în proporţii mari. Ele reprezintă, în fiecare an, circa 20 la sută din totalul investiţiilor din sectorul privat, iar din totalul investiţiilor ţării — 10 la sută.

În continuarea convorbirii, economistul mexican s-a oprit asupra fenomenelor de concentrare a bogăţiei şi a veniturilor. Trebuie pornit — a spus el — de la faptul că dezvoltarea economică a ţării s-a orientat pe un drum tipic capitalist. De aceea s-a şi produs un puternic proces de concentrare a capitalurilor. Iată cîteva cifre revelatoare. Şase mari grupuri financiare din ţară controlau, în 1960, aproape 300 de mari întreprinderi industriale, comerciale, bancare, de asigurări etc., ale căror venituri atingeau 40 de miliarde de pesos. Suma este aproape egală cu veniturile tuturor întreprinderilor guvernului (49 miliarde pesos). Proprietatea asupra pămîntului la fel, se caracterizează printr-un grad înalt de concentrare. Statistica din 1960 (ultima efectuată) arăta că pe cele mai bune pămînturi, care sînt cele irigate, existau 6 500 proprietăţi cu suprafeţe mai mari de 100 de hectare fiecare.

(Trebuie precizat că în Mexic s-a înfăptuit o reformă agrară, iar fenomenele de concentrare a pămîntului bun în mari latifundii constituie rezultatul încălcării legii agrare prin diverse manevre, printre care se numără şi trecerea suprafeţelor, peste limita admisă, pe numele membrilor familiei sau ale unor persoane apropiate moşierului — n.a.).

În ce priveşte distribuirea veniturilor, cifrele cele mai recente arată că în 1964, 30 la sută din numărul familiilor au primit 430 pesos lunar, ceea ce reprezintă 3,6 la sută din venitul naţional, în timp ce alte 30 la sută au primit 70,5 la sută.

În încheierea convorbirii, Jose Luis Ceceña ne-a declarat : Va trebui promovată cu consecvenţă o politică de scoatere a bogăţiilor naţionale de sub dominaţia monopolurilor străine, de întărire a investiţiilor naţionale, de lărgire a acţiunilor guvernului orientate în direcţia aspiraţiilor naţionale şi populare, este nevoie de o reformă agrară definitivă, de democratizarea vieţii economice, totul — conform unui plan. Acesta poate fi singurul drum care duce la consolidarea independenţei ţării.

de la trimisul nostru, N. S. Stănescu

Conferința de presă de la Elysée

La conferința de presă a președintelui de Gaulle

La prima vedere, Parisul nu se preocupă în aceste zile decît de apropiatele sărbători de iarnă. Magazinele și-au umplut vitrinele și galantarele cu obiecte de împodobit brazii. Pe marile bulevarde și pe principalele străzi comerciale, lungi ghirlande de becuri luminează pînă noaptea tîrziu, dînd orașului un aer festiv. Și, totuși, atunci cînd am sosit la intrarea în Palatul Elysée, sute de automobile, parcate în modul cel mai nereglementar cu putință, arătau că un eveniment cum este o conferință de presă a președintelui de Gaulle face să treacă aici pe planul al doilea orice altă preocupare.

Avînd în dreapta sa guvernul, iar în față un auditoriu alcătuit din peste 1 200 de ziariști francezi și străini, președintele republicii a făcut la această a 16-a conferință de presă a sa din 1958 pînă azi — o expunere de peste o oră și jumătate asupra unor probleme care preocupă în acest moment opinia publică franceză și cercurile guvernamentale.

În domeniul politicii interne, președintele de Gaulle și-a exprimat convingerea că viitorul Franței este legat nemijlocit de progresul tehnic al țării, de capacitatea sa de a deveni o țară competitivă în condițiile unei concurențe crescînde, atît în interiorul Pieței comune cît și în afara acestui organism, pe piața mondială. Menționînd că Franța ocupă în lumea occidentală locul al doilea în ceea ce privește venitul național pe cap de locuitor, generalul de Gaulle a subliniat necesitatea sporirii numărului absolut al populației, creșterea acesteia fiind considerată „prima noastră investiție"... Președintele de Gaulle a acordat o deosebită atenție problemelor învățămîntului și calificării mîinii de lucru.

În domeniul relațiilor internaționale, vorbitorul a reafirmat poziția Franței în probleme cum sînt situația din Orientul Apropiat, devalorizarea lirei sterline, evoluția Pieței comune și perspectivele aderării Angliei la acest organism. Despre Orientul Apropiat, după o incursiune istorică asupra surselor de tensiune în această parte a lumii și după ce a trecut în revistă principalele evenimente care au zguduit-o în ultimii 20 de ani, generalul de Gaulle a precizat că, în momentul de față, „conflictul nu este decît suspendat". O reglementare — a precizat el — „trebuie să aibă ca bază evacuarea teritoriilor ocupate cu forța, sfîrșitul oricărei beligeranțe și recunoașterea fiecăruia dintre state de către toate celelalte". Ar urma, apoi, trasarea precisă a frontierelor și precizarea condițiilor de securitate pentru toate părțile, rezolvarea problemei refugiaților și a minorităților, stabilirea liberei circulații a tuturor statelor prin golful Akaba și canalul de Suez.

Plecînd de la „frumusețea visului" unei înțelegeri depline între țările occidentale, președintele Franței a ținut să facă reflecția că „oricît de dulci ar fi visurile, realitățile există și, după cum se ține seama de ele sau nu, politica poate fi o artă fecundă sau o pură utopie". Reflecția președintelui era cu atît mai semnificativă cu cît ea pregătea auditoriul pentru răspunsul său la întrebarea despre perspectivele Angliei de a adera la Piața comună. După părerea generalului de Gaulle, Piața comună, în forma sa actuală, este incompatibilă cu economia britanică (mai precis cu deficitul cronic al balanței sale de plăți, cu importul ei masiv de produse agricole, cu politica pe care o duce în domeniul creditelor și al exportului de capital, cu condițiile de muncă etc.). Pledînd împotriva aderării Angliei în momentul de față, vorbitorul a insistat îndelung asupra ideii că efectuarea unei asemenea acțiuni în momentul de față ar duce la „distrugerea Comunității Economice Europene".

Un pasaj — care, aici, la Paris, a suscitat numeroase comentarii — a fost următorul, conținut în contextul unei „pledoarii" pentru Piața comună : „În mod teoretic — a spus președintele — sistemul economic practicat actualmente de către cei șase nu este în mod necesar singurul pe care l-ar putea practica Europa (occidentală)". El ar putea fi înlocuit fie printr-o largă zonă a liberului schimb între țările vest-europene, fie printr-un tratat multilateral în domeniul vamal. „Dar, într-un caz ca și în celălalt, ar trebui mai întîi să fie abolită Comunitatea și să fie dispersate instituțiile sale — și, trebuie să spun, Franța nu va solicita acest lucru. Dar dacă unul sau altul dintre partenerii săi va face o astfel de propunere, Franța o va examina cu celelalte țări semnatare ale Tratatului de la Roma". După părerea ziariștilor și a observatorilor politici cu care am discutat aici, avem de-a face de fapt cu o *accentuare* a pozițiilor anticomunitare ale președintelui, deși argumentele invocate împotriva candidaturii britanice par în mare măsură inspirate de preocuparea de a evita dizolvarea Comunității. Unii afirmă chiar că Franța ar fi avantajată de începerea unor lungi tratative cu Anglia deoarece, în ciuda declarației președintelui că economia franceză „e pregătită pentru lichidarea tuturor barierelor vamale" începînd din 1968, ea ar mai avea nevoie încă de cîțiva ani pentru a putea face față concurenței partenerilor săi.

De altfel, primele reacții de peste hotare au și început să parvină la Paris în cursul nopții, ziarul „Le Figaro" consacrîndu-le aproape o pagină întreagă. La fel, celelalte cotidiene de dimineață. La fel, după-amiază, „Le Monde". Cele mai vii sînt reacțiile de la Londra și Bonn în legătură cu declarațiile privind aderarea Angliei la Piața comună : cele dintîi reafirmă hotărîrea guvernului britanic de a-și depune totuși candidatura ; ultimele — certitudinea cercurilor politice vest-germane că Franța va face totul pentru a tărăgăna tratativele. Reacțiile n-au întîrziat nici la bursa pariziană : prețul aurului a continuat să crească, iar lira să înregistreze noi pierderi de puncte.

Paris, 28 noiembrie

Străvechiul Split, pe coasta dalmată a Adriaticei

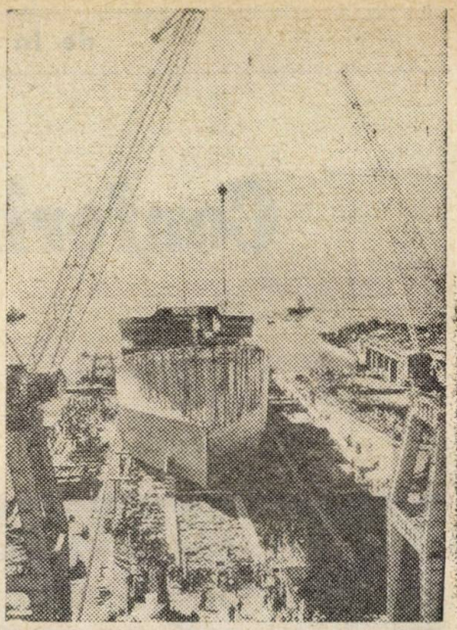

Un nou vas e lansat la apă pe șantierele navale de la Rijeka

orașe dalmate

De la trimisul nostru, Mircea Ivănescu

La 29 noiembrie, popoarele R.S.F. Iugoslavia au celebrat ziua națională. După eliberarea de sub ocupația fascistă, luîndu-și soarta în propriile mîini, oamenii muncii din Iugoslavia, sub conducerea Uniunii Comuniștilor din Iugoslavia și a guvernului iugoslav, au înfăptuit profunde transformări în viața socială, obținînd realizări remarcabile în construcția socialistă, în dezvoltarea economică și culturală. Legăturile de prietenie și de colaborare frățească între România și Iugoslavia — legături cu îndelungate tradiții în trecutul istoric al celor două popoare — cunosc o dezvoltare continuă, spre binele țărilor noastre, în interesul cauzei păcii și socialismului.

Frumusețea peisajului iugoslav se constituie și din contraste : Coasta Dalmației oferă, în același timp, spectacolul impresionant al unui lanț de munți ridicîndu-se grandios mult peste linia pînă la care mai urcă arborii și — de cealaltă parte — deschiderea spre lumina albastră a Mării Adriatice, pe țărmurile căreia orășelele sînt năpădite de o vegetație tropicală. Orașele vechi ale Sloveniei (de altfel ca și în Serbia și în sudul țării) sînt un amestec de ulițe înguste în trepte sau de străzi severe cu cartiere întregi de blocuri cu fațade de sticlă. Nu puține din aceste orașe, ale căror piețe cu catedrale și fîntîni par fascinante, sînt în realitate centre industriale și străzile lor sînt la fel de efervescente ziua, ca în oricare din orașele moderne pe care le cunoaștem, și la fel de vii noaptea, prin bogăția reclamelor luminoase care izbucnesc la tot pasul.

Coasta dalmată, în aparență (și, pînă la un punct, și în realitate) o regiune aridă, dezavantajată în anumite direcții de dezvoltare de reliefu! său, altminteri atît de pitoresc, adăpostește de fapt unul din cele mai importante șantiere navale ale Europei. Sarajevo, care în partea sa veche se înfățișează ca un burg crepuscular dintr-o țară germanică, este un oraș industrial cu aproape 200 000 de locuitori și, de pe înălțimea care domină așezarea, blocurile-turn și clădirile uzinelor îmbrățișează și extind — în Sarajevo Novo — tîrgul de altădată.

Slovenia e recunoscută ca una din republicile cu un grad de dezvoltare mai avansat. Ea asigură 45 la sută din produsul național total și 40—42 la sută din producția industrială a țării, iar ponderea sa în comerțul exterior iugoslav este de 17 la sută. În Slovenia, la Zagreb și Ljubljana, se află centrele industriilor electrică, electronică, construcții de mașini etc., dar și ale altor ramuri industriale, care lucrează, continuînd o veche tradiție, atît pentru piețele străine cît și pentru nevoile interne ale Iugoslaviei.

O discuție cu tovarășul Zeilhofer, directorul unuia din departamentele Comisiei de Plan din Slovenia, confirmă datele cunoscute despre ritmul de dezvoltare și capacitățile regiunii. „În ultimii ani, Slovenia a cunoscut o dezvoltare rapidă în diferitele sale sectoare economice și pot cita, pentru perioada 1957—1964, un ritm mediu anual de creștere a producției industriale de 10,8 la sută, spune domnia-sa. În general, ritmul de dezvoltare a acestei republici oscilează între 7,5—8,5 la sută în ce privește produsul social. În momentul de față, ca urmare a reorganizării pe care o cunoaște în toate sectoarele economia țării noastre, se ridică noi probleme, dar perspectivele, ținînd seama de rezultatele de pînă acum, sînt pozitive".

Un exemplu concret al forței industriale a Sloveniei îl constituie întreprinderile Litostroj, al căror complex de clădiri, uzine, școală, internat, se ridică acum în mijlocul unui mare parc, la marginea Ljubljanei, pe locurile unde, cu aproape 20 de ani în urmă, erau terenuri virane. În acest interval scurt, uzina a devenit una dintre întreprinderile de construcții mecanice importante pe plan european, cunoscînd o evoluție dinamică datorită, printre altele, experienței unanim recunoscute a cadrelor și specialiștilor ei, mai ales în domeniul fabricării turbinelor hidraulice și pompelor. (Producția sa numără peste 3 000 de turbine cu o putere totală de circa 3 600 000 CP dar și pompe și instalații hidraulice, poduri rulante, echipament industrial etc.

Orașele de pe coasta dalmată, la prima vedere doar centre turistice, sînt și puncte importante într-una din ramurile industriale cele mai dinamice ale Iugoslaviei : construcția de nave. La Pola și Rjeka se află șantiere navale care și-au cîștigat un meritat prestigiu peste hotarele țării. Dar cele mai importante întreprinderi din această ramură sînt la Split, unde se învecinează, în mod neașteptat, cu ruinele — datînd din primele secole ale erei noastre — ale palatului lui Dioclețian, printre care s-a clădit vechiul oraș medieval.

Șantierele navale din Split au o tradiție recunoscută pe plan mondial. Vizita aici și convorbirea cu președintele consiliului muncitoresc, inginerul Todar, ca și cu inginerul șef, Skaric, ne oferă date despre realizările de pînă acum și obiectivele viitoare. Șantierele au livrat, de la reconstrucția lor (bombardamentele din cel de-al doilea război mondial le-au distrus complet), un număr impre-

sionant de vase de toate categoriile, de la vase de pasageri și pînă la tancuri petroliere, unui mare număr de țări, printre care Grecia, Liberia, Suedia, Statele Unite, Uniunea Sovietică. La aceste șantiere se construiesc în prezent vase cu o capacitate de 15—70 000 de tone, dar de acum încolo — afirmă conducătorii întreprinderii — se vor construi nave, în special tancuri petroliere, cu o capacitate de aproximativ 100 000 tone. În acest sens s-au încheiat acorduri cu diferite țări (sînt citate acordurile cu India, pentru două tancuri a 88 000 de tone fiecare, cu U.R.S.S. etc.). În ultimii ani, șantierele din Split au realizat produse în valoare de 50 de milioane de dolari, sumă din care o importantă parte a fost consacrată investițiilor pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale muncitorilor : locuințe, școli etc. „Intenționăm să asigurăm, într-o perioadă cît mai scurtă, construcția în șantierele noastre a 80—90 la sută din părțile componente ale vaselor, ne spun gazdele. În acest scop, încă de pe acum, s-au stabilit contacte cu o firmă vest-germană pentru achiziționarea de licențe în vederea producției de motoare Diesel. Există posibilități de cooperare și cu țara dv., mai ales în domeniul industriei construcțiilor de mașini, motoare etc.".

■

Despre un alt aspect al perspectivelor de adîncire a colaborării iugoslavo-române îmi vorbește, la Belgrad, Ljubica Lovric, reprezentanta Comisiei Federale pentru relații culturale cu străinătatea. „În cadrul colaborării cu celelalte țări socialiste, organismul nostru, ne spune domnia-sa, urmărește să coordoneze și să încurajeze și colaborarea bilaterală cu România. Activitatea noastră se desfășoară de puțin timp dar de pe acum se poate vorbi de anumite rezultate. În anii 1961—1966, de pildă, între cele două țări s-au realizat schimburi de profesori care au făcut stagii de pregătire sau de practică profesională în țările respective, ansambluri folclorice, orchestre simfonice române și iugoslave au făcut vizite și turnee reciproce. Teatrele naționale din Belgrad și București au prezentat cicluri de spectacole în capitalele celeilalte țări; au fost organizate, de asemenea, expoziții de artă folclorică și artă contemporană în diferite centre din țările noastre. Avem în fața noastră un program larg de cooperare care cuprinde în continuare schimburi de experiență între profesori universitari de la institutele de învățămînt superior din București și Craiova și respectiv Belgrad și Niș ; participarea unor specialiști în literaturile, limbile și culturile respective la seminariile internaționale de la Sinaia și Zagreb ; schimburi de specialiști între diferitele institute ale unor universități. În Voivodina, la Novisad, se desfășoară anual un seminar pentru profesorii de română din regiunile iugoslave cu populație de limbă română, la care sînt de fiecare dată invitați trei profesori de la universitățile din România. Există în perspectivă noi schimburi de filme documentare, vizite reciproce ale unor ansambluri artistice, cum ar fi Teatrul Atelier 212 din Belgrad și Teatrul Mic din București etc. Comisia pe care o reprezint și diferitele institute și organisme culturale din republicile iugoslave, ne spune în continuare Ljubica Lovric, depun eforturi pentru a valorifica toate posibilitățile de intensificare a colaborării dintre țările noastre, de a adînci cunoașterea reciprocă în toate domeniile culturii. Știm că și partea română desfășoară aceeași activitate și sîntem convinși că eforturile noastre vor avea rezultatele dorite".

CRONOLOGIE CIPRIOTĂ

1959

11—12 FEBRUARIE. Semnarea acordurilor de la Zürich și Londra dintre Grecia, Turcia și Anglia cu privire la proclamarea independenței Ciprului și stabilirea viitorului statut al republicii.

13 DECEMBRIE. Arhiepiscopul Makarios este ales președinte al republicii, iar Fadil Kutchuk — vicepreședinte. Guvernul este compus din șapte ciprioți-greci și trei cipriioți-turci.

1960

6 IUNIE. La Nicosia se parafează convențiile cu privire la statutul bazelor militare engleze ; în afară de două „zone suverane", Anglia mai folosește încă 30 de sectoare pe teritoriul țării.

31 IULIE. Alegerea Camerei, formată din 35 de deputați cipriioți-greci și 15 cipriioți-turci.

16 AUGUST. Proclamarea Ciprului ca republică independentă.

1963

30 NOIEMBRIE. Președintele Makarios afirmă necesitatea revizuirii acordurilor de la Zürich și Londra, și a modificării unui număr de 13 puncte din Constituție. Între altele, se propune ridicarea dreptului de „veto" al vicepreședintelui, crearea de municipalități unice, fuziunea organismelor judiciare etc.

16 DECEMBRIE. Guvernul turc respinge propunerile președintelui cipriot.

19 DECEMBRIE. La Paris are loc Conferința miniștrilor de externe ai Angliei, Greciei, Turciei și Ciprului. Se recomandă discutarea propunerilor lui Makarios privind revizuirea Constituției.

20—21 DECEMBRIE. Au loc primele incidente sîngeroase între membri ai celor două comunități, incidente care marchează începutul unei îndelungate crize.

25 DECEMBRIE. Toate trupele de pe insulă sînt puse sub comanda generalului englez Peter E. Young. La Nicosia, între cartierele celor două comunități, se creează o „țară a nimănui" ; linia de demarcație va fi cunoscută ulterior sub denumirea de „linia verde".

26 DECEMBRIE. Problema cipriotă este examinată de Consiliul N.A.T.O.

1964

IANUARIE. Formarea unei comisii politice de legătură, constituită din reprezentanți ai Angliei, Greciei, Turciei și ai celor două comunități cipriote, pentru a discuta încetarea focului.

4 MARTIE. O rezoluție a Consiliului de Securitate recomandă crearea forțelor O.N.U. însărcinate cu menținerea păcii în Cipru și numirea unui mediator care să discute cu guvernele interesate găsirea unei soluții pașnice, ținînd cont „de interesele întregului popor cipriot și ale salvgardării păcii și securității internaționale".

2 APRILIE. Sosirea la Nicosia a mediatorului O.N.U., Tuomioja. Cu aceasta se deschide seria negocierilor între părțile interesate. Fără să ducă la o soluționare de ansamblu a conflictului, ele au permis îmbunătățirea atmosferei și împiedicarea, pentru cîtăva vreme, a producerii unor incidente majore.

4 APRILIE. Președintele Makarios denunță tratatul din 16 august 1960 în virtutea căruia Turcia menține un contingent de trupe în Cipru.

2 MAI. U Thant depune un raport în fața Consiliului de Securitate în care recomandă menținerea în continuare, în Cipru, a forțelor O.N.U. El declară că „o reducere a tensiunii nu pare a fi probabilă atîta timp cît nu va exista o soluție politică acceptabilă pentru toți".

6 MAI. Senatorul Fulbright sosește la Atena ca trimis special al președintelui Johnson. Faptul — scrie Le Figaro — reflectă hotărîrea S.U.A. și a N.A.T.O. de a juca „un rol mai activ" în problema cipriotă.

11 MAI. Numirea lui Gallo Plaza Lasso ca reprezentant al lui U Thant în Cipru. Întrevederile acestuia cu reprezentanții Ciprului, Greciei și Turciei contribuie la o mai bună cunoaștere a punctelor de vedere și permit, în continuare, menținerea calmului.

19 IUNIE. Generalul Grivas debarcă în secret pe insula Cipru. La Atena se afirma că voiajul este „particular". Generalul sosea însă pentru a prelua comanda trupelor grecești situate pe insulă.

20 IUNIE. Consiliul de Securitate prelungește cu încă trei luni mandatul forțelor O.N.U. din Cipru.

30 IULIE. Presa occidentală relatează că fostul ministru de externe al Statelor Unite, Dean Acheson, a propus un plan care prevede : alipirea Ciprului la Grecia ; cedarea către Turcia, de către Grecia, a insulei Castelloriso ; instalarea unei baze militare turce în Cipru ; acordarea de compensații financiare cipriioților turci care doresc să părăsească insula.

7 AUGUST. Aviația turcă bombardează cîteva localități din Cipru ; se afirmă, în același timp, că cipriioții greci ar fi urmărit să ocupe unele localități ale cipriioților turci.

20 AUGUST. Ministrul apărării al Greciei, Garoufalias, sosește la Nicosia pentru a prezenta planul unui „Enosis (alipirea Ciprului la Grecia) imediat".

OCTOMBRIE. În declarația Conferinței statelor neangajate, de la Cairo, se spune printre altele : „Conferința invită toate statele să respecte suveranitatea, unitatea, independența și integritatea teritorială a Ciprului și să se abțină de la orice tentativă de a impune Ciprului soluții injuste și inacceptabile pentru poporul insulei. Ciprul trebuie să fie liber să-și aleagă viitorul său politic în conformitate cu principiul autodeterminării proclamat în Carta Națiunilor Unite".

Nicosia. Unități blindate din cadrul trupelor O.N.U. aflate în Cipru patrulează în localitățile unde s-au produs incidente.

1965

23 IULIE. Deputaţii ciprioţi greci votează o lege prin care se prelungeşte pe termen de un an mandatul preşedintelui republicii şi al deputaţilor. Ei hotărăsc totodată ca, în viitor, să se aleagă un parlament unic în locul celui actual, format din două colegii — unul grec şi celălalt turc. Deputaţii ciprioţi turci la rîndul lor prelungesc mandatul vicepreşedintelui.

1963

18—27 MARTIE. Tratative greco-cipriote la Atena. Cipru! cere ca forţele armate greceşti din insulă să fie puse sub autoritatea guvernului de la Nicosia.

1967

12 AUGUST. Convorbiri la Nicosia între Papadopoulos („omul forte" al regimului militar de la Atena) şi Makarios ; se afirmă că guvernele grec şi cipriot urmăresc o soluţionare paşnică a problemelor.

5 SEPTEMBRIE. Guvernul cipriot anunţă o serie de măsuri menite să normalizeze situaţia din ţară : iniţial, în cîteva regiuni, toate forturile şi fortificaţiile, cu excepţia celor prevăzute împotriva unui atac dinafară, vor înceta a mai fi folosite ; toate baricadele de pe şosele vor fi înlăturate pentru a se asigura libertatea de circulaţie a ciprioţilor turci ; măsurile vor fi extinse dacă se va dovedi că „ele contribuie la reducerea tensiunii şi crearea unui climat favorabil".

9—10 SEPTEMBRIE. Întrevederi între premierul grec Kollias şi premierul turc Demirel. Cele două părţi îşi afirmă hotărîrea de a continua explorarea posibilităţilor de apropiere a punctelor lor de vedere.

29 OCTOMBRIE. Preşedintele Ciprului afirmă că rezolvarea problemei cipriote nu depinde de guvernele Greciei şi Turciei. Este pentru prima oară cînd se opune în mod deschis tratativelor dintre cele două ţări.

15—16 NOIEMBRIE. Ciocniri violente între forţe militare greceşti şi membri ai comunităţii turce. Se înregistrează numeroşi morţi şi răniţi.

17 NOIEMBRIE. Nota guvernului turc adresată Greciei în care se atrage atenţia guvernului grec asupra „gravelor şi regretabilelor evenimente care s-au produs recent în Cipru".

21 NOIEMBRIE. Demisia lui Grivas, comandantul forţelor militare greceşti din Cipru.

22 NOIEMBRIE. Grecia răspunde notei Turciei şi propune negocieri între cele două părţi.

— „Guvernul turc consideră că răspunsul grec la nota din 17 noiembrie nu este satisfăcător. Atîta timp cît ameninţarea la adresa securităţii turcilor din Cipru nu va fi înlăturată, Turcia nu va avea nimic de negociat cu Grecia" — se spune într-un comunicat publicat la Ankara.

— Preşedintele Makarios declară : „Problema Ciprului nu poate fi rezolvată pe calea războiului. O reglementare paşnică a conflictului nu este greu de realizat, cu condiţia ca părţile în cauză să se conformeze principiilor Cartei O.N.U."

— Cyrus Vance, fost ministru adjunct al apărării, trimis al preşedintelui Johnson, pleacă în Turcia şi Grecia pentru a discuta cu guvernele celor două ţări.

24—25 NOIEMBRIE. Convorbiri la Ankara şi Atena între Jose Rolz Bennett, reprezentantul personal al lui U Thant, şi miniştrii de externe ai Greciei şi Turciei.

— Se anunţă vizita la Ankara şi Atena a lui Manlio Brosio, secretar general al N.A.T.O.

— Reprezentanţilor permanenţi ai Ciprului, Greciei şi Turciei la O.N.U. li se înmînează mesajul secretarului general al O.N.U., U Thant, adresat preşedintelui Republicii Cipru şi premierilor Greciei şi Turciei. În mesaj se spune printre altele : „Fac apel la toate guvernele interesate ca ele să acţioneze în conformitate cu obligaţiile lor ce decurg din Cartă. Potrivit acestora, ele trebuie să se abţină de la folosirea forţei sau de la ameninţarea cu forţa în vederea atingerii scopurilor lor. Ele trebuie să respecte suveranitatea, independenţa şi integritatea teritorială a Republicii Cipru şi să se abţină de la orice intervenţie militară în problemele acestei republici".

25 NOIEMBRIE. Consiliul de Securitate adoptă o rezoluţie în care se spune : „Consiliul de Securitate a luat cunoştinţă de poziţia părţilor direct interesate. El este foarte preocupat de situaţia primejdioasă legată de Cipru. Consiliul ia notă cu satisfacţie de eforturile întreprinse de secretarul general pentru a ajuta la menţinerea păcii în această regiune ; el cere tuturor părţilor interesate să dea dovadă de cea mai mare moderaţie şi de cea mai mare circumspecţie şi să se abţină de la orice act care ar putea agrava situaţia în Cipru şi constitui o ameninţare pentru pace. Pe lîngă aceasta, Consiliul de Securitate cere tuturor celor interesaţi să ajute şi să colaboreze de urgenţă la menţinerea păcii şi la realizarea unei reglementări permanente, în conformitate cu rezoluţia Consiliului de Securitate din 4 martie 1964".

„Food and Agriculture Organization" şi proiectele sale

Convorbire cu A. H. BOERMA, noul director general al F.A.O.

A. H. Boerma, noul director general al F.A.O., (stînga) în timpul interviului acordat la Roma colaboratorului nostru

La 20 noiembrie, a 14-a Conferinţă generală a F.A.O. a ales pe noul director general al Organizaţiei în persoana lui Addeke Hendrik Boerma. Născut în Olanda, în anul 1912, A. H. Boerma este inginer agronom. Competenţa sa în probleme agrare s-a făcut remarcată de-a lungul unei bogate activităţi desfăşurate timp de 19 ani în cadrul F.A.O., unde a deţinut o serie de funcţii de conducere. În 1962 a fost numit director executiv al Programului alimentar mondial. A. H. Boerma a avut amabilitatea să acorde un interviu revistei „Lumea", precizîndu-ne că este primul său contact cu un ziarist de la alegerea în funcţia de director general.

— Vă rugăm să ne expuneţi principalele probleme dezbătute de a 14-a Conferinţă a F.A.O. şi concluziile la care s-a ajuns.

— De acord cu întrebarea dv., dar ţin să precizez că nu e de loc uşor să găseşti o constantă pentru un număr atît de mare de delegaţii. 116 ţări membre şi alte trei asociate trec prin faze de dezvoltare economică diferite şi au de rezolvat probleme diferite, ca urmare a unor condiţii istorice şi social-politice specifice. De aceea, problemele lor pe planul dezvoltării agriculturii nu pot fi reduse la acelaşi numitor. Ceea ce este util unei ţări, interesează puţin, sau chiar de loc, alte ţări. Totuşi, unele probleme au constituit puncte de referinţe aproape la toţi vorbitorii. Am în vedere în primul rînd discuţiile consacrate Planului indicativ mondial. După părerea mea, acest plan este foarte util întrucît permite ca, pe baza unor necesităţi naţionale specifice, să se treacă la coordonarea şi orientarea generală a eforturilor menite să combată flagelul foametei. Printr-o muncă susţinută, atentă, planul poate fi adaptat situaţiei şi cerinţelor existente în lume. Planificarea pe care o prevedem, adică eşalonarea principalelor obiective, permite să se găsească atît cele mai adecvate mijloace de aplicare, cît şi urmărirea eficacităţii lor. Planul poate deveni o încercare reuşită a F.A.O. de a lansa un program de acţiune pe termen lung, în vederea sprijinirii ţărilor interesate să-şi stabilească şi să realizeze propria lor politică agrară.

— Îmi permit să vă întreb în ce măsură ar urma ca acest plan să armonizeze interesele ţărilor membre ale F.A.O. ? Am în vedere faptul că, din statistici publicate recent, rezultă că în 1966 producţia alimentară pe cap de locuitor în ţările în curs de dezvoltare se situa la nivelul cel mai scăzut din 1957 încoace, iar sumele realizate din exporturi au scăzut faţă de anul 1965. Or, se ştie că trei pătrimi din reţetele realizate de ţările în curs de dezvoltare provin din exporturi de

produse agricole și, ca atare, disparitatea în dezvoltarea economică se accentuează.

— Evident, Planul indicativ mondial nu este o formulă magică. Oricum, el mai trebuie studiat, îndeosebi în Consiliul F.A.O., pentru a se evita ca delegații să fie puși în situația dificilă de a hotărî ceea ce ar putea să nu corespundă cu vederile guvernelor lor. Planul trebuie privit însă în perspectivă și ținînd seamă de integrarea agriculturii în ansamblul economiei. Armonizarea intereselor este posibilă pentru că Planul indicativ e profitabil sub multiple aspecte majorității statelor lumii.

O altă problemă care mi se pare importantă este aceea a Programului alimentar mondial. Acest Program, de care m-am ocupat personal de mai multă vreme, nu trebuie privit doar prin prisma creării unor stocuri de produse alimentare în țările dezvoltate, ci poate fi folosit la atenuarea crizei alimentare a țărilor în curs de dezvoltare. Ajutorul alimentar este foarte util pentru a face față unor situații urgente și el va fi necesar încă mulți ani. Principalul îl constituie însă ideea care a rezultat din dezbateri și anume : problema alimentației mondiale trebuie să fie rezolvată în înseși țările în curs de dezvoltare și de către ele însele ; cu alte cuvinte, utilizîndu-se, bineînțeles, atît sprijinul și experiența acelor țări care o posedă, cît și eforturile proprii. Aceasta este, după părerea mea, cheia problemei. Pentru țările în curs de dezvoltare se pune totodată pe prim plan necesitatea sporirii productivității în agricultură, trecerea la modernizarea proceselor de muncă, utilizarea îngrășămintelor și semințelor selecționate de mare productivitate, crearea unui sistem mai accelerat de pregătire a cadrelor necesare. În această direcție, F.A.O. își poate îndeplini unul din rolurile sale de bază, sprijinind în mod calificat eforturile întreprinse pe plan local. Consider important ca F.A.O. să realizeze coordonarea între țările cu resurse în domeniul agricol și cele care au nevoie de aceste resurse. Totodată, cred că ar fi util ca, pe lîngă Programul alimentar mondial, să se utilizeze orice altă formă menită să ducă la creșterea producției agricole în țările interesate. Firește, problema e foarte complexă și nu ne propunem nici s-o simplificăm, dar nici să stăm neputincioși în fața ei.

— Spuneați, domnule director general, că acordați o mare importanță ideii ca efortul național să prevaleze față de ceea ce poate oferi cel internațional Cum vedeți mai concret acest efort ?

— Pentru a fi mai bine înțeles, cred că este oportun de amintit că F.A.O. a inițiat și a sprijinit din punct de vedere tehnico-material și prin personal calificat diferite acțiuni de cercetare științifică, tehnologică, economică si socială în domeniul agriculturii și alimentației, ajutînd totodată pregătirea de cadre naționale etc. O serie de acțiuni inițiate de către Organizația noastră cu contribuția activă a țărilor membre — de exemplu alcătuirea unui tablou al agriculturii mondiale cuprinzînd producția, consumul, surplusul și nevoile de produse agricole, comerțul și tendințele în agricultură, precum și oferirea de burse de studii, asigurarea unui schimb de informații și de păreri între statele membre — au demonstrat prin rezultatele obținute utilitatea F.A.O. Pe măsură însă ce timpul trece și dată fiind amploarea acțiunilor ce se impun a fi întreprinse, vechile forme și metode nu mai corespund, mai bine zis nu mai sînt suficiente. F.A.O. s-ar putea cu greu angaja să facă în viitor mai mult decît face în prezent. Să fim realiști și să ne întrebăm dacă nu există posibilități neutilizate chiar în țările care duc cel mai mult lipsă de alimente ? Evident că da. De altfel, s-au și făcut pași însemnați în direcția utilizării acestor resurse, dar acești pași trebuie consolidați și dezvoltați. Este greu de conceput deci că ajutorul și sprijinul extern ar putea înlocui efortul propriu sau l-ar face mai puțin important. Experiența arată că acele țări care au pornit, ferm și cu curaj, războiul împotriva foametei pe propriul lor teritoriu au obținut nu numai rezultate remarcabile ci și o experiență utilă. Crearea condițiilor generale care să stimuleze și să favorizeze aceste strădanii rămîne însă o necesitate căreia trebuie să-i răspundă toți membrii familiei F.A.O.

— Ce se intenționează a se realiza prin preconizata restructurare a aparatului F.A.O.?

— Cred că eventuala restructurare a F.A.O. trebuie să aibă drept scop ca Organizația să devină mai suplă, mai eficientă. O redistribuire a sarcinilor, astfel încît funcționarii ei să se poată dedica activității pentru care sînt cel mai bine calificați, mi se pare foarte oportună. În acest context se pune și problema poziției și rolului directorului general care, cred eu, trebuie să fie mai mult tehnico-administrativ. Rolul politic revine Organizației Națiunilor Unite și nu sediului său din Roma. Tot atît de important consider și faptul că F.A.O. nu se poate conduce dintr-un turn de fildeș. Directorul general al F.A.O. trebuie să stabilească relații bilaterale cît mai strînse cu fiecare țară în parte pentru că numai astfel poate ști ce gîndesc și ce așteaptă membrii F.A.O. de la Organizația lor. În general, sînt pentru contacte mai dezvoltate chiar cu funcționari din ministerele pentru agricultură din țările membre decît pentru cheltuirea de fonduri însemnate în vederea organizării unor conferințe largi și pretențioase care, nu de puține ori, dau rezultate mai puțin concrete. Subiectul discuțiilor unor întruniri de amploare trebuie neapărat stabilit în prealabil prin discuții directe cu țările interesate pentru a da rezultate cît mai bune.

— O ultimă întrebare : intenționați să veniți și în România ?

— Desigur, și cît mai curînd. România este o țară cu reale posibilități de a contribui util și substanțial la reușita activității F.A.O. Experiența dv. prețioasă în domeniul agriculturii poate fi de folos multor țări. Totodată, ar fi utilă o discuție pentru a cunoaște mai bine ce programe vă propuneți și ce gîndiți că putem sprijini noi. Contribuția adusă de țara dv. la activitatea F.A.O. a îndreptățit-o să fie aleasă chiar la actuala sesiune în organul de conducere dintre conferințe — Consiliul F.A.O. Mă bucură această alegere și o salut. În măsura în care voi putea sprijini acțiunile inițiate de România, o voi face cu plăcere.

Nicolae PUICEA

Roma, 27 noiembrie

reflector

DUPĂ CONGRESUL DE LA LILLE

Lille, orașul natal al președintelui de Gaulle, a găzduit de vineri pînă duminică congresul principalei grupări gaulliste (care, în acest cadru, și-a schimbat oficial denumirea din „U.N.R.-U.D.T." în „Uniunea democraților pentru Republica a V-a").

Două categorii de probleme au dominat lucrările. Pe de o parte, dorința ca formația să devină o mișcare mai largă. Pe de altă parte, preocupările legate de raporturile dintre partid și primul ministru, pe care agenția „France Presse" le definea astfel în ajunul deschiderii congresului : „Considerat în general ca succesorul prezumtiv al președintelui republicii, Georges Pompidou se va plasa în perspectiva alegerilor prezidențiale care vor avea loc peste cinci ani și se va ține la distanță de partid, așa cum a făcut totdeauna generalul de Gaulle ? Sau, dimpotrivă, se va plasa în perspectivele alegerilor legislative care vor avea loc peste patru ani și se va pune în fruntea noii organizații, așa cum a făcut el însuși cu prilejul recentelor alegeri cantonale ?"

Lucrările congresului nu au dat un răspuns clar dilemei astfel formulate. Dar mulți observatori consideră că pare să se fi subliniat cu acest prilej rolul primului ministru ca șef al majorității. Deși a respins ideea unor preocupări legate de „era post-gaullistă", el a fixat liniile mari ale tacticii electorale a Uniunii : În esență, această tactică urmărește să lichideze „centrul", absorbindu-l. Este vorba atît de centrul-dreapta (Lecanuet), cît și de centrul-stînga, reprezentat de o parte a radicalilor din Federația stîngii. Ceea ce explică și accentele anti-comuniste reapărute în vremea din urmă în propaganda U.N.R. și facilitățile anunțate pentru militanții altor grupări care ar dori să treacă în „U.D. pentru Republica a V-a".

„În mod paradoxal, nota un comentator, absenți sînt cei care au conferit acestei adunări o publicitate pe care poate că n-ar fi avut-o fără concursul lor". Este vorba de o parte a „gaulliștilor de stînga" în frunte cu profesorii Capitant și Vallon, care într-un articol de răsunet intitulat „Noi nu vom merge la Lille", și-au exprimat dezacordul cu noile orientări ale partidului.

UN NOU PARTID VEST-GERMAN

De la nașterea marii coaliții, atît în presa cît și în cercurile politice vest-germane se vorbea de o „fracțiune de stînga care ar fi rămas fără partid", înțelegîndu-se prin aceasta, în linii mari, acei aderenți la P.S.D. dezamăgiți de participarea partidului la coaliția guvernamentală. Se vorbea de asemenea de necesitatea creării unui nou partid, care să unească aceste elemente și să fie purtătorul de cuvînt al opoziției de stînga în parlament.

Un asemenea partid — după cum transmit agențiile de presă — a luat ființă zilele trecute la Bonn sub denumirea de Partidul social-liberal, o formație plasată la stînga partidului social-democrat. Reprezentanții noii grupări au expus în fața presei cîteva din punctele programului, încă necunoscut în întregime. Printre altele, purtătorii de cuvînt au declarat că pretenția Republicii Federale a Germaniei de a reprezenta singură interesele poporului german este lipsită de orice bază legală ; ei s-au pronunțat pentru recunoașterea R.D.G. și a liniei Oder-Neisse.

În ce privește politica externă, noul partid consideră necesare denuclearizarea teritoriului Republicii federale, precum și ieșirea ei din N.A.T.O.

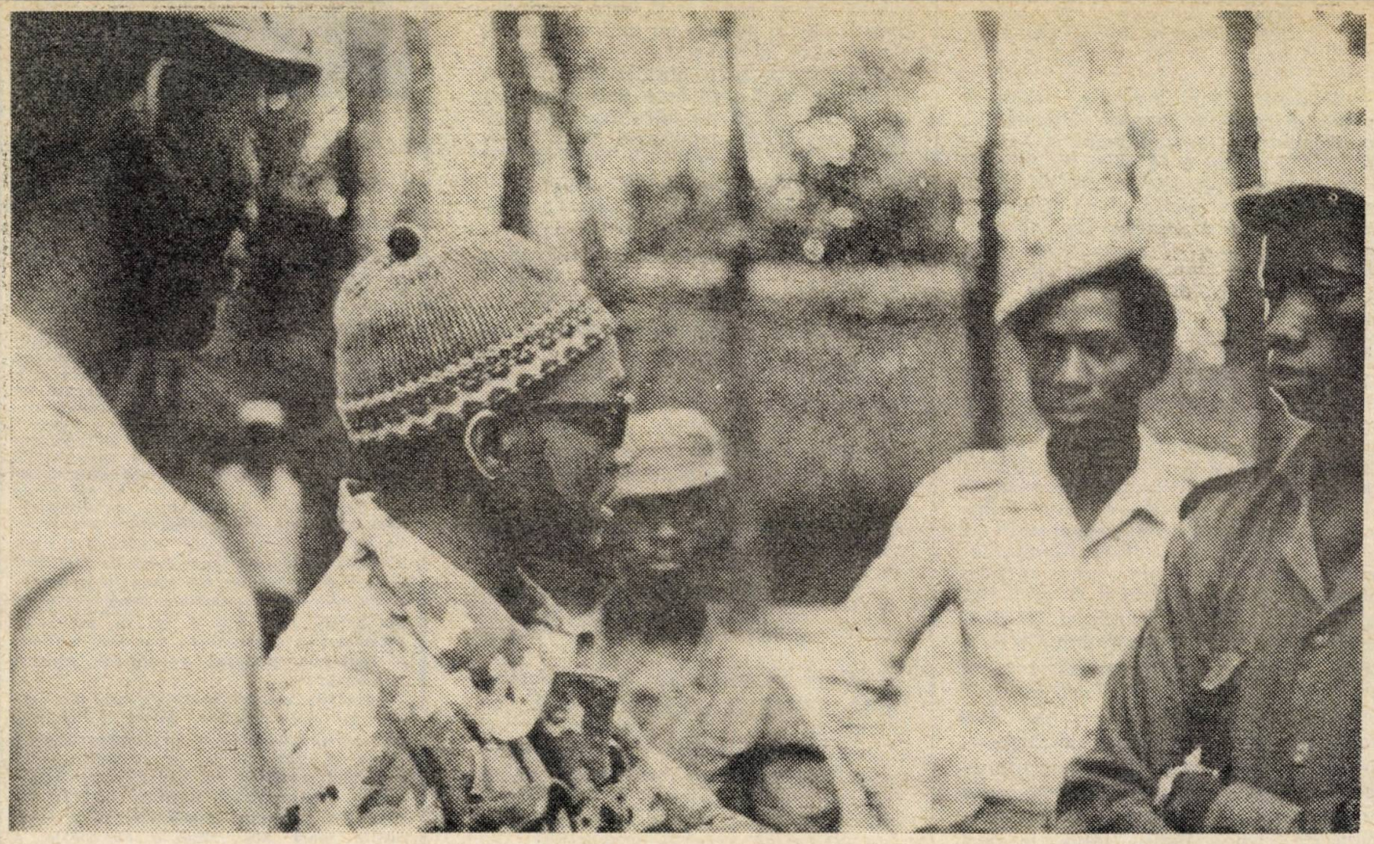

Octombrie 1967, la postul de comandă din sectorul Quitáfine. Secretarul general al P.A.I.G.C., Amilcar Cabral (al doilea din stînga), discută cu Mateus (ultimul din dreapta), comandantul trupelor din acest sector. (Fotografia autorului)

reportaj pe glob

GUINEEA-BISSAU

în exclusivitate pentru revista „Lumea" de la

BASIL DAVIDSON

În sectorul Quitáfine. Doi soldați P.A.I.G.C. repară o bazooka, armă antitanc de fabricație americană, capturată de la o unitate militară portugheză. (Fotografia autorului)

În noaptea de 9 octombrie, notam în jurnalul meu o întîlnire neașteptată, sub stelele tropicale, cu o mică ambarcațiune pescărească africană. Avea o construcție puțin obișnuită, iar zgomotul vîslelor și valurile Atlanticului de un violet închis ritmau o melodie tristă, răscolitoare. M-am gîndit că o voce asemănătoare, cîntînd în creola guineză, însoțea probabil caravelele de demult. Altminteri întîlnirea făcea parte dintr-un șirag de evenimente cu totul neobișnuite pe care aveam să le petrec în golfurile și pe căile navigabile ale Coastei Guineze. Deoarece mă aflam pe vasul „Tres Agosto" înzestrat cu un tun cu mai multe țevi, aparținînd Partidului African al Independenței din Guineea și Capul Verde (P.A.I.G.C.), și intenționam o debarcare, în cadrul acțiunilor de partizani, pe teritoriul colonial Guineea-Bissau (Guineea „portugheză").

Înghesuit în coltul sud-vestic cel mai îndepărtat al Africii occidentale, acest teritoriu de pădure și savană are numai 32 000 de km² și numără circa un milion de africani precum și cîteva mii de portughezi. Totuși, în momentul de față, în Guineea-Bissau se petrec fapte care vor fi înregistrate în istorie ca fiind, după părerea mea, la fel de importante ca și cele petrecute în cursul ultimului deceniu în cadrul valului de înnoiri care a cuprins întregul continent african. Într-adevăr, populația din Guineea-Bissau este antrenată într-un război de eliberare împotriva stăpînirii coloniale portugheze. Și caracteristicile acestui război, natura sa, strategia, cauzele sale sînt justificate, pline de speranțe. Este vorba de un război de eliberare a cărui influență va fi resimțită, desigur, mult dincolo de granițele Africii „portugheze".

AM VRUT SĂ MĂ CONVING

Am plecat în această regiune pentru a vedea eu însumi realitatea. Împreună cu unitățile mobile ale forțelor armate ale P.A.I.G.C. — care trec acum de la stadiul războiului de guerilă la stadiul războiului regulat — am vizitat Guineea-Bissau, în cursul a trei scurte călătorii, pătrunzînd pe drumuri diferite în interiorul frontierelor țării. Aceste vizite pot fi efectuate într-o securitate deplină și pot afirma că aș fi putut intra în țară prin numeroase alte puncte, cu aceeași siguranță și aș fi putut rămîne acolo și timp de un an dacă aș fi avut timpul necesar pentru aceasta. Armata și poliția portugheză au pierdut controlul asupra celei mai mari părți a frontierelor terestre ale țării precum și asupra unei părți a frontierelor sale maritime. Colonialiștii au pierdut, de asemenea, controlul asupra aproximativ jumătate din regiunile rurale ale țării.

Am mers pe jos, ziua, de-a lungul regiunii de coastă Quitáfine. Am navigat noaptea pe canale interioare. În țară, am străbătut mai puțin de 100 de mile, dar aș fi putut traversa zona eliberată pe o lungime de 800 de mile, într-o parte și în alta, dacă aș fi dorit-o. Am cercetat unitățile de guerilă și unitățile regulate ale P.A.I.G.C., am stat de vorbă cu comandanți locali, am vizitat o serie întreagă de instituții civile conduse de P.A.I.G.C. — medicale, comerciale sau cu caracter educativ — și am avut discuții îndelungate și sincere cu secretarul general al partidului, Amilcar Cabral, inginer african în domeniul hidraulicii în vîrstă de 40 de ani, precum și cu alți lideri. Este poate cazul să adaug că am fost în măsură să compar această experiență cu propria experiență a războiului de partizani pe care am avut-o în Iugoslavia și Italia de nord în perioada 1943—1945. După părerea mea, P.A.I.G.C. reprezintă o mișcare politico-militară excelent organizată.

Este evident o mișcare de eliberare națională care s-a dezvoltat în interiorul țării în anii 1958—1959 și care s-a ridicat pe o nouă treaptă începînd din 1962, cînd primele sale acțiuni armate (cu excepția cîtorva acțiuni experimentale în 1961) au reușit să aibă o bază tot mai fermă, mai solidă și mai largă în această regiune. Războiul de eliberare este urmarea a patru ani de intensă muncă politică în orașele și satele din Guineea-Bissau și actualii săi lideri sînt bărbații și femeile care au dus această muncă. Este suficient să se observe puternica structură indigenă politico-militară a P.A.I.G.C. pentru a ne convinge de acest lucru. Este vorba, așadar, de o mișcare cu adevărat populară și națională, adînc înrădăcinată în mințile și sufletele țăranilor autohtoni.

Din punct de vedere militar, elementul cel mai impresionant îl constituie faptul că soldații din P.A.I.G.C. au reușit ca, în patru ani de lupte înverșunate, să smulgă cu totul inițiativa din mîinile portughezilor și să o mențină cu fermitate. Cea mai mare parte a regiunilor rurale se află complet sau parțial în mîinile P.A.I.G.C. ; ele pot fi străbătute timp de zile întregi fără cel mai mic risc militar. Deși dictatura portugheză dispune în Guineea-Bissau de trupe proprii cu efective de aproximativ 30 000 de oameni, la care se adaugă două sau trei mii de mercenari locali, ea deține numai orașele, regiunile din imediata vecinătate a orașelor și vreo 40 de garnizoane asediate în regiunile rurale. Multe din aceste garnizoane rurale pot fi aprovizionate acum de portughezi numai cu ajutorul elicopterelor și prin parașutări, în timp ce membrii lor îndrăznesc rareori să patruleze mai mult de un kilometru dincolo de zidurile lor fortificate. Transporturile portugheze pe șoselele principale sau pe principalele căi de navigație de-a lungul coastei sînt în mod regulat victime ale ambuscadelor organizate de unitățile P.A.I.G.C. sau sînt bombardate de acestea. Judecînd după ceea ce am văzut sau am auzit eu însumi, aceste ambuscade sînt efectuate cu îndemînarea unei practici îndelungate și sînt duse la bun sfîrșit cu încrederea care izvorăște dintr-un moral ridicat.

„NAPALM 300 kg"

Întrucît au pierdut de multă vreme curajul de a trece la acțiuni ofensive terestre, portughezii se rezumă acum la unele ieșiri disperate și ocazionale din garnizoanele lor mai mari, în special cele de la Bafata și Catio și la bombardamente zilnice asupra satelor din regiunile controlate de P.A.I.G.C. Aceste bombardamente se fac cu ajutorul explozivilor de mare putere și al napalmului. Am fost martorul mai multor bombardamente aeriene în sectorul de coastă Quitáfine. Ele au loc cam în fiecare zi, de obicei între orele 11 dimineața și trei după-amiază, și sînt efectuate de mici bombardiere cu reacție. Avioanele pe care le-am văzut sînt de tipul „Fiat", din acelea care sînt fabricate pe bază de licență în Germania occidentală și trimise Portugaliei în cadrul livrărilor N.A.T.O.

Zi după zi, aceste avioane au apărut deasupra noastră la o înălțime prudentă de 2—3 000 de metri, au coborît ceva mai jos pentru a-și lansa bombele și, grabnic, s-au înălțat din nou. Cu prilejul unei lovituri întîmplătoare, realizate la 9 octombrie, ele au atins un post antiaerian (ack-ack) al P.A.I.G.C., la o distanță de aproximativ 6 mile de locul unde mă aflam în acel moment împreună cu Amilcar Cabral. Au ucis pe unul din membrii postului ack-ack și au rănit un altul. Și bomba pe care au folosit-o era o bombă cu napalm. Am văzut norul său de fum negru și gros, am stat de vorbă cu tînărul rănit în vîrstă de 23 de ani instalat grabnic într-un spital al P.A.I.G.C. și am discutat despre arsurile sale de gradul III pe mîini și pe picioare. Pentru a fi mai sigur, am fotografiat fragmentele unui alt recipient de napalm care nu explodase. Pe el era următoarea inscripție : FCM 1—55 NAPALM 300 KG — 350 L M/61 ; desigur că experții vor reuși să stabilească originea sa.

În general, bombardamentele portughezilor urmăresc să-i înspăimînte pe țărani, să-i împiedice să-și muncească ogorul și mai ales să-i determine prin teroare să renunțe la sprijinirea P.A.I.G.C.-ului. Deoarece efectivele unităților P.A.I.G.C. sînt formate aproape în întregime din fii sau frați ai țăranilor (și muncitori din Bissau și orașele mai mari), aceste încercări de intimidare nu au nici un succes. Oamenii declară că în trecut ei se temeau de portughezi ; acum însă îi urăsc și îi disprețuiesc. Cînd am părăsit regiunea, copiii cîntau un nou cîntec al cărui refren batjocoritor în creolă (care devine acum limba națională) suna :

„Luptătorii de guerilă pășesc liberi pe pămînt
În timp ce micii portughezi comandă în nori..."

Am vizitat, de asemenea, două centre din nord-estul țării, împreună cu unități mobile ale P.A.I.G.C. Aici pădurea tropicală cedează locul savanei, și în acest anotimp al anului pămîntul bogat în rîuri este acoperit cu o iarbă galbenă înaltă. În cursul primei incursiuni am trecut pur și simplu frontiera într-un camion pentru a vizita satele de graniță ale tribului Fulah (Vendu-Leidi, Burculem, Tabada, Dalaba), pe care colonialiștii portughezi le bombardaseră cu cîteva săptămîni înainte. Vreo 30 de țărani au părăsit munca cîmpului și au făcut un drum lung pentru a ne întîmpina. Au fost dezamăgiți de faptul că nu am rămas să ne ospătăm din friptura de țapi pe care voiau să-i taie în cinstea noastră. Era clar, ca și în sud, că politica portughezilor de intimidare prin bombardamente nu dăduse rezultate aici, și nu făcuse decît să adîncească și mai mult prăpastia dintre țăranii Fulah și regimul colonial.

Cu prilejul unei alte incursiuni, ceva mai la sud, am intrat în regiunea de păsuni împreună cu Oswaldo, comandantul P.A.I.G.C. din acest sector și unul din principalii conducători militari ai mișcării. Am ajuns să-l cunosc bine. La 28 de ani are deja în urma lui patru ani de lupte grele și, asemenea lui Cabral și altor fruntași pe care i-am cunoscut, are o încredere calmă în viitor. Inteligent și energic, Oswaldo este originar din Bissau, capitala țării. Împreună cu el și o mică patrulă am ajuns la un cartier general militar în apropierea garnizoanei portugheze asediate din Beli. Acolo am găsit vreo 30 de veterani și recruți conduși de un comandant local, pe nume Yamta Niaga. Așteptau să înceteze ploile și să scadă apele rîurilor pentru a începe o nouă etapă de război activ.

Este un fapt real că P.A.I.G.C.-ul este o mișcare cu un caracter profund popular. Fiecare sat își are propriul său comitet local de partid format din rîndurile țăranilor ; activînd în mod fățiș în

→

regiunile eliberate, el acționează în secret în acele regiuni aflate încă sub un oarecare control colonial. Membrii comitetelor de partid din aceste orașe au îndatoriri militare în sensul că se preocupă de recrutările pe plan local, de măsurile de securitate, de strîngerea informațiilor și de aprovizionare. Ei sînt însă mai preocupați de îndatoririle lor politice și sociale cum ar fi înființarea și sprijinirea școlilor sătești (asemenea școli nu au existat în trecut), administrarea clinicilor care continuă să fie reduse ca număr, dar care totuși sînt mai numeroase decît și-a dat vreodată osteneala regimul colonial să înființeze. În mod special, ei se preocupă de unitățile economice din zona eliberată. Acestea funcționează în baza unui sistem de troc, în cadrul căruia se schimbă orezul, cola și alte produse locale pentru unele mărfuri fabricate, în special țesături de bumbac, aduse în țară, de peste graniță, de către echipele de transport P.A.I.G.C. Acest sistem înregistrează un asemenea succes, încît portughezii sînt obligați acum să-și importe orezul necesar pentru propria lor folosință.

Întocmai ca și în alte părți, colonialiștii portughezi s-au legănat mult timp în iluzia că africanii „lor" nu vor putea da dovadă de curajul și sacrificiul de sine necesare pentru ducerea acestui gen de război. Este îndoielnic, însă, că mai există astăzi un singur soldat sau aviator portughez în Guineea-Bissau care să mai gîndească astfel. În ziua de 10 octombrie anul acesta, a doua zi după ce fusesem martorul atacului cu napalm despre care am vorbit, am urmărit un raid aerian efectuat cu exploziv de mare putere asupra satelor din apropiere. Din întîmplare, am putut să mă adăpostesc la un post de artilerie antiaeriană format din opt țărani-soldați. Deși acești soldați știau desigur că doi dintre tovarășii lor fuseseră arși de napalm cu o zi înainte, ei au rămas la tunul lor fără cea mai mică ezitare, împînzind spațiul din jurul nostru cu salve de proiectile trase împotriva bombardierelor „Fiat" aflate la o înălțime de 2 000 de metri. Nici o clipă nu am văzut semnele care ar arăta teama de moarte. O asemenea problemă nu se punea atunci. Mai presus de orice, exista cauza pentru care luptau.

Din aceste realități se pot trage mai multe concluzii. Prima este aceea că colonialiștii au pierdut în mod definitiv acest război. A doua este că aceiași colonialiști portughezi se agață cu disperare de orașele și garnizoanele pe care le mai au aici, deoarece dacă și-ar recunoaște înfrîngerea, aceasta ar avea urmări serioase și grave pentru pozițiile lor din Angola și Mozambic, fără a mai vorbi de prestigiul dictaturii Salazar în Portugalia însăși. A treia este aceea că P.A.I.G.C.-ul nu se teme de perspectivele unui război prelungit. De fapt, această organizație își folosește timpul pe care îl are la dispoziție pentru a-și dezvolta și îmbunătăți organizația politică, a-și întări forțele de luptă și pentru a-și pregăti tehnicienii de care va avea nevoie cînd pacea va fi reinstaurată. În momentul de față, sînt instruiți în Europa pentru funcțiile de specialiști în domeniul social și industrial nu mai puțin de 470 bărbați și femei aleși cu grijă. „Cînd vom prelua întreaga țară — mi-a spus Cabral — vom fi gata pentru această răspundere. Vom prelua răspunderea ca un partid democratic, ale cărui rînduri sînt formate din bărbați și femei care își iubesc țara, dar care cunosc și realitățile aspre ale acesteia și care vor fi pregătiți pentru a face față problemelor reale ale reconstrucției ei". Faptele de pînă acum arată că aceste cuvinte înseamnă exact ceea ce ele exprimă.

Corespondență din Bukavu

Pe unde au trecut MERCENARII

Thaibu Nassibu
ziarist congolez

Ultimii mercenari fugiți din Congo așteaptă, sub paza poliției militare din Ruanda, să fie evacuați spre țările lor de origine

Bukavu, capitala provinciei Kivu, unde am sosit la 24 de ore după dezastrul înregistrat de mercenari, este plin de ruine. M-am plimbat cu stringere de inimă prin acest oraș în care m-am născut. Pe străzi se văd cartușe, obuze și alte muniții de toate calibrele și trecătorul trebuie să pășească cu grijă deoarece unele locuri sînt minate. Nu se zărește suflet de om. Majoritatea caselor nu mai au nici uși, nici ferestre. Printre edificiile publice care au avut cel mai mult de suferit se numără Colegiul Notre-Dame de la Victoire, care a servit mercenarilor drept cartier general. Hotelurile din acest oraș turistic nu au fost nici ele cruțate. Fațada principală a clădirii „La Rotonde" a fost literalmente smulsă de o bombă. A fost cruțat, nu se știe prin ce minune, doar palatul guvernatorului, situat pe malul lacului Kivu, pe una din cele cinci coline pe care se întinde orașul. Jaful a avut un caracter sistematic ; despre centrul comercial nu se mai poate vorbi decît la trecut. Acesta este rezultatul ocupării, timp de patru luni, a orașului Bukavu de către mercenari. Înainte de instalarea mercenarilor, Bukavu era un centru cu o activitate intensă ; orașul avea circa 100 000 de locuitori.

Generalul de brigadă Leopold Massiala, care m-a condus în timpul vizitei, văzîndu-mă surprins de marile cantități de arme, muniții și alimente stocate la fostul cartier general al mercenarilor, mi-a spus : „Vă dați singur seama că ei nu au plecat datorită lipsei de muniții sau de hrană". El îmi arată două parașute din cele cu ajutorul cărora oamenii lui Schramme erau aprovizionați cu muniții. O altă dovadă a sprijinului dinafară de care au beneficiat : epava unui avion DC-3, doborît de către un P-28 al armatei congoleze, în momentul în care debarca material de război și întăriri în oameni pe aerodromul provizoriu amenajat de mercenari la Bukavu.

Iată-ne pe muntele Maria Kachelewa, după numele unei localnice, care ținea aici un cabaret renumit. Această colină, care domină orașul, oferea mercenarilor o poziție puternică. Se pot vedea încă fortificațiile pe care le-au ridicat pentru apărarea acestei poziții.

După ce am aruncat o privire rapidă asupra diferitelor fortificații construite de armata națională congoleză spre a-i împiedica pe mercenari să-și lărgească cîmpul de acțiune, am vizitat clădirea poștei, care adăpostește și studiourile radiodifuziunii locale. Iată și un document care aruncă lumină asupra adevăratei poziții de care dispunea colonelul Monga, șeful interimar al „guvernului

de salvare publică" — titularul fiind însuși Chombe — și guvernator al provinciei Kivu : „Notă de serviciu : Întregul personal al radioului este pus la dispoziția colonelului Monga. Semnat : Jean Schramme, colonel". De altfel, Monga avea să fie ucis de un proiectil în timp ce fugea spre Ruanda cu un jeep.

Locuitorii din Bukavu s-au refugiat fie în satele din împrejurimi, fie în țările vecine (Ruanda și Burundi), fie la Goma, oraș congolez situat la aproximativ 200 km nord-est de Bukavu. Refugiații care locuiesc în imediata apropiere de oraș se află, în majoritatea lor, într-o stare jalnică. Este un spectacol tragic dar, în același timp, pentru autoritățile congoleze constituie un motiv de încredere să constate că ei au preferat să piardă totul decît să colaboreze cu inamicul ; și aceasta, în ciuda amenințărilor care alternau cu „invitațiile frățești și amicale" pe care li le adresa chiar Schramme la microfonul postului de radio Bukavu. Cel mai mare număr de refugiați (aproximativ 40 000) se află concentrați într-un lagăr din Ruanda. Lor le parvin cu regularitate ajutoarele în alimente și medicamente trimise de guvernul congolez. În Burundi, situația este cam aceeași, cu diferența doar că aici refugiații se bucură de sprijinul moral al autorităților și al populației acestei țări.

Revenind la punctul de comandă al generalului Massiala, lîngă Luberizi (70 km sud-est de Bukavu), am putut vedea doi foști jandarmi katanghezi, prizonieri ai armatei naționale congoleze. Unul afirma că a fost înrolat cu forța, celălalt era voluntar, dar ambii ignorau motivul adevărat al acestui război pe care îl duceau împotriva armatei naționale. „Cînd trebuia să răspundem unui atac al forțelor guvernamentale — mi-au spus cei doi — albii (adică mercenarii) ne trimiteau înainte, în timp ce ei ocupau poziții în spatele nostru. Aceia dintre noi care încercau să dea înapoi erau împușcați pe loc. Iată motivul pentru care noi am înregistrat mai multe sute de morți în cursul evenimentelor, în timp ce numărul mercenarilor uciși nu depășește cifra de o sută". Prizonierii mi-au mai relatat că mercenarii au fost cei ce au început primii să jefuiască magazinele și depozitele. Ei schimbau apoi o bună parte din această pradă în Ruanda pe alimente proaspete (carne, legume, lapte etc.). Aceste fapte mi-au fost confirmate de către refugiați congolezi la Shangugu (Ruanda).

În timp ce rătăceam singur prin acest oraș pustiu, m-a oprit un grup de tineri parașutiști congolezi, care-și curățau armele. Mi-au spus că fac parte din batalionul II de parașutiști, trupă de elită venită din Shinkolobwe (Katanga), care a depus principalul efort pentru izgonirea mercenarilor din pozițiile lor fortificate. Ei mi-au vorbit de lupta pe care au purtat-o între 29 octombrie și 5 noiembrie și care s-a terminat cu eliberarea orașului Bukavu. „Băieții noștri cunoșteau bine mînuirea armelor și au știut să se servească cum trebuie de puștile lor", mi-a spus unul dintre ei. Un altul a adăugat : „Domnule ziarist, ar fi trebuit să fiți aici în momentul în care i-am obligat să plece. Trăgeam unii într-alții de la cîțiva metri. Timp de trei zile lupta a fost înverșunată. Mortierele împroșcau, mitralierele țăcăneau de o parte și de alta". Ceilalți tineri soldați (cel mai în vîrstă avea 21 de ani) îl aprobau, zîmbind satisfăcuți, cu sentimentul de a-și fi făcut datoria.

Bukavu, noiembrie

Schimbare la PENTAGON

Președinția Băncii Internaționale de Reconstrucție și Dezvoltare are o însemnătate vitală pentru Statele Unite mai ales astăzi, cînd lupta în jurul pozițiilor financiare a devenit atît de înverșunată. Propunîndu-l pentru a prelua această funcție pe Robert Strange McNamara, președintele Johnson a avut probabil în vedere aptitudinile de om de afaceri ale fostului președinte al companiei „Ford" (post deținut de McNamara numai 42 de zile, după ce ocupase vreme de 14 ani alte posturi de conducere la „Ford"). Dar în momentul apariției în „Washington Post" a știrii despre noua orientare a carierei ministrului apărării, nimeni nu a pronunțat cuvîntul promovare. Se vorbește, dimpotrivă, despre îndepărtarea lui Robert McNamara din cabinet, se utilizează chiar expresia „demitere" și se comentează nu atît perspectivele activității sale viitoare, cît evoluția de pînă acum a raporturilor dintre el și ceilalți membri ai Administrației.

În decembrie 1960, John Kennedy a încredințat lui Robert McNamara conducerea Pentagonului, incluzînd astfel în guvernul democrat un om politic republican și lăsînd coordonarea activității forțelor armate în seama unui civil. Nu-l întîlnise niciodată mai înainte, dar în numai șase săptămîni a ajuns să-l considere mîna sa dreaptă. La 1 ianuarie 1968, cînd își va prelua, după toate probabilitățile, postul de conducător bancar, McNamara va fi ultimul membru important al echipei Kennedy (dacă nu-l socotim pe Dean Rusk) care părăsește Administrația actuală. Pînă în ultimele săptămîni, președintele Johnson repeta cu orice prilej că McNamara ar fi capabil să îndeplinească orice funcție guvernamentală, inclusiv pe aceea de secretar de stat. Se zvonea chiar destul de insistent că Dean Rusk va fi solicitat să-i cedeze locul. Un amplu articol despre McNamara publicat în „New York Times Magazine" la 22 octombrie, deci cu numai o lună și ceva în urmă, se intitula „Nu se poate spune unde se sfîrșește Johnson și unde începe McNamara". Din această bogată biografie politică desprindem cîteva fapte semnificative. Ceilalți membri ai cabinetului erau neplăcut impresionați cînd președintele îi admonesta cu cuvintele : „De ce nu vă conduceți și voi departamentul așa cum îl conduce Bob McNamara pe al său ?". La întrebarea : „De ce îl prețuiește atît de mult președintele pe McNamara ?" un membru al Comitetului mixt al șefilor de stat major a răspuns după cum urmează : „Pentru că McNamara va fi mîna dreaptă a președintelui, indiferent ce-i va cere președintele să facă. Dacă președintele i-ar spune lui McNamara să convoace o conferință de presă și să anunțe că eu am înnebunit azi dimineață și că m-am aruncat pe fereastră, ar face-o fără să clipească, chiar dacă ar ști că, extenuat de muncă, am avut un atac de cord".

Ce l-a determinat pe președintele Johnson să se despartă de un colaborator atît de fidel ? Sau, dacă inițiativa reprofilării îi aparține lui McNamara, de ce renunță la o însărcinare pe care a îndeplinit-o cu atîta pasiune ? John Kennedy și mai tîrziu Lyndon Johnson obișnuiau să i se adreseze ori de cîte ori o problemă necesita o expunere clară, sistematică, pe bază de cifre și date comparative și o soluție care să țină seama de aceste date. McNamara avea să facă însă în cei șapte ani ai ministeriatului său greșeli cu consecințe serioase. Erori de calcul ? Rezultate ale obiceiului său de a-și lăsa la o parte obiecțiile o dată ce președintele adopta o hotărîre și de a o susține ca și cum i-ar fi aparținut ? Greu de precizat retrospectiv și, la urma urmei, fără prea mare importanță. În orice caz, numeroșii generali și comandanți pe care i-a nemulțumit prin sistemul său de conducere, nu i le-au iertat niciodată. Obiecțiile fățișe nu se refereau la structura pe care a impus-o Pen-

→

tagonului deși aici trebuie căutată cauza ascunsă a adversităților. Sînt cunoscute vechile rivalități între diversele servicii ale forțelor armate americane. Bătălia pentru prioritate în materie de alocații, înzestrare, cercetare științifică ajunsese unul dintre caii de bătaie preferați ai foiletoniștilor și caricaturiștilor americani. Sub conducerea lui McNamara, lucrurile s-au schimbat : hotărîrile în aceste domenii fiind luate acum, pentru prima oară în istoria forțelor armate americane, nu de comandanții militari ci direct de ministrul apărării și de serviciile din subordinea sa, rivalitățile au devenit fără obiect. Dar șefii de state majore și ceilalți comandanți nu au acceptat de bună voie ca McNamara să-i priveze de dreptul lor tradițional de a decide.

După cum va reieși din cele ce urmează, eșecul acțiunilor întreprinse de Statele Unite în Vietnam este imputat de acești comandanți inconsecvențelor lui McNamara. În esență, este vorba nu atît de inconsecvențe cît de corectarea unor aprecieri inițiale greșite și de refuzul de a continua în ritmul cerut de generali o escaladare care s-a dovedit lipsită de perspective. Dar înalții comandanți militari din S.U.A. au prieteni puternici atît în lumea afacerilor cît și în cercurile politice extremiste din ambele partide. Toți aceștia au devenit adversari înverșunați ai ministrului apărării. Principalele lor reproșuri se referă la politica de înarmare clasică și nucleară a Statelor Unite și la conducerea operațiunilor din Vietnam. Pe un plan secundar i se pune în sarcină o parte din responsabilitatea pentru căderea a două guverne foarte apropiate de cel al Statelor Unite : guvernul McMillan în Anglia și guvernul Erhard în Republica Federală a Germaniei. În ambele cazuri, proiectele de colaborare militară concepute de McNamara au contrariat opinia publică din țările respective, care au reproșat primilor lor miniștri lipsa de fermitate în fața presiunilor americane. Conflictul în legătură cu construirea rachetelor „Skybolt", care a izbucnit la conferința de la Nassau din decembrie 1962, a reprezentat într-adevăr un handicap serios pentru guvernul McMillan. În primăvara anului 1966, McNamara a obligat guvernul vest-german să achiziționeze din Statele Unite armament care nu numai că nu era necesar Germaniei occidentale, dar risca să-i dezechilibreze bugetul. În toamna aceluiași an, guvernul Erhard era obligat să demisioneze.

Timp de ani de zile, presa controlată de cercurile politice extremiste a dus o campanie neobosită pentru înlăturarea lui McNamara și pentru înlocuirea lui cu un adept al soluțiilor de forță în orice împrejurare. Uneori, McNamara a cedat presiunilor lor. Cazul cel mai caracteristic este cel al sistemului de apărare antirachetă.

Din toamna anului trecut, partizanii dintotdeauna ai înarmărilor nelimitate au început o puternică ofensivă propagandistică în favoarea creării unui așazis sistem A.B.M. Articole și cuvîntări menite să convingă publicul american că Statele Unite rămîn în urmă în cursa înarmărilor nucleare, presiuni prin intermediul lobby-urilor clasice și pe alte căi, totul a fost sincronizat pentru a demonstra ineficiența conducerii departamentului apărării, potrivnic declarat al sistemului A.B.M. McNamara a rezistat vreme îndelungată, aducînd în sprijinul poziției sale argumente de ordin economic, politic și militar. În cele din urmă însă a cedat, acceptînd ceea ce ziaristul american Neil Sheeman numește „cel mai important compromis din cariera sa". În luna septembrie el a anunțat că guvernul va aloca 5 miliarde de dolari construirii sistemului antirachetă. A fost o hotărîre luată nu din considerente de necesitate militară, ci din considerente de oportunitate politică. Guvernul, afirmă observatorii de la Washington, n-a vrut să le ofere republicanilor prilejul de a exploata problema în apropiata campanie electorală. McNamara a fost prezentat de presa americană ca un om care s-a simțit obligat să îmbrățișeze punctul de vedere al Administrației, trecînd peste propriile sale convingeri.

De ce a fost îndepărtat din guvern un om care a știut să se facă util Administrației în atîtea moduri ? Un recent raport al Subcomitetului senatorial pentru problema pregătirii forțelor armate, semnat de senatorul democrat John Stennis, rezuma principalele învinuiri pe care i le aduc lui McNamara așa-zișii „ulii". I se impută mai ales că a exercitat o acțiune de frînare în ceea ce privește sporirea numărului obiectivelor urmînd a fi bombardate în R. D. Vietnam : „În audierile noastre am constatat o mare deosebire între opinia autorității civile (McNamara) și cea a militarilor cu funcții de comandă în ceea ce privește modul de folosire a forței noastre aeriene împotriva Vietnamului de nord. Ținînd seama de aceste opinii diametral opuse și de progresele nesatisfăcătoare ale războiului, logica și prudența impun ca hotărîrile să fie luate în conformitate cu avizul militarilor de profesie... Credem că a venit de mult timpul ca vocea militarilor să fie cea care prevalează atunci cînd este vorba de detaliile tactice ale operațiunilor militare".

Este interesant de urmărit cum s-a ajuns la aceste divergențe între McNamara și comandanții militari. În primul rînd, trebuie subliniat că McNamara este cel care a decis, în februarie 1965, începerea bombardării sistematice și neîntrerupte a Republicii Democrate Vietnam, iar mai tîrziu, în iunie 1965, a hotărît să procedeze la angajarea masivă a forțelor terestre americane pe teritoriul Vietnamului de sud. Mai tîrziu, afirmă cercurile din preajma lui, a ajuns la concluzia că ambele decizii s-au bazat pe supraestimarea rezultatelor posibile ale acestor acțiuni. În general, aprecierile de la care a pornit McNamara în conducerea războiului din Vietnam au fost, ani de zile, surprinzător de inadecvate cu situația reală. Premisa lui de bază era că Statele Unite ar putea cîștiga acest război. Din primăvara anului 1962 pînă în toamna anului 1967, a făcut 9 turnee de inspecție în Vietnamul de sud, pentru ca la înapoiere să facă de fiecare dată aprecieri care, judecate retrospectiv, sună extrem de fals. După călătoria din aprilie-mai 1962, a afirmat că este „extraordinar de încurajat de progresele războiului" și că nu are intenția să trimită trupe combatante în Vietnamul de sud. În septembrie-octombrie 1963 a făcut un nou tur de inspecție și a ajuns la concluzia că „partea esențială a sarcinii militare a Statelor Unite poate fi îndeplinită înainte de sfîrșitul anului 1965". În decembrie 1963 se declara „optimist în privința progreselor care se pot realiza anul viitor". În mai 1964 vorbea despre „progresele excelente spre înfrîngerea Vietcongului" și adăuga că „ar putea fi necesar să se trimită ceva personal suplimentar american" dar numai pentru a ajuta la instruirea armatei sud-vietnameze. După o călătorie făcută în iunie 1965, deci după adoptarea hotărîrilor amintite mai sus, tonul s-a schimbat : „Situația generală continuă să fie serioasă. De fapt, în multe privințe s-a deteriorat în cele 15 luni de cînd am fost ultima oară în Vietnam. Dar tabloul nu este în întregime sumbru". În noiembrie 1965 proclama : „Am încetat să mai pierdem războiul". După un an, în octombrie 1966, declara : „Nu văd vreun motiv să ne așteptăm la o creștere semnificativă a nivelului sau a ritmului operațiunilor din Vietnamul de sud, nici nu cred că desfășurarea de forțe americane în această țară se va schimba în mod semnificativ în viitor". În sfîrșit, în iulie 1967, în timpul celei de-a noua călătorii în Vietnam, a susținut că „în ultimele șase luni s-au făcut mai multe progrese în război decît în cei șase ani anteriori".

Este greu de spus în ce măsură afirmațiile lui McNamara au corespuns de fiecare dată adevăratelor lui convingeri și cît din ele intră în categoria declarațiilor propagandistice. Cert este că, din proprie inițiativă sau împins de alții, a acceptat calea escaladării, care a dus Statele Unite în impasul binecunoscut. Raportul amănunțit al subcomitetului senatorial certifică însă că, în ultima perioadă, dezamăgit de lipsa de rezultate a bombardamentelor împotriva Republicii Democrate Vietnam, s-a opus escaladării în continuare. Intensificarea bombardamentelor din august 1967 ar fi fost hotărîtă, scriau ziarele americane, împotriva opiniei lui McNamara. Tot mai des se citau părerile exprimate de șeful Pentagonului în mod neoficial în sensul că „războiul din Vietnam nu poate fi cîștigat în nord". În ultimele luni, McNamara, care participase activ la organizarea intervenției împotriva R. D. Vietnam, s-a străduit să exercite o acțiune de reținere, împotrivindu-se, de pildă, după cum scriau ziarele, bombardării Haiphongului și altor orașe vietnameze.

Deocamdată nu se poate afirma cu precizie cui aparține inițiativa remanierii guvernamentale pe care agenția „France Presse" o apreciază ca fiind „cea mai importantă din ultimii zece ani". Fie că președintele Johnson a dorit să se despartă de colaboratorul dezagreabil șefilor de stat major, fie că acesta din urmă a preferat să nu se mai asocieze unei politici în care nu are cuvîntul decisiv, important rămîne faptul în sine.

Nu se știe încă cine îi va lua locul lui McNamara. Se citează numele ministrului adjunct al apărării Paul Nitze, al fostului ministru adjunct Cyrus Vance, actualmente angajat în medierea crizei cipriote, și cel al ministrului forțelor aeriene, Harold Brown, dar se afirmă că cele mai multe șanse le-ar avea guvernatorul Texasului, John Connally. Dacă se va adopta ultima alternativă, „texanizarea" echipei guvernamentale americane va putea să fie considerată încheiată. Numele lui John Connally a devenit cunoscut dincolo de hotarele Statelor Unite mai ales pentru că, aflîndu-se în același automobil cu John Kennedy, a fost rănit în atentatul de la Dallas. La împlinirea a patru ani de la asasinat, a semnat în „Paris Match" un articol, străduindu-se să demonstreze că, în 1963, el era o figură politică de prim rang, în timp ce John Fitzgerald Kennedy era un președinte... insignifiant.

Felicia ANTIP

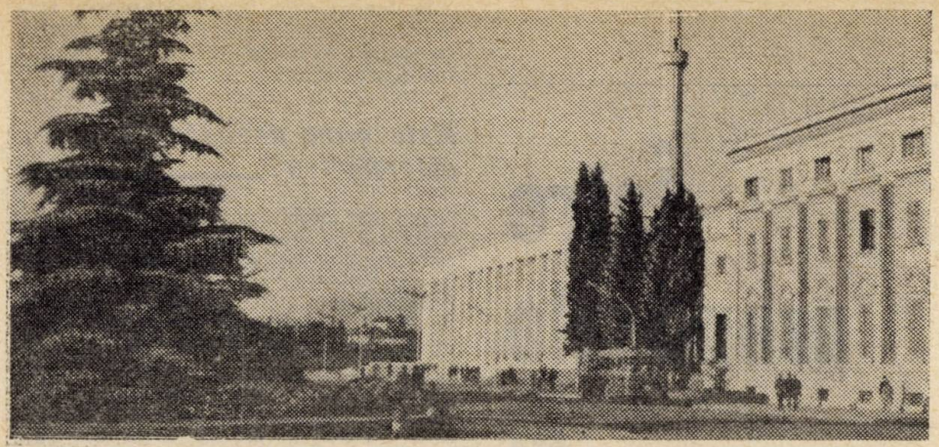

Casa de cultură din Tirana

peisaje albaneze

S-au împlinit 23 de ani de la eliberarea Albaniei de sub jugul fascist. Ziua de 29 noiembrie 1944 marchează un moment memorabil în istoria multiseculară a poporului albanez, în lupta pentru înfăptuirea aspirațiilor sale naționale și sociale. Sub conducerea Partidului Muncii din Albania și a guvernului său, poporul albanez a obținut succese de seamă în dezvoltarea economiei și culturii, în toate domeniile construcției socialiste. Relațiile de prietenie și colaborare frățească dintre popoarele și statele noastre s-au dezvoltat continuu, îmbogățind și ridicînd pe o nouă treaptă tradiționalele legături româno-albaneze și servind intereselor construcției socialismului în cele două țări.

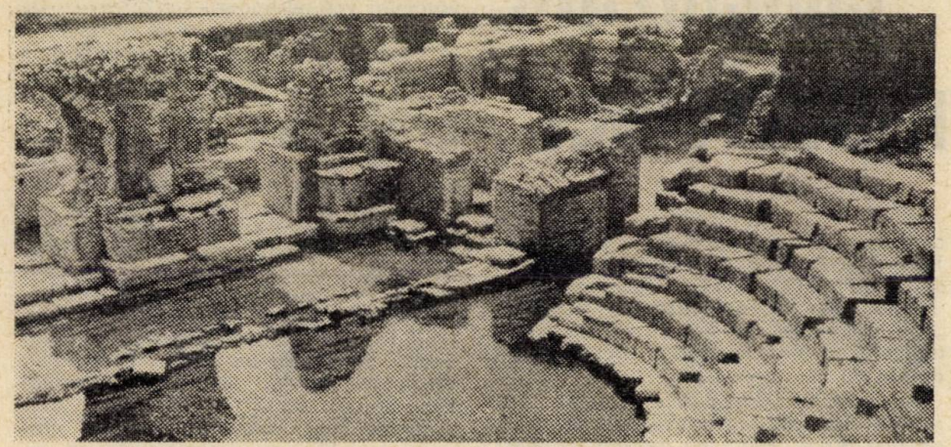

Amfiteatru datînd din epoca ilirică (secolul VI—II î.e.n.)

arhitect
Ion-Octavian Țurcanu

Primul contact, la aeroport, cu arhitecții albanezi veniți în întîmpinarea noastră ne dezvăluie ospitalitatea și prietenia colegilor de meserie (dintre care unii s-au format la noi în țară, studiind la Institutul de arhitectură „Ion Mincu" din București), sentimente pe care le-am întîlnit de altfel pretutindeni în cursul vizitei noastre.

Străbătînd Albania, de la Tirana la Durrës, de la extremitatea sudică : — Saranda — Butrinti — și pînă în punctul nordic Shkdër, am putut vedea numeroase mărturii ale muncii poporului albanez pentru construirea noii orînduiri.

Alături de realizările în domeniul economiei — crearea de noi ramuri industriale, acolo unde nu a existat nimic, construirea de locuințe, școli, case de cultură, dezvoltarea agriculturii prin irigări, desecări, terasări, plantarea cu măslini și citrice a versanților golași ai munților, care domină cea mai mare parte a suprafeței Albaniei — am întîlnit importante vestigii ale trecutului istoric. Vechea cultură ilirică și romană este evocată de ruinele cetăților Apollonia, lîngă Fieri, sau Butrinti. Orașe puternice, înfloritoare, care au existat acum două mii de ani, au fost descoperite prin săpături arheologice recent efectuate. Au fost scoase la iveală ruinele unor amfiteatre, băi, bazilici, locuințe, splendide pardoseli din mozaic colorat, cu motive geometrice, florale, statui ale zeităților grecești și romane, busturi sau pietre funerare ale conducătorilor vechilor cetăți, coloane și capitele sculptate în marmură, de o perfecțiune și frumusețe specifice antichității.

Reține totodată atenția pitorescul construcțiilor din satele și orașele Albaniei. În localitățile revărsate pe coastele stîncoase, locuințele sînt etajate și suprapuse pe terase realizate artificial, fiecare casă căutînd parcă să se ridice deasupra celeilalte pentru a primi din plin lumina soarelui.

Alături de cartierele cu arhitectură specific locală, constructorii noii Albanii ridică blocuri moderne de locuințe, obiective cu destinație social-culturală etc. Aș aminti, printre altele, Casa de cultură din Tirana, cuprinzînd o sală de teatru cu 600 locuri, foaiere largi, bibliotecă cu cîteva săli de lectură, spații necesare pregătirii artiștilor amatori. Clădirea — placată în marmură albă și avînd o arhitectură sobră — domină și închide una din laturile pieței centrale a capitalei, în care se vor mai construi noi clădiri precum și un monument al lui Scanderbeg. O preocupare actuală a arhitecților albanezi este utilizarea elementelor tradiționale specifice fiecărei regiuni sau zone, care să poată fi adaptate la arhitectura contemporană.

Pentru ridicarea noilor cartiere, la Tirana s-a înființat un combinat pentru producția materialelor de construcții, care asigură necesarul de prefabricate, dale mozaicate, marmură prelucrată în culori frumoase și variate.

Noile obiective industriale, prevăzute în cadrul actualului plan cincinal, ridică probleme complexe colectivului de proiectanți albanezi. Un obiect al preocupărilor lor îl constituie în același timp și sistematizarea satelor, a orașelor și chiar sistematizările teritoriale de amploare. Printre altele se preconizează crearea unui nou oraș — Kükesi — pe marginea unui lac de acumulare ; planurile se află în curs de elaborare pe planșetele Institutului de proiectare din Tirana.

În proiectele lor, arhitecții albanezi țin seama de terenul și mai ales de peisajul în care construcția va trebui să se integreze. Într-un decor deosebit de pitoresc au fost construite vilele de odihnă de la Vlora. Plasate pe coasta muntelui, ele sînt înconjurate de o vegetație bogată, formată din pini maritimi, rodii, portocali, lămîi, smochini de mare, palmieri. De pe terasele lor se poate admira malul stîncos oglindit în apa limpede-albastră a golfului creat de Marea Ionică. În fața planșetei unuia dintre arhitecți am participat la o discuție pe aceeași temă : încadrarea noului hotel din Saranda în peisajul sudic al Mării Ionice.

Bogăția de culori și lumini ce se schimbă în fiece clipă în funcție de razele soarelui și de unghiul sub care privești — șoseaua de pe riviera albaneză fiind situată cînd la cîțiva metri de apa mării, cînd la o înălțime de 800-1 000 metri, pe versanții munților de piatră, trecînd prin păduri de măslini sau plantații de portocali și mandarini — stîrnește o puternică impresie. Dar, în primul rînd, stăruie imaginea oamenilor. Sînt oameni harnici, muncind adesea în condiții grele, ca să învingă ariditatea solului, cărînd apa în ciuberașe și cu cobilița pentru a uda noile plantații realizate prin terasări și pentru a fertiliza astfel treptele de piatră tăiate pe coasta munților. Miile de hectare plantate cu măslini au schimbat considerabil înfățișarea munților de piatră. Pretutindeni, în industrie, în agricultură, în construcții este vizibilă hotărîrea oamenilor de a munci pentru progresul și propășirea țării.

Între premisele și concluziile lui Servan-Schreiber*

Am trecut de mașinile electronice de calcul, de aripile cu geometrie variabilă, de informatică, de proiecte spațiale și statisticile numărului de studenți ; a rămas în urmă întreaga bogăție de tabele comparative, ilustrînd decalajul (tehnologic și „de conducere") dintre Europa occidentală și S.U.A. În acest moment, autorul încearcă să răspundă „sfidării americane" și, deși de-abia spre sfîrșitul cărții Servan-Schreiber declară : „Aci se oprește contribuția experților, utilizarea cifrelor și concluziilor dosarelor. Aci se estompează fortuit pretenția de obiectivitate pură și aproape chiar neutralitatea pe care am manifestat-o pînă aci. Trebuie să mergem înainte..." (p. 222), el părăsește, de fapt, imperiul cifrelor și al relativei neutralități mai devreme și anume în preajma următoarelor (și decisivelor în optica sa) secțiuni ale cărții intitulate — „Europa fără strategie" și „Căile contraofensivei". Aceste două secțiuni alcătuiesc practic un tot — credo-ul lui Servan-Schreiber, care nu numai că-și prezintă opiniile, dar pledează cu pasiune pentru ele.

Autorul pornește de la premisa că, în stadiul actual, în fața ofensivei americane și ca alternativă la „technological gap" și „managerial gap", Europa occidentală nu ar putea oferi nimic. După el, viitorul ei s-ar putea prezenta în trei variante, numite de el „trei strategii".

Prima — continuarea actualei politici industriale vest-europene, ceea ce — arată autorul — ar fi echivalent cu „o strategie de retragere ducînd la anexarea industrială" a Europei occidentale de către Statele Unite ; *a doua* — tentativa „de a juca un rol complementar față de economia americană" prin specializarea în acele domenii în care țările vest-europene își păstrează avantajul ; *a treia* — pe care o numește — competitivitatea : „Este vorba ca întreprinderile noastre să devină în sectoare largi, și în mod special în cel al „Big Science"-ului (mari științe), adevărați concurenți în competiția mondială" (pp 123—125). Această din urmă soluție i se pare lui Servan-Schreiber singura viabilă. Dar el opinează că această „competitivitate" nu trebuie înțeleasă și aplicată ca pînă în prezent, ilustrîndu-și opinia cu cîteva exemple :

— *Exemplul „Concorde"*. Trecînd în revistă istoricul proiectului, pe care îl califică drept „cea mai reușită acțiune de cooperare...", și confruntîndu-l cu omologul său american — aflat tot în stadiu de proiect — „Boeing 2707", Servan-Schreiber subliniază ideea că cele două prototipuri reflectă un anumit nivel al dezvoltării tehnologice : „Avionul american nu marchează asupra rivalului său european un simplu progres, reprezentînd un decalaj de cîțiva ani... În esență, avionul «Concorde» *este ultimul avion clasic*, în timp ce «Boeing» va fi primul dintr-o *nouă generație* conceput în întregime pentru zborul supersonic...".

— *Proiectele spațiale vest-europene*. Referindu-se la aceste proiecte, Servan-Schreiber ajunge la concluzii asemănătoare. El citează mai multe extrase din „Manifestul" industriașilor grupați în „Eurospace", în legătură cu importanța acțiunii spațiale ca atare. O renunțare globală a Europei occidentale într-un domeniu atît de important — se afirmă în acest document — *ar fi nu numai un fapt economic, ci și un fapt istoric* care ar putea fi cu greu interpretat altfel decît un început de a consimți la declinul său. Care sînt datele esențiale ale problemei, evidențiate de autorul „Sfidării americane" ? În afara ponderii masive pe care o ocupă în bugetul american sumele alocate cercetărilor spațiale în comparație cu fragilitatea relativă a pozițiilor „Eurospace"-ului, autorul enumeră dificultățile întîmpinate de proiectele vest-europene și dependența proiectului vest-european de S.U.A. (în sensul că, pînă la urmă, livrările americane de părți întregi ale noii rachete au făcut din ea mai mult o rachetă „euro-americană".)

În același plan, Servan-Schreiber tratează și „bătălia calculului", respectiv competiția existentă în industria calculatoarelor electronice — a ordinatoarelor.

Este oare aceasta alternativa ?

„Întrucît problema este imensă, nici răspunsul nu este simplu" — scrie autorul. Care sînt soluțiile preconizate de el ? Servan-Schreiber examinează problema lichidării decalajului prin prisma productivității („Expansiunea economică din ultimul timp se datorește în mod esențial îmbunătățirii rapide și crescînde a productivității" — p. 83), declarîndu-se deschis adept al teoriei care susține că factorii profunzi ai productivității sînt „instrucțiunea generală" și „inovația tehnologică". Pornind de la premisa că „tehnologia, documentația și conducerea" reprezintă esența „sfidării", Servan-Schreiber este de părere că soluția constă în reorganizarea sistemului de învățămînt vest-european.

Dar aceasta este doar o introducere la ceea ce autorul lucrării consideră a fi *remediul de fond*. „Esența soluției lui Servan-Schreiber — scrie James Goldsbourgh în «International Herald Tribune» — este dublă : ea se referă la sistemul de învățămînt și la cel politic. Deși califică învățămîntul drept rădăcina problemei, el consideră cu claritate că singura cale pentru schimbarea învățămîntului este cea politică". În acest sens, Servan-Schreiber pledează pentru „integrarea" vest-europeană, spre instituirea unei „autorități din afară", propunînd în mod concret formarea de mari unități industriale pe scară europeană, alegerea „marilor operațiuni" ale tehnicii de vîrf etc.

Să fie, însă, acesta adevăratul răspuns la „Sfidarea americană", se întreabă specialiștii și experții vest-europeni. Luînd în considerație concluziile lui Servan-Schreiber, ei se opresc asupra cîtorva momente ale argumentației acestuia.

Autorul pledează pentru „integrare" cu orice preț, subordonînd acestei idei întregul material și totalitatea argumentelor folosite. Astfel, el ajunge deseori să se contrazică. „Franța, scrie Servan-Schreiber, s-a declarat cu franchete în favoarea liberului schimb acceptînd deschiderea Pieței comune si tratativele din runda Kennedy. Ele (țările A.E.L.S. — n.r.), de asemenea. Franța, care este ostilă ideii supranaționalității, refuză punerea în practică a unei politici economice comune (industrială, științifică etc.). Ele, de asemenea..." Dar, acuzînd Franța pentru politica sa în domeniul examinat, Servan-Schreiber se declară, în același timp, de acord cu atitudinea țărilor A.E.L.S. : „Aceste țări au dreptate ținînd seama de ceea ce sînt..." Și în continuare : „Nici una nu se așteaptă să joace un rol de putere mondială. Obiectivele politicii lor economice sînt coerente *cu dimensiunile lor naționale*" (p. 179).

Aici avem, însă, de-a face cu o substituire de fond : problemele ritmului de dezvoltare economică sînt înlocuite prin problemele aspirațiilor spre un rol de putere mondială preconizat de autor. Să ne oprim asupra paginilor în care Servan-Schreiber se referă la perspectivele dezvoltării economice capitaliste în următoarele trei decenii (p. 43), folosind datele furnizate de Institutul Hudson. Potrivit acestora, spre sfîrșitul perioadei arătate, în faza de „societate postindustrială" se vor putea afla — alături de Statele Unite — Japonia, Canada,

Jean-Jacques Servan-Schreiber : „Le défi américain". (Partea întîia a recenziei a apărut în „Lumea" nr. 48.)

Suedia (țări „neintegrate") spre deosebire de Europa occidentală care, în virtutea aceloraşi prognoze, ar urma să se afle în stadiul de „societate industrială avansată" (adoptăm pentru comoditatea comparației terminologia folosită de autor — n.r.). Or, această clasificare nu se bazează pe aspirația țărilor de a deveni *puteri mondiale*, ci pe venitul lor pe locuitor.

Pe de altă parte, datele statistice nu confirmă cîtuşi de puțin că „integrarea" ar fi *sursa* unei dezvoltări economice în ritm înalt. Iată o statistică a O.N.U. privitoare la ritmul de dezvoltare a industriei într-o serie de țări occidentale (nivelul atins în 1966 în procente față de cel din 1958 egal cu 100) : Japonia — 290 ; Italia — 197 ; Olanda — 173 ; Canada — 169 ; Suedia — 163 ; R.F.G. — 160 ; S.U.A. — 153. De aci rezultă că „limitele" naționale — la „depăşirea" cărora îndeamnă autorul lucrării — nu au împiedicat nicidecum țări ca Suedia, Canada, Japonia şi altele, „neintegrate", să atingă un ritm de dezvoltare înalt. De altminteri, autorul consacră anexe speciale „experienței" suedeze şi celei japoneze. El insistă asupra modului în care o țară ca Japonia a reuşit să dispună de o mare capacitate de competitivitate cu S.U.A. „Japonia ne oferă exemplul unei mari națiuni care se ridică la cel mai înalt nivel de competitivitate, fără a renunța la originalitatea trăsăturilor sale social-culturale şi fără a intra într-un proces de pură imitație".

Ziarul „Combat" a publicat, după apariția cărții lui Jean-Jacques Servan-Schreiber (30 octombrie 1967), unele opinii asupra problematicii şi soluțiilor oferite de autor. Iată, de pildă, părerea expertului economic Albin Chalandon : „...Europa este compusă din națiuni foarte individualizate, foarte diferite unele de altele. În aceste condiții lucrurile trebuie văzute dintr-un punct de vedere practic... Trebuie organizate mari întreprinderi. Dar eu consider că pot fi constituite mari întreprinderi şi în cadrul național. De exemplu, dacă Franța va continua acțiunea de concentrare în care s-a angajat de o manieră foarte serioasă, ea poate ajunge să constituie unități productive care vor fi la nivel mondial". Chalandon propune, de asemenea, explorarea posibilităților în această direcție şi în ce priveşte unele domenii importante ale dezvoltării tehnologice.

„Cui prodest?"

Depăşind domeniile economice şi ajungînd implicit la finalitatea politică a pledoariei sale, Servan-Schreiber trage din nou concluzii care se contrazic. El afirmă că „acceptarea unei reguli a majorității în cazuri precise şi limitate înseamnă a admite legitimitatea unei puteri exterioare suveranității statului" (p. 194). În acelaşi timp, autorul recunoaşte că „ideea federală conține o mare parte de riscuri şi incertitudini". Oare este atît de uşor de stabilit, într-adevăr, „limitele" unui asemenea risc cînd puterea exterioară suveranității statului ar urma să decidă asupra principalelor chestiuni de care au depins şi vor depinde tot mai mult în viitor — economia şi dezvoltarea tehnologică — dezvoltarea independentă a unei țări ?

Recent, primul ministru al Franței, Pompidou, sublinia „refuzul de a lăsa în mîinile unor organisme supranaționale sarcina de a lua hotărîri ce angajează grav viitorul unei țări şi care nu trebuie luate fără acordul acestei națiuni". Şi în continuare el arăta : „Alături de noțiunea de solidaritate, trebuie considerat că dorința fiecărui popor de a-şi afirma originalitatea şi personalitatea sa n-a fost niciodată atît de mare ca astăzi". Iar o revistă americană de autoritate, cum este „Foreign Affairs", scriind despre atracția „sistemului statelor naționale" sublinia că „acest sistem permite popoarelor să continue să acționeze potrivit imboldurilor lor firești".

În Europa occidentală se manifestă tendințe tot mai pronunțate de desprindere de sub tutela americană, de promovare a unei politici independente, a unor relații bazate pe egalitate deplină între țări. Perspectiva nu este considerată viabilă prin prisma unor organisme economice închise. Ideile unei colaborări vaste, atotcuprinzătoare, bazate pe avantaj reciproc, neamestec în treburile interne ale altor țări, respectarea independenței şi suveranității naționale îşi fac loc tot mai mult în viața politică vest-europeană. André Fontaine scria în „Le Monde" despre „hegemonia care apasă" asupra statelor din Europa occidentală, cerînd „reducerea ei pas cu pas" şi insistînd asupra primordialității ideilor independenței şi ale dezvoltării naționale a fiecărei țări.

Analizînd soluțiile lui Servan-Schreiber, specialiştii din țările vest-europene se opresc şi asupra altui aspect. Astfel, se relevă faptul că autorul îşi concepe soluțiile pornind, printre altele, de la premisa continuării afluxului de investiții americane spre Europa occidentală, fapt pe care, după cum s-a arătat, l-a considerat însă ca fiind la originea tuturor relelor. „Ne gîndim firește — spune el — să ne întărim apărarea, să-l împiedicăm pe invadator să pătrundă. Dar orice măsuri «defensive» riscă să agraveze slăbiciunea noastră".

Preconizînd deschiderea în continuare a porților, Servan-Schreiber îşi contestă însă propria sa argumentare. Pe calea indicată de autor se vor acumula în plus aceleaşi elemente care generează „sfidarea".

Eterna întrebare „cui prodest?" este firească în cazul de față. Pledoaria „integraționistă" nu poate fi favorabilă intereselor reale ale popoarelor din țările vest-europene. Nu sînt puțini comentatorii occidentali care observă că soluția indicată de autorul lucrării „Sfidarea americană" nu este cea reală. Mai mult, recenzia apărută în „International Herald Tribune" amintită mai înainte consideră că : „lucrarea nu este antiamericană, ci proamericană".

Jean-Jacques Servan-Schreiber afirma că a vrut să scrie „nu o carte de istorie, dar, cu puțină sansă, o carte de acțiune". Cartea conține într-adevăr un material excepțional de bogat, de o valoare incontestabilă. Primii săi cititori din Franța, în care se includ numeroşi publicişti şi politicieni — Louis Armand, Raymond Cartier, François Mitterrand, Gaston Defferre, susțin, la unison, că această carte ar avea meritul „să trezească din letargie". Ceea ce nu se spune, însă, este în ce măsură viziunea oferită e cea de care popoarele, ce aspiră spre o permanentă afirmare a independenței şi suveranității lor naționale, au nevoie. Giscard d'Estaing spunea : „Noi avem propria noastră perspectivă adecvată, propriul nostru viitor şi trebuie să influențăm acest viitor în aşa fel încît să fim capabili de a răspunde sfidării americane..." Dar ideile „integraționiste", cu diluarea pe care o presupun a ființei naționale a statelor, nu oferă decît perspectiva unui coşmar din care „sfidarea americană" nu poate trezi.

Sergiu VERONA

reflector

„EPISODUL VARELA"

Recenta demisie a ministrului justiției, Antunes Varela, a suscitat vii speculații în cercurile politice portugheze. Se consideră că această demisie este o consecință a refuzului lui Varela de a accepta suspendarea urmăririi judiciare a ministrului economiei, Correia de Oliveira. (Oliveira, partizan convins al guvernului salazarist, a fost acuzat de corupție — stil Profumo — acuzație interpretată ca o ofensă directă adusă guvernului de la Lisabona). Se pare că statul major al „Uniunii naționale", partidul salazarist, era pus în gardă în privința cazului Varela. Acesta profitase de ceremonia inaugurării noului palat de justiție pentru a face declarații, considerate de anumite cercuri, nu tocmai „salazariste" : fostul ministru al justiției propusese reforma codului civil, expunînd o serie de idei juridice ce contraveneau spiritului oficial.

Episodul Varela — se comentează la Lisabona — aduce în actualitate problema „neo-salazariştilor", grup format din foşti miniştri, deputați şi ofițeri, care este însă departe de a reprezenta pentru septuagenarul şef de guvern o amenințare serioasă. Însă — comenta „Jeune Afrique" în perspectiva dispariției lui Salazar, neo-salazariştii ocupă un loc special în ochii anumitor grupuri economice internaționale care continuă să se intereseze de Angola şi Mozambic şi care mizează pe aceştia ca pe o echipă de schimb.

POPULAȚIA S.U.A. : 200 DE MILIOANE

Pe cadranul de la Ministerul Comerțului care indică numărul locuitorilor Statelor Unite (acul său se deplasează o dată la 14,2 secunde), la 20 noiembrie ora 11 a apărut cifra 200 000 000.

În 1620, pe vremea cînd a început colonizarea Americii, numărul noilor ei locuitori de origine europeană era de 2 500. La primul recensămînt, în 1790, au fost numărați 3 929 214 locuitori ai Statelor Unite. Cifra lor a trecut de 50 de milioane abia după 1880 şi de 100 de milioane după 1920. În 1950, populația S.U.A. era de 150 de milioane de oameni. Intensificarea ritmului de creştere a populației S.U.A. se explică prin aceleaşi considerente care au determinat un fenomen similar pe plan mondial. Într-adevăr, populația lumii, care este în prezent de circa 3,5 miliarde, a ajuns la un miliard în 1800, la 2 miliarde în 1930, la 3 miliarde în 1960. Pentru 1975 se prevede existența a 4 miliarde oameni, iar pentru anul 2000 — 6 pînă la 7 miliarde. De notat, că jumătate din populația actuală a globului s-a născut după cel de-al doilea război mondial.

Pentru a reveni la Statele Unite, iată cîteva din datele statistice oficiale : există 102 milioane de femei față de 98 de milioane de bărbați ; 90 de milioane de americani căsătoriți (66 la sută din populația în vîrstă de peste 14 ani) ; 78 de milioane de persoane (49 de milioane de bărbați şi 29 de milioane de femei) exercită o activitate productivă.

UNDELE RADIO STUDIAZĂ STRATURILE DE GHEAȚĂ

La Institutul electronic din Leningrad a fost construit un generator care transformă curentul continuu obişnuit în unde radio de ultra-înaltă-frecvență. Acest curent „turnat" într-o pîlnie specială poate fi dirijat cu uşurință într-un strat, oricît de gros, de gheață pentru a-i cerceta dimensiunile şi conținutul. Străpungerea înregistrează chiar şi golurile întîlnite. O antenă instalată în exterior, în zona cercetată, captează toate comunicările făcute de oscilațiile şi resfrîngerile curentului, proiectîndu-le pe un ecran, astfel că cercetătorul „vede" tot ce-l interesează în stratul de gheață sau zăpadă pus sub observație.

(2)

Apoi nu a mai venit nimeni. Se sfîrșise oare pentru noaptea aceea ? Hotelul începea să adoarmă. Lampa electrică de pe birou continua să ardă. Îmi închipuiam că n-o să dorm. Mă înșelam. Somnul m-a cuprins, ca odinioară în Spania, atunci cînd după lupte de avioane izbuteam să luăm o masă : dormeam mort, așa cum se spune că ești beat mort.

Zorile. Lumina. Ușile de la etaje începură să se trîntească, la fel, la parter, portița despărțiturii dintre birou și hol. Zgomote de apă. Vrăbioiul cu părul tuns perie s-a întors și s-a așezat la birou fără să spună nimic. Multe cizme pe scară, o agitație de hotel și, mai cu seamă, de plecare. De ce, atunci cînd e strigată, limba germană pare totdeauna să exprime mînia ? Glasurile se încrucișau :

— Domna ! Aveți unt ?
— Nu !
— Aveți ciocolată ?
— Nu !
— Domna ! Aveți pîine ?
— Pe cartelă !

Nimeni nu mai întreba nimic. Patroana hotelului plecase probabil de la casă. O pauză. Niște cizme urcau scara, însoțite de un clinchet de gamele. Apoi, de la etajele de sus, s-a auzit o rumoare ciudată care se apropia : rumoarea copiilor în fața pomului de Crăciun. Ușița scundă s-a deschis, împinsă de o tavă pe care se aflau o ceașcă cu cafea cu lapte fumegîndă și felii groase de pîine albă unse cu unt. Tava o ducea patroana. Părul ei alb era pieptănat cu multă grijă ; își pusese o rochie neagră, ca pentru slujba de la biserică, dar purta un șorț alb pentru că venea de la bucătărie. A privit dalele de piatră de pe jos pătate cu sînge (rănile mele sîngeraseră în cursul nopții), s-a apropiat de mine, a îngenuncheat : întîi pe un picior, apoi pe celălalt. Nu este ușor pentru o femeie în vîrstă să îngenuncheze ținînd o tavă. Mi-a pus tava pe piept, s-a ridicat, s-a îndreptat spre ușă, s-a întors — pe șorțul alb, în dreptul genunchilor, avea două pete mari roșii — și a spus, pe tonul cu care spunea probabil deseori în urmă cu 40 de ani : „Vă poftesc să nu sterpeliți pîinea cu unt a fraților voștri !", dar cu o nuanță imperceptibil solemnă :

— E pentru ofițerul francez rănit.

Apoi a urcat din nou scara, în zgomotul cizmelor care se îndepărtau în fața ei.

Vrăbioiul mă privea, cu pliscul deschis. Să smulgi pîinea cu unt a unui rănit ar fi fost ridicol. Dar toată situația avea ceva provocator !

— Să împărțim, i-am spus eu.

S-a ridicat și a ieșit. S-a întors cu un pahar. A luat o felie de pîine cu unt, a pus-o pe birou, a luat ceașca pentru a turna jumătate din cafea în pahar, s-a fript. A pus paharul pe birou, a luat din nou ceașca, ținînd-o cu batista, și a turnat, socotind cu grijă. Mi-a dat înapoi ceașca. Pe dalele albe se vedeau acum urme de tălpi mari înroșite de sînge care se îndreptau spre birou, și urme mici.

Pe la ora 8, am plecat. Patroana venise din nou.

— Vă mulțumesc, doamnă. Ați fost la înălțime adineauri, parc-ați fi fost Franța.

S-a întrerupt din scris. Fața ei a rămas nemișcată și privirea ei m-a urmărit pînă cînd ușa hotelului s-a închis.

Într-un furgon blindat („poate o ambulanță"), cu dubla portieră încuiată pe dinafară, prizonierul e scos din Gramat.

Cînd coloana se oprea, aveam dreptul să cobor.

La Figeac (acolo locuia Roger Martin du Gard), un țăran mi-a adus un baston și a dispărut.

Fiecare privire de francez îmi spunea că eram condamnat. Nu credeam — cel puțin, nu încă. Presupuneam că voi fi din nou interogat sau judecat. Dar trebuia să se întîmple ceva.

La Villefrance-de-Rouergue, unde am recunoscut biserica aproape spaniolă care îmi servise de decor pentru cîteva scene din „L'Espoir", coloana s-a oprit pentru popasul de noapte. Am fost cazat la mînăstire. De îndată ce m-am culcat, stareța mi-a adus cafea. Nu avea mai mult de 40 de ani și era frumoasă. În trecere, a zîmbit soldatului care mă păzea — cu un zîmbet inaccesibil.

O noapte în mînăstirea tăcută, cu dublul sentiment al fraternității umane (țărăncile „care salutau rănile mele cu semnul crucii, bastonul adus de țăranul sperios, cafeaua de la Hôtel de France și aceea a stareței") și al vecinătății cu moartea...

La Albi (mergeam mereu spre sud și pretutindeni ardeau sate), m-am culcat pe canapeaua dintr-o sală mare, fără îndoială a primăriei. Ostașul de pază, care nu făcea parte din unitățile de tancuri, ci dintr-un regiment cantonat în oraș, a venit să se așeze lîngă mine, a scos din buzunar două fotografii : mareșalul Pétain și — spre stupefacția mea — generalul de Gaulle. Punînd degetul pe fotografia lui Pétain, a spus : „Foarte bine !" Apoi, cu dojană, pe cea a lui de Gaulle : „Terorist !" M-a privit. Așteptam urmarea. A ridicat degetul pentru a-mi atrage atenția, a spus : „Mîine" și l-a întins spre fotografia lui de Gaulle : „Poate : foarte bine ?" apoi spre Pétain : „Poate, terorist ?" a făcut un gest care însemna : poți să știi vreodată ? A dat din umeri și a plecat din nou în post.

La Revel am locuit la parterul unei vile părăsite, cu grădiniță. Sprijinit în baston, am reușit să fac cîțiva pași. La masa de seară (primeam hrana soldaților, ca și ofițerii de altfel), pe marginea farfuriei am găsit o țigară și un singur băț de chibrit.

A doua zi, un ofițer și doi soldați au venit să mă ia. M-am așezat pe bancheta din spate a automobilului, alături de ofițer. La ieșirea din orășel, m-a legat la ochi. Nu mă simțeam amenințat, și simțeam bandoul de pe ochi ca o prezență protectoare. Cînd ofițerul l-a scos, intram în parcul unui castel destul de urît. În fața peronului, vreo 15 automobile de ofițeri : desigur, consiliul de război.

Simulacrul de execuție nu reușise să mă convingă ; șirul de automobile însă da. Acest castel idiot — ultimul ? — căpăta intensitatea a tot ce are legătură cu destinul. Cîteva zile înainte de a se sinucide, tatăl meu îmi spusese că moartea îi provoca o puternică curiozitate. O simțeam și eu acum, nu pentru moarte, ci pentru acest consiliu de război — poate tocmai pentru că era tot ce mă mai despărțea de ea. Paznicii mei, surprinși că grăbeam pasul, m-au urmat. Ușile-ferestre de la peron erau deschise și dădeau într-un hol ; urma un salon mare, în care vreo 20 de ofițeri dansau cu fete din trupele auxiliare germane.

Nu era consiliul de război, ci un bal...

Etajul întîi. Un culoar lung, o ușă dublă. Ofițerul a intrat, a bătut din călcîie, a schițat salutul hitlerist și a ieșit. Eram în picioare în fața ușii închise. O încăpere mare, luminată de trei ferestre înalte care dădeau într-un parc cu un mic lac. La biroul stil Louis XV, ale cărui ornamente aurite străluceau, ședea un general. Purta Crucea

Malraux dînd autografe

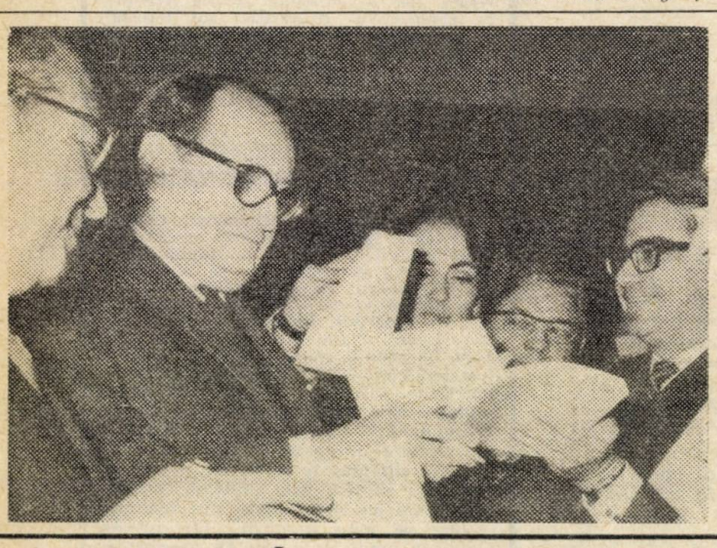

ANDRÉ MALRAUX

ANTIMEMORII

Cu excepția unui capitol intitulat „Antimemorii" ca și cartea întreagă, evocările din masivul volum al lui André Malraux au fost grupate sub titluri care sînt acelea ale romanelor lui : „Les noyers de l'Altenburg" („Nucii din Altenburg", publicat în 1943), „La Tentation de l'Occident" („Tentația Occidentului", 1926), „La Voie royale" („Calea regală", 1930), „La Condition humaine" („Condiția umană", 1933). În cadrul amplului interviu pe care, la apariția „Antimemoriilor", l-a acordat săptămînalului „Le Figaro littéraire", a fost întrebat de ce lipsește dintre titlurile capitolelor „L'Espoir" („Nădejdea", 1937), izvorîtă din participarea pasionată și directă a autorului la lupta republicanilor spanioli. A răspuns : „...de fapt, pentru că «L'Espoir» cîntărește greu. Să regăsesc lucruri cu adevărat importante — importante din punct de vedere al destinului — și care să nu figureze de loc în «L'Espoir», sper s-o fac, dar va fi oricum destul de greu... Ar trebui mai întîi să mă duc iar în Spania... Pentru moment, las de o parte țările unde nu am fost din nou..."

Cu toate acestea, anii războiului din Spania, experiența și amintirile acelor ani, apar sau transpar în paginile consacrate luptei în Rezistența franceză. De pildă, chiar la Gramat, în hotelul ocupat de trupele germane în care a fost adus, prizonier și rănit.

de Fier cu frunze de stejar. Întorcea spatele ferestrei și nu-i deslușeam bine obrazul. Purta ochelari negri, lumina strălucea pe părul lui alb. S-a îndreptat spre o măsuță înconjurată de scaune, s-a așezat, mi-a făcut semn să mă așez și eu. Pe masă, o cutie de argint. Mi-a întins-o :

— Mulțumesc. Nu mai fumez.

A aprins o țigară. Lumina bruscă a scos la iveală o mască ciudată, care se pierdea din nou în penumbră.

— Aș dori să aflu de la dv. de ce nu recunoașteți armistițiul. Mareșalul Pétain e un mare soldat, învingătorul de la Verdun, cum spuneți dv. Franța s-a angajat. Și nu noi sîntem aceia care am declarat războiul.

— O națiune nu se angajează să moară prin procură (...)

— Cui servește ceea ce faceți dv. ? Știți bine că ori de cîte ori omorîți un soldat, noi împușcăm trei ostatici.

— Orice împușcat trimite trei soldați în maquis. Dar, după părerea mea, nu aceasta este problema. De vreme ce vă interesează, vă voi spune ce cred. În maquis sînt tot felul de oameni...

— În special oameni care se tem de Serviciul Muncii Obligatorii.

— Da, într-adevăr și oameni care refuză să slujească Germania. Dar știți bine că orice luptă presupune un suflet. Dv. nu înțelegeți sufletul luptei noastre. Vă închipuiți că luptăm pentru a învinge.

A ridicat capul. Ochelarii îi ascundeau ochii fără îndoială uimiți.

— Voluntarii din Forțele Franceze Libere, cei din Rezistență nu sînt decît o mînă de oameni în fața Wehrmachtului. Dar ei chiar *pentru aceasta* există. Franța a suferit în 1940 una din cele mai groaznice înfrîngeri din istoria ei. Cei care luptă împotriva dv. sînt mărturia supraviețuirii ei. Oricum ar fi : învingători, învinși, împușcați sau torturați.

(.....)

Se întorsese spre mine. Sticlele fumurii ale ochelarilor îi ascundeau privirea. Alți generali germani pregăteau atentatul împotriva lui Hitler. Eu n-o știam ; dar el, poate, știa.

A sunat.

Zgomotele balului au invadat încăperea, s-au învîrtit ca niște serpentine în jurul Morții perplexe îmbrăcate în uniformă de general german. Prin fereastră se vedea un mic lac pentru canotaj, cu cabinele părăsite. Ofițerul care mă însoțea tocmai intrase, făcîndu-mi semn să-l urmez.

M-am întors în grădinița mea cu garoafe din Revel ; mi-am regăsit țigara, bățul de chibrit. A doua zi, o altă mașină blindată a venit să mă ia. Alături de mine, pe bancheta din spate, un soldat cu pușcă-mitralieră. Nu ne mai îndreptam spre sud ci spre est. După cîteva ore, am intrat în Toulouse. Se lăsa noaptea. Iată piața Wilson, cafeneaua Lafayette unde mă așezasem atît de des în timpul războiului din Spania. Într-o zi, în micul square, mă jucam cu revolverul, cu țeava spre pămînt, în buzunarul pardesiului. Din greșeală, am tras. Zgomotul nu a atras atenția nimănui și am scăpat cu o gaură arsă în haină. Dar fluieram de bucurie, căci tocmai văzusem în vitrinele librăriilor romanul „Les Thibault" cu banderola Premiului Nobel...

Am fost împins într-una din casele din piață, la demisol. Încăperea — un salon burghez — nu avea ca fereastră decît o îngustă deschizătură semicirculară.

Geamul avea gratii pe dinăuntru. Afară, perechile se învîrteau în jurul micului square, se așezau la ferestrele cafenelelor : obișnuita viață de noapte, dacă nu ar fi existat uniforme germane. Cumnata mea (fratele meu fusese arestat de peste o lună) locuia pe strada Alsace-Lorraine, la 100 de metri de piață... Un comandant german mi-a trimis ouă și șuncă și o sticlă cu vin. Eram considerat oare drept un prizonier de seamă ? Vichy-ul nu putea să fie amestecat de vreme ce nu fusesem interogat de nici un francez. Mi-am adus aminte de un sfat : să nu golesc niciodată o sticlă, deoarece Gestapoul se servește de ele pentru a lovi, și sticlele goale sînt măciucile cele mai dureroase. Nu ajunsesem încă atît de departe. Dialogul abia dacă a fost un interogatoriu, am auzit ca de obicei : „Mareșalul Pétain a semnat armistițiul" și „Wehrmachtul nu torturează". Am vorbit despre Verdun și comandantul mi-a spus : „Pe atunci eram prizonier la francezi". Automobilul blindat ne-a dus într-un cartier cu străzi largi, a ocolit un mare monument al morților din primul război mondial și s-a oprit în fața unui hotel elegant. Un hol fără mobile, cu excepția unui birou la care lucrau doi subofițeri. Comandantul le-a dat actele mele, pe care succesorii mei temniceri și le transmiseseră. Subofițerul a spus : „Treizeci și patru". (Un număr de cameră ?)

Era o sală mare de baie transformată în cameră. Într-un colț, un pat, cu o pătură și așternut alb. În celălalt, un dulap. Nu exista sonerie. Ușa nu avea clanță. Am bătut în ușă cu pumnul. A intrat ostașul de gardă care mi-a aruncat o privire urîtă.

— Toaleta ?

M-a condus. Într-un salon se aflau cel puțin zece urinoare verticale din ceramică, întocmai ca la cafenele. A rămas în spatele meu. Ne-am întors. A început să vocifereze. Spunea probabil că nu este voie să bați în ușă. Cît avea de gînd să continue ? L-am privit și am strigat, la fel de tare ca el :

— Mă aflu poate aici ca să fiu împușcat dar în nici un caz ca să zbieri dumneata la mine ! Ajunge !

A rămas stupefiat ca și cum m-aș fi transformat, sub ochii lui, în iepure. A tăcut și a închis ușa camerei mele cu o grijă amenințătoare.

În camera care-i dă o vagă impresie sanatorială („și totuși, paznicul zbiera"), prizonierul meditează la posibilitatea unei evaziuni. Dar va fi dus mai departe.

Comandantul, presupuneam, reprezenta autoritatea căreia îi fusesem predat de către divizia de blindate. Această autoritate considerase că meritam să fiu cazat într-un fel de pensiune ciudată dar care nu părea cîtuși de puțin anticamera plutonului de execuție. Încăperea nu avea fereastră... Dacă nu se luase hotărîrea să fiu împușcat — sau, cel puțin, nu imediat — se stabilise în mod cert că urma să mi se ia un interogatoriu la Paris. Am început să mă dezbrac. Ușa s-a deschis. A intrat soldatul care îl însoțise pe comandant, urmat, de data aceasta, de un subofițer. M-am îmbrăcat. La parter, subofițerul mi-a luat actele. Am urcat din nou în automobilul blindat.

Am ajuns într-un cartier îndepărtat ; un turn, un zid foarte lung ; automobilul a cotit la stînga cu un scîrțiit de frînă și a intrat sub o boltă. Era o închisoare. Am fost supus obișnuitei formalități de înmatriculare. Mi s-a luat doar ceasul și mi s-a dat o chitanță ! Am fost închis într-o sală în care se aflau vreo 20 de deținuți, aduși în cursul zilei. (...)

A doua zi, cam pe la ora 10, am fost repartizați. După coridorul cu covor vedeam acum lungile coridoare ale închisorii, cu ușile lor cu ghișee. Mă așteptam la o celulă, dar am fost împins într-o cameră cu două ferestre mari cu gratii, acoperite pe dinafară cu lăzi care nu lăsau să pătrundă decît lumina verticală. Vreo zece deținuți, în haine civile, m-au privit întrînd fără să se ridice de pe salteaua lor de paie. Unul singur, un roșcovan care zîmbea larg, mi-a strîns mîna cu căldură.

— Sînt șeful camerei — mi-a spus. În numele tovarășilor, îți urez bun venit. Mă cheamă André.

— Și pe mine. Mulțumesc.

— Cînd te-au prins ?

— Săptămîna trecută.

A privit uniforma mea fără galoane :

— Ești șef de maquis ?

— Da.

— Ai noroc că nu te-au torturat.

— Încă nu. Poate din cauza uniformei. Și apoi, am luat și noi destui prizonieri.

— Nu mai spune !

De pe toate saltelele, deținuții s-au ridicat încet într-o mișcare convergentă, ca la teatru.

— Cum stăm cu debarcarea ? Ultimul dintre noi a sosit aici acum trei săptămîni. Avem desigur „telefonul" dar se transmit atîtea prostii !

— Reușiți să comunicați ?

— Și încă cum ! O să vezi. Dar după ce frițiile vor aduce supa.

Iat-o. Groaznică, dar în limite normale. Bucata de pîine era de ajuns de mare ca să se poată trăi numai cu pîine.

Pe culoar, zgomotul de tinichea al gamelelor încetase. André s-a dus la fereastră și a spus cu glas destul de ridicat dar fără să strige : „Alo, alo, alo". Tăcere generală. Celula vecină a răspuns : „Alo". André s-a dus în colț, s-a așezat pe jos și a lovit de trei ori în peretele despărțitor. Am auzit același zgomot venind de cealaltă parte. Deținuții stăteau în picioare între el și gratii. André a spus, pe același ton :

— Ce mai faceți ?

Doi tovarăși de-ai noștri, cu urechea lipită de perete, transmiteau răspunsurile :

— Bine. Și voi ?

— La fel. Ne-au adus un colonel de la de Gaulle. A fost arestat la 23 iulie. Spune că au fost ocupate Caen și Saint-Lô. Și că aviația aliată a efectuat parașutări în cursul zilei. De atunci, nu mai știe nimic.

— Sînt știri sigure ?

— Da.

(„Nu te necăji, îmi spune André ; aici toată lumea este sigură de tot !")

— Bine. Transmitem.

Operațiunea se repetă la peretele din stînga. În spatele meu e culoarul, în față ferestrele. Salteaua rămasă liberă era așezată lîngă cea a lui André, astfel încît, după „telefon", am putut să discutăm cu glas scăzut. Ceilalți dormitau. Nu mai aveau ce povești să-și spună.

— Crezi că pe-aici nu sînt turnători ?

— Nu vorbi prea mult despre tine, asta-i tot.

Am înțeles. Turnătorii nu puteau să denunțe decît pregătiri de evadare puțin probabile sau lăudăroșenii. Închisoarea Saint-Michel era un loc de trecere. Cei mai vechi deținut se afla acolo de trei luni. În fiecare lună pleca un convoi în Germania. De aceea domnea o atmosferă agitată de gară, de loterie sau de fortăreață, nu de lagăr. Nu ni se cerea să prestăm vreo muncă. Gardienii erau indiferenți, deși simțeau nevoia să urle. Nu ne caută nod în papură, spunea André. Știau de „telefon", deoarece fiecare sală capta zvonurile așa cum un aparat de radio captează undele. „Telefonul" nu a încetat niciodată, nici măcar la închisoarea Fresnes. Dar nimic nu conta, cu condiția ca transportul să fie complet, să nu lipsească nici un deținut. Pentru noi, trimiterea în Germania însemna doar că vom fi eliberați mult mai tîrziu. Dar la ora șase auzeam mergînd pe culoar doi soldați și un funcționar. De cele mai multe ori deschideau o ușă sau două, luau un deținut sau doi.

Erau duși la Gestapo.

(Va urma)

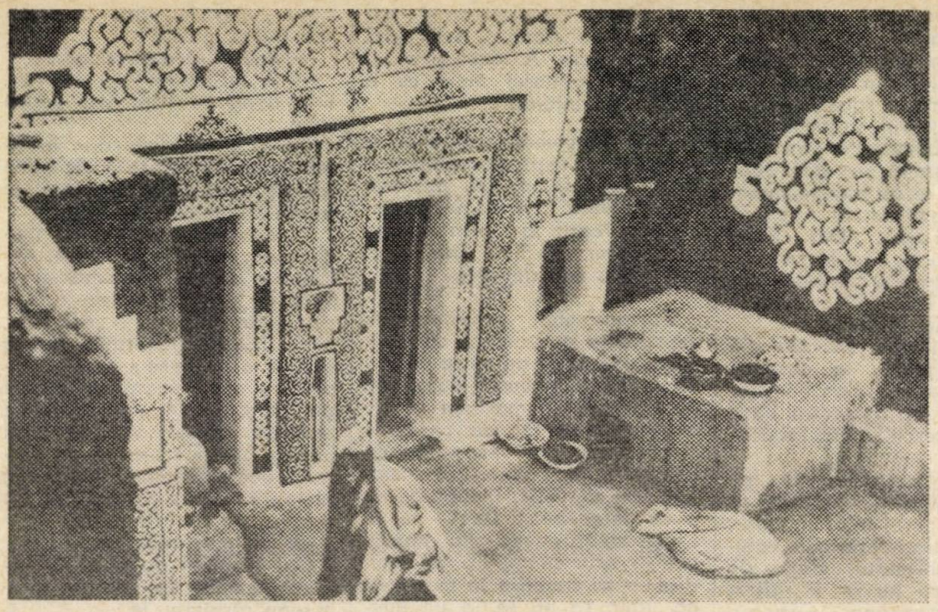

Decorație murală specifică din Mauritania

MAURITANIA

comori sub nisip

Imensă întindere de nisip — 1 169 000 km pătrați — (aproape toată Sahara occidentală), Republica Islamică Mauritania se află la încrucișarea drumurilor care, din timpuri străvechi, leagă Maghrebul de Africa neagră. Structura populației — din cei aproximativ un milion de locuitori, o cincime sînt negri iar ceilalți arabi — îndreptățește și ea denumirea de „punte de unire între lumea arabă și lumea neagră a continentului african", frecvent folosită la Nouakchott, capitala țării.

La miază-noapte și în partea de mijloc a țării unde, uneori, ani de zile pe cerul albastru nu se zărește nici un nor, iar din nisipul de culoarea scorțișoarei se înalță dogoritoare unde de căldură care țes în depărtare miraje, pribegesc beidanii, denumire dată maurilor de origine arabo-berberă care au păstrat caracteristicile acestei populații : statura nu prea înaltă, părul negru, lucios și pielea albă. Ei însoțesc turmele de cămile și de capre în căutarea sărăcăcioasei vegetații sau a umbrei răcoroase de sub curmalii din rarele oaze. Cu sute de ani în urmă, strămoșii lor — lemtunii, sandhadjii și, mai tîrziu, populațiile arabe uldabusba și kunta — se ocupau cu negustoria și înscriau fapte de vitejie cu spada. Încă din acele vremuri s-au păstrat urme ale vechii împărțiri în caste : luptători — considerați nobili, marabuți — teologi, literați și eruditi, beneficiind de o mare autoritate spirituală și morală, și tributari, care plăteau redevențe marabuților. Această ierarhizare, foarte strictă odinioară, se manifestă într-o măsură și astăzi în viața internă a statului.

La miază-zi, pe valea rîului Senegal, înecată în vegetație și adăpostită sub coroanele boababilor, unde se întind nesfîrșite culturi de mei și unduiește verdele delicat al orezului, locuiește populația sedentară — triburile negroide : bafurii, sarakolezii, tuculerii, bambarii, descendenți ai marilor imperii negre medievale Ghana și Gao, destrămate de năvălirea triburilor nomade sahariene. Locuitorii negri s-au mai stabilit și în regiunile limitrofe Maliului sau în oazele din interior, unde strămoșii lor se aflau în serviciul familiilor de nobili berberi ; ei lucrează ca muncitori agricoli, navigatori, mineri, funcționari.

Pestriț mozaic de origini, confrerii, limbi, moravuri — în care numai religia islamică este comună — Mauritania a fost, rînd pe rînd, martora unei conviețuiri armonioase între arabi și negri sau a unor crîncene conflicte.

Succesiv protectorat și colonie franceză, Mauritania a dobîndit independența în anul 1960, an care s-a gravat în istoria poporului mauritan ca un moment important pentru dezvoltarea țării pe calea progresului. Este anul în care proiectele menite să pună temeliile unei industrii proprii — cu precădere extractivă — au început să prindă viață. Anul în care masivului muntos Kedia al Idjill i s-au smuls primele tone de minereu de fier dintr-un uriaș zăcămînt. La puțină vreme, basculante și camioane de mare tonaj descărcau în radă, la Port-Etiènne, minereu cu un ridicat conținut de fier (60 la sută). În 1966 s-au exportat 6 milioane tone de minereu, iar pentru anul 1968 se prevede o creștere pînă la 7 milioane și jumătate. Prospecțiunile geologice au dezvăluit și alte comori — mult căutate pe piețele industriale ale lumii : tungsten, titaniu, zirconiu, cositor, cupru. Specialiștii presupun că în bazinul fluviului Senegal și în unele terenuri din estul țării s-ar găsi și petrol. Pe coasta oceanică, bancurile bogate de pește, valorificate mai sistematic în ultima vreme, au favorizat dezvoltarea industriei de prelucrare și conservare a peștelui. În 1968, la Nouakchott va intra în funcțiune prima uzină din Africa pentru desalinizarea apei de mare, construită în colaborare cu Franța.

Valorificarea bogățiilor țării și crearea unei industrii s-a realizat în multe cazuri în colaborare cu capitalul străin. Compania franceză Miferma, de exemplu, deține majoritatea acțiunilor în exploatarea celor două mari zăcăminte de fier. Pe baza acordurilor ratificate în 1961, statul mauritan încasează doar 50 la sută din profiturile societății. O situație similară există și în exploatarea rețelei de cale ferată, a transporturilor publice, a porturilor și a bogățiilor piscicole. În cadrul eforturilor pentru limitarea poziției capitalului străin, au fost prevăzute măsuri destinate să echilibreze bugetul cu resurse financiare proprii, fără a se mai solicita ajutor bugetar Franței sau altor țări.

Paralel cu înființarea industriei, se dezvoltă economia agrară tradițională, moștenită de la triburile care, cu multe sute de ani în urmă, își disputau întîietatea pe aceste meleaguri. 50 la sută din venitul național este asigurat de creșterea vitelor : cămile, ovine, bovine și caprine. Bogăția unui arab este și astăzi apreciată după capetele de cămilă pe care le numără turma lui. Ele sînt un mijloc de locomoție și de obținere a hranei (laptele), rîvnite în anotimp bun și considerate o mare povară în perioadele de cumplită secetă, cînd se întreține foarte greu. Atunci piețele sînt invadate de siluetele costelive ale animalelor pe jumătate moarte de foame. Ploile neregulate și pășunile dispersate împiedică o exploatare rațională a șeptelului. Între culturile vegetale predomină meiul (65 000 tone în 1962), curmalul (15 000 tone în 1962), cartoful dulce, porumbul, arahidele, orezul. Cifre needificatoare, deoarece producția oscilează mult de la an la an din cauza condițiilor climaterice schimbătoare. Comerțul se face în continuare cu tradiționala caravană și nu rareori călătorul întîlnește osemintele albite ale oamenilor și cămilelor care n-au reușit să-și ducă marfa la destinație, poate răpuși de biciuirile nemiloase ale vîntului *harmattan*, care spulberă cu o violență de neînchipuit nisipul, în trîmbe spectaculoase de galben și ocru.

Întrepătrunderea noului cu vechiul alcătuiește de la un timp un aspect frecvent în Mauritania. Alături de capitala modernă sau de localități ca Port-Etiènne, cu vile cochete, agenții comerciale, aerodrom, școală, policlinică și animația multicoloră a portului, localitatea Atar, la 360 mile de capitală, te poartă în urmă cu sute de ani. Piațete nepavate, palmieri cu frunze îngreunate de un strat gros de nisip, după seceta necruțătoare care bîntuie cîte trei-patru ani în șir. Centrul orășelului e un labirint de poteci înguste, bătătorite de piciorul omului, ce șerpuiesc pe lîngă case monotone, cu zidărie de piatră decolorată și acoperișuri orizontale. Intri într-una din ele și ești întîmpinat cu tradiționala ospitalitate a deșertului. Chiar dacă în bucătăria gospodinei se află foarte puțină mîncare, ea este oferită vizitatorului și un refuz ar echivala cu o gravă insultă. Sub razele toride ale soarelui, casele, arborii, oamenii sînt învăluiți într-o nesfîrșită toropeală. Sub colbul de nisip peisajul pare ireal, de demult, uitat. Dacă mai zăbovești o vreme, surprinzi pe locuitori urmărind lecțiile de limba franceză radiodifuzate la mici tranzistoare atîrnate în cort sau de șaua din lemn așezată pe spinările cămilelor. Copii cu legăturele de cărți în mînă merg la școală.

S-au înființat centre de calificare profesională, dar se mai întîmplă ca absolvenți ai acestor cursuri să părăsească locul de muncă după trei-patru ani, întorcîndu-se la viața de nomad, atrași parcă irezistibil spre nesfîrșitele întinderi de nisip...

Într-un interviu acordat în vara aceasta revistei „Lumea", președintele Mauritaniei, Moktar Ould Daddah, spunea : „Sîntem mîndri că, folosind în primul rînd posibilitățile existente și, atît cît ne stă în putință, forțele noastre proprii, am reușit să obținem realizările de astăzi. Sîntem hotăriți să continuăm cu toată energia eforturile pentru biruirea condițiilor grele și a dificultăților inerente marii bătălii împotriva subdezvoltării".

Carmen IONESCU

L'EXPRESS

PARIS

CAUȚIUNEA ȘI-A PIERDUT VALOAREA

CE ÎNSEAMNĂ devalorizarea lirei sterline pentru S.U.A. și, mai departe, pentru schimburile comerciale internaționale ?

Pentru S.U.A., răspunsul este clar : devalorizarea lirei sterline este un eșec dureros și îngrijorător.

Octombrie 1964 : Douglas Dillon, ministrul finanțelor S.U.A., promite lui Harold Wilson, care va veni la putere, oricîți dolari îi vor trebui pentru a salva lira sterlină. Angajamentul este respectat întru totul. Nimeni nu cunoaște amploarea lui.

Cauțiunea americană era hotărîtoare atît timp cît bancherii și negocianții internaționali, atunci cînd refuzau să păstreze lire, cereau în schimb dolari. Ea și-a pierdut valoarea în ziua în care acești clienți au cerut monede europene, în special mărci vest-germane, franci elvețieni și francezi. În acel moment — care se situează la începutul lui noiembrie 1967 — S.U.A. nu mai puteau să „furnizeze" fără să slăbească propria lor monedă.

O mică anecdotă ilustrează acest mecanism necruțător : în iunie 1967, cîteva țări arabe cer feudalilor petrolieri din Orientul Mijlociu să-și retragă banii de la băncile britanice. Nu este o afacere neglijabilă : emirii acceptă să deplaseze echivalentul a 1 200 000 000 franci francezi din totalul de 4 miliarde pe care îl dețineau. Se găsește un aranjament care nu supără Londra. Sînt deschise conturi la trei bănci elvețiene. Dar ele rămîn exprimate în lire sterline. În noiembrie, acești clienți grași cer noilor lor bancheri să le schimbe lirele în franci elvețieni. Ei, care sînt atît de strîns legați de Anglia, părăsesc moneda ei. Dar nu aleg dolarul. La 10 noiembrie se anunță că trei bănci elvețiene împrumută Londrei 425 milioane franci elvețieni. Aceasta reprezintă aproape jumătate din depunerile arabe din iunie. Banii arabi, plecați în lire, se înapoiau în Anglia — dar în franci elvețieni...

Desigur, devalorizarea lirei își are cauzele în Marea Britanie. Data ei este legată în destul de mare măsură de un rezultat foarte prost al comerțului exterior. Dar S.U.A. ar fi putut să amîne încă o dată scadența, dacă dolarul nu ar fi avut o bănuială care a antrenat o orientare diferită a „capitalurilor rătăcitoare".

De ce această îndoială ? Deoarece, atunci cînd o monedă protejată — ceea ce era lira începînd din 1964 — se repliază, moneda protectoare suferă. Deoarece cifrele balanței de plăți americane publicate în noiembrie au dezvăluit că deficitul, departe de a se resorbi, așa cum promisese președintele Johnson, se agravează și în 1967 va depăși cifra lui din 1966.

Cauza este cunoscută : războiul din Vietnam. Acesta duce la un deficit bugetar de 35 miliarde dolari (peste 150 miliarde franci francezi). S.U.A. nu au reușit să poarte concomitent povara războiului din Vietnam și povara războiului pentru apărarea lirei. Și nu au reușit, nu din lipsă de mijloace, ci din lipsa acestui element imponderabil și psihologic care se numește încrederea într-o monedă — a lor.

Devalorizarea unei monede folosite pentru 40 la sută din tranzacțiile internaționale și a altor 15 monede secundare poate constitui o adaptare pozitivă dacă afacerea se desfășoară bine în mod global. Și s-a făcut totul pentru ca lucrurile să se desfășoare astfel : marile națiuni, inclusiv Franța, au acționat pînă în prezent cu sentimentul răspunderii lor.

Rămîne însă o dificultate serioasă, care rezultă din fapte nelegate între ele, decît de această atingere adusă unei monede importante. Exporturile tuturor țărilor care nu și-au devalorizat moneda vor fi mai dure, deci redresarea Germaniei occidentale și Franței poate să întîrzie. Procentul dobînzii a fost mult majorat în Marea Britanie și considerabil în S.U.A. : astfel se accentuează o mișcare începută de mult, care tinde să scumpească banul, deci să îngreuneze afacerile și să coboare cursurile la bursă.

Anumite țări se află în situații neașteptate dar grave. Australia, deoarece S.U.A. se ocupă de sud-estul asiatic, nu

→

Demonstrație la Londra împotriva regimului rasist al lui Ian Smith din Rhodesia

contrapunct

Noncandidații între ei...

Conferință de presă.

— Doamnelor și domnilor, v-am convocat aici pentru a vă face o singură comunicare : nu urmăresc să fiu desemnat drept candidat la președinție al partidului republican în 1968.

Întrebare. Vreți să ne spuneți numele dv., domnule ?

— Lindsay. Se scrie L-I-N-D-S-A-Y. Secretarul meu de presă vă va distribui un dosar neelectoral cuprinzînd biografia mea, fotografii, un rezumat al realizărilor mele politice...

Întrebare. După cum știți, domnule primar, guvernatorul Rockefeller și-a anunțat deja noncandidatura și este privit drept principalul concurent...

— Personal consider că guvernatorul Rockefeller este un om minunat, cu admirabile antecedente de guvernămînt și că ar trebui să fie candidatul republican în 1968. Cu tot respectul datorat guvernatorului, sînt singurul noncandidat calificat care a rămas în arenă la New York.

Întrebare. Vreți să ne spuneți ce factori au determinat hotărîrea dv. ?

— Au existat mai mulți factori, însă cel mai important a fost profundul meu respect personal pentru oamenii vîrstnici dar devotați, care s-au uzat în slujba partidului republican. Oameni ca guvernatorul, ca Nixon și Romney ar putea fi trecuți cu vederea la desemnarea candidatului pur și simplu pentru că sînt vîrstnici și obosiți de campaniile electorale dacă la convenția partidului se va dori să se găsească un tînăr care atrage voturile și prezintă o atracție enormă pentru toate păturile populației — orășeni, democrați și femei etc. Iată de ce am hotărît să devin noncandidat.

Întrebare. Veți cere ca numele dv. să fie șters de pe liste în cazul în care va fi înscris pentru alegerile preliminare din statele New Hampshire, Wisconsin și Oregon ?

— De îndată ce voi reuși să găsesc pe cineva care să-l înscrie.

Întrebare. Care sînt planurile dv., domnule, în ceea ce privește...

— Scuzați-mă, dar aud rumoare în fundul sălii. Cine face zgomot ?... A, dumneata erai. Hello, domnule guvernator.

Guvernatorul Rockefeller ascunzînd o pocnitoare în buzunarul pardesiului :

— Noroc, băieți !

Întrebare. Aveți ceva de declarat despre noncandidatura primarului, domnule guvernator ?

— Da. Am aflat despre ea la televiziune. Vreau să spun că mă simt jignit de acuzația primarului care a spus că sînt — citez — un om minunat, cu admirabile antecedente de guvernămînt, care ar trebui să fie candidatul republican în 1968. Vreau să subliniez încă o dată că, oricît aș fi de minunat și oricît de admirabile ar fi antecedentele mele, sînt, mai presus de orice, un noncandidat.

Întrebare. Considerați oare că sprijinul acordat de primar desemnării dv. constituie o încercare de a vă sili să intrați în competiție devreme, astfel încît să puteți fi înlăturat înainte de convenția partidului ?

— Despre asta va trebui să-l întrebați pe primar. Eu vă spun doar că, potrivit tuturor sondajelor de opinie, eu sînt omul cu cele mai multe șanse de a-l înfrînge pe Lyndson Johnson. Ce credeți că s-ar întîmpla cu aceste sondaje dacă mi s-ar refuza situația de noncandidat cu un an înainte de alegeri ?

Întrebare. Domnule primar, intenționați oare să vă întîlniți cu guvernatorul pentru a aplana acest conflict și pentru a unifica delegația statului New York în jurul unui singur noncandidat ?

— Nutresc un respect fără margini față de guvernator. Ne avem ca frații, nu-i așa, Nelson ? Ne putem întîlni oricînd. Pot găsi oricînd trei martori care să mă însoțească.

— Perfect, John. Prietenia noastră este mai presus de noncandidatura partidului republican. Ne putem întîlni oricînd. Oricînd le va conveni avocaților mei.

Russell BAKER

(Din International Herald Tribune)

au declarat în această săptămînă...

U THANT, secretar general al O.N.U. : *În calitate de secretar general al Națiunilor Unite, fac din nou apel, în termenii cei mai energici, la cele trei state direct interesate — Cipru, Grecia și Turcia — să exercite cea mai strictă reținere, în special în acest moment critic, pentru a evita orice act de forță sau orice amenințare cu recurgere la forță, să fie moderați în declarațiile lor publice privind problema Ciprului și relațiile lor mutuale.*

Fac apel la toate guvernele interesate pentru a acționa în conformitate cu obligațiile lor decurgînd din Cartă. Conform acesteia, ei trebuie să se abțină de la folosirea forței sau de la amenințarea cu recurgere la forță pentru a-și atinge scopurile ; ei trebuie să respecte suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Cipru și să se abțină de la orice intervenție militară în treburile acestei republici.

AMINTORE FANFANI, ministrul afacerilor externe al Italiei : *„Opinia publică din lumea întreagă este din ce în ce mai interesată de problemele colaborării tehnice internaționale, care sînt de o importanță esențială pentru progresul economic și social al tuturor popoarelor. În acest proces, țelul inițial de a reduce decalajul tehnologic între Statele Unite și Europa (de vest) trebuie completat cu țelul global al unei colaborări internaționale care poate deveni un element de mare importanță în dialogul Est-Vest și care va putea da un impuls rezolvării problemelor fundamentale ale «lumii a treia»"*. (Interviu acordat ziarului „Die Welt").

DIORI HAMANI, președintele Nigerului : *„Întreaga Africă dorește Nigeriei pacea în condițiile unității și salvgardării integrității sale teritoriale"*. (Interviu acordat agenției U.P.I.).

MIGUEL ANGEL ASTURIAS, ambasadorul Guatemalei la Paris, laureat al Premiului Nobel pentru literatură : *„Che Guevara reprezintă una din marile noastre figuri romantice. Nouă, latino-americanilor, nu ne place să fim considerați romantici pentru că din aceasta ar putea să se înțeleagă că sîntem oameni ai trecutului. Dar Che Guevara era expresia unui romantism autentic, a sacrificiului eroic care, în mod firesc, se bucură de o imensă simpatie în toate straturile societății"*. (Interviu acordat ziarului „Il Messaggero").

s-a aliniat după lira sterlină. În consecință, lîna și carnea Australiei, adică esențialul resurselor ei în devize, vor fi mai scumpe în Marea Britanie. La bursa din Tokio s-a înregistrat o scădere care a luat forma unei prăbușiri : aceasta anunță oare o recesiune într-o țară aflată pînă atunci în plin boom ?

Îndoiala asupra dolarului și tulburarea provocată în schimburile de mărfuri și de bani din diferite țări au o consecință directă. Pînă în prezent, conflictul cu privire la aur și la sistemul monetar internațional era un subiect de polemică pentru generalul de Gaulle, o afacere pasionantă pentru experți ca Rueff și Triffin, un joc pentru toți particularii obsedați de aur. Acum, reforma sistemului monetar a devenit o problemă actuală și serioasă.

Zguduirea abia începe...

Roger PRIOURET

INTERNATIONAL
Herald Tribune
Published with The New York Times and The Washington Post

ÎNTRE ALBINĂ ȘI DINOZAUR

Harold Macmillan a spus o dată unui vizitator : „Dinozaurul era animalul cel mai mare dar era ineficient și de aceea a dispărut. Albina este eficientă dar e prea mică pentru a avea multă influență. Imperiul britanic era un dinozaur și de aceea nu a rezistat. Rolul cel mai util al Marii Britanii se situează undeva între albină și dinozaur".

La începutul secolului nostru, lumea era plină cu imperii dinozaurice — britanic, francez, olandez, german, belgian, italian, portughez. Acum, toate, cu excepția celui din urmă, au dispărut în mod practic, numai dinozaurul portughez continuă să străbată jungla primitivă. Cu excepția micului teritoriu indian Goa și a unui cătun denumit Sao Joao Batisa de Ajuda, imperiul Portugaliei își menține proporțiile de la începutul secolului.

Insulele Capului Verde, Guineea portugheză, Sao Tome și Principe, Angola, Mozambic, Macao și Timor — un catalog sonor de la Atlantic pînă la frontierele Australiei și Chinei. Ocolită în aparență de furtună, încăpățînata Portugalie, cea mai slabă dintre toate puterile imperiale, s-a cramponat de un domeniu avînd suprafața Europei occidentale.

Au fost făcute într-adevăr concesii vremurilor și uzanțelor dar ele sînt desigur minime. Teritoriile se numesc acum „provincii de peste mări" astfel încît să se poată pretinde că O.N.U. nu are dreptul să efectueze anchete asupra unor probleme „interne".

Este greu de analizat cum a reușit Portugalia să-și prelungească viața imperială. Aproape întreaga armată a țării se află acum în Africa — aproximativ 60 000 de oameni în Angola și o cifră la fel de mare în Guineea și Mozambic — unde luptă împotriva partizanilor. Trupele din metropolă, la care se adaugă recruții locali, sînt echipate cu arme moderne, destinate inițial N.A.T.O. Pentru apărarea posesiunilor ei, Lisabona cheltuiește 175 milioane dolari anual — echivalentul bugetului total al Angolei.

Portughezii au reușit să-și mențină în picioare castelul lor imperial din cărți de joc în mijlocul vînturilor schimbării. Trei grupuri angoleze, două mozambicane și unul guineean duc campanii de partizani.

În ciuda dezaprobării O.N.U., imperiul Portugaliei — sub un alt nume — continuă să existe. Portugalia trăiește într-o lume de ficțiune pe care și-a creat-o singură, dar această lume se menține de ani de zile ca o realitate. Este greu să-ți închipui guvernul de la Lisabona privind spre Europa în loc să privească în afară, spre mările străbătute de exploratorii portughezi. Totuși, așa cum a învățat Franța în timp ce armatele ei îi înfruntau pe patrioții algerieni pe cîmpul de luptă, istoria este o forță care nu poate fi negată la infinit. Autocrația lui Salazar va lua sfîrșit ; timpul va duce la o nouă schimbare în Africa.

C. L. SULZBERGER

Procesul de la Atena. În fotografie, cîțiva din cei 31 de acuzați : Anna Papanicola și fiica ei (în dreapta), fostul deputat Javasso Loulis (la mijloc) și Silva Akrita, văduva fostului ministru al educației în cabinetul Papandreu

Bursa din Madrid, în plină agitație, la 24 de ore după ce s-a anunțat devalorizarea pesetei

Le Monde
PARIS

„PLANUL DE AUSTERITATE" DEZBINĂ GUVERNUL SPANIOL

CONSILIUL DE MINIȘTRI spaniol, întrunit săptămîna trecută la Madrid, sub președinția generalului Franco, a adoptat o serie de măsuri extrem de aspre. Scopul acestui nou plan de austeritate este de a evita creșterea prețurilor, de a frîna consumul intern și de a restabili balanța de plăți în urma devalorizării pesetei. El se bazează, în esență, pe reducerea cheltuielilor publice, majorarea impozitelor directe și indirecte și blocarea salariilor pînă la 31 decembrie 1968.

Aceste măsuri sînt adoptate cu numai o lună înainte de sfîrșitul primului plan de dezvoltare. Se poate pune de pe acum întrebarea dacă vor fi suficiente pentru a îngrădi criza. La prima vedere, se pare că ele nu vor stînjeni principalele „grupuri de presiune" financiare din țară și probabil că, așa cum s-a întîmplat cu planul de stabilizare din 1959, consecințele lui vor fi suportate în special de muncitori și funcționari. Devalorizarea lirei sterline — căreia i-a urmat cea a pesetei — a constituit în realitate un pretext pentru adoptarea unor măsuri amînate mereu datorită lipsei tot mai mare de coeziune din cadrul guvernului spaniol tot mai dezbinat. Nu este deci de mirare că presa spaniolă cere azi în mod insistent înființarea unui minister al problemelor economice care să dispună de o autoritate reală.

Personalitatea care pare să aibă cele mai multe șanse de a ocupa acest post este Faustino Garcia Monco. Fost director al Băncii din Bilbao și în prezent ministrul comerțului, Monco a contribuit la izbucnirea „crizei", îndemnîndu-l pe generalul Franco să convoace Consiliul de Miniștri extraordinar care a hotărît devalorizarea pesetei.

La 24 noiembrie, cotidianul „Madrid" scria că viitorul ministru al problemelor economice trebuie să fie o „personalitate competentă în ce privește viața întreprinderilor, care să știe să prevadă și să acționeze la timp". Lopez Rodo, profesor de drept administrativ, ar putea fi de asemenea considerat drept un eventual ministru al problemelor economice. Dar faptul că al doilea plan de dezvoltare, pe care urma să-l prezinte Cortezului peste o lună, a devenit lipsit de obiect, este desigur potrivnic candidaturii sale.

Conducătorii sindicatelor oficiale nu au întîrziat să reacționeze pentru a face față acestei amenințări a „tehnocraților". Ei au cerut lui Solis Ruiz, ministru secretar al Mișcării și delegat național al sindicatelor, să comunice guvernului dezaprobarea lor față de ansamblul politicii economice. Un membru al comisiei permanente a congresului sindicatelor a întrebat chiar dacă miniștrii „economici" l-au „sechestrat" pe generalul Franco.

LE NOUVEL OBSERVATEUR
PARIS

ȘAH... LA REGINĂ

ANGLIA a hotărît în mod brusc să avanseze data pe care o fixase inițial doar la 9 ianuarie 1968, data acordării independenței „Federației Arabiei de sud". Ceea ce îi permite să accelereze repatrierea celor 10 000 de soldați din garnizoana sa din Aden și să transfere la Barheim instalațiile militare ale bazei sale.

Aden ! Orgolioasa bază aeronavală plasată pe faimoasa cale a Indiilor, sediul înaltului comandament al armatelor britanice din Orientul Apropiat. În inima unei țări de 180 000 de km pă-

→

au declarat în această săptămînă...

MAKARIOS, președintele Republicii Cipru : *„Din cauza apropierii lor geografice și din alte considerente, Grecia și Turcia vor trebui să fie întotdeauna «pe același vapor». Dacă ele vor accepta acest fapt evident, în loc să considere Ciprul drept un măr al discordiei, insula ar putea deveni o legătură între ele. Noi nu ne bucurăm de loc de prezența bazelor britanice în Cipru și nici de cea a forțelor Națiunilor Unite, care sînt consecințe ale unor împrejurări diferite. Acum, însă, forțele O.N.U. ne sînt necesare".* (Interviu acordat revistei bulgare „Pogled")

CHRISTOPHE SOGLO, președintele Republicii Dahomey : *„Producătorii noștri fac mari eforturi, dar sînt descurajați din cauza deteriorării termenilor de schimb. E necesar ca țăranii noștri să obțină un preț remuneratoriu pentru munca lor. Aceasta va fi și în interesul țărilor bogate, căci stabilitatea mondială poate fi afectată de revendicările popoarelor sărace".* (Toast la dineul oferit în cinstea sa de președintele de Gaulle)

REGIS DEBRAY : *„Sentința pronunțată împotriva mea nu are nici un fundament legal. Această sentință este un simbol pentru că la Camiri mișcarea de partizani, în general, a fost judecată în persoana a doi oameni — argentinianul Bustos și eu. Dacă autoritățile n-ar fi violat legea, ele n-ar fi putut niciodată să ne condamne la 30 de ani închisoare. Mă așteptam să fiu condamnat la 30 de ani. Este rezultatul unui proces organizat în scopuri politice".* (Interviu acordat presei boliviene la Camiri)

ABDEL AL-HUSSAYEN, ministrul irakian al petrolului : *„Am încheiat un acord pentru prospectarea și exploatarea petrolului irakian cu un grup de societăți franceze de stat. Acordul prevede prospectarea, timp de șase ani, a zonei concesionate de Compania națională a petrolului irakian și exploatarea ei timp de 20 de ani. Dividendele se vor ridica la 13,5 la sută. La cinci ani după începerea producției, compania irakiană va prelua administrarea în cooperare cu grupul francez. Petrolul extras va fi împărțit egal între acest grup și compania irakiană".* (Interviu radiodifuzat)

reflector

RECORD DE NEPRODUCTIVITATE

Liderul majorității din Senat, Mike Mansfield, a anunțat plictisit că cea de-a 90-a sesiune a Congresului își va întrerupe activitatea pe timp de patru zile cu prilejul sărbătorii Thanksgiving. „Credeți — a întrebat John Williams, senator din Delaware — că vom putea fi liberi de Crăciun?" — „În ce an?" s-a interesat senatorul Edmund Muskie din Maine.

Sesiunea, care durează de peste 10 luni, se îndreaptă probabil spre o întrerupere a lucrărilor pe la mijlocul lunii decembrie. Deși nu depășește recordul de longevitate al sesiunii Congresului din timpul războiului, care, în 1940—1941, și-a continuat neîntrerupt lucrările timp de un an întreg, actuala sesiune va rămîne de neuitat pentru monumentala sa lipsă de productivitate.

CANDIDATURA GUVERNATORULUI ROMNEY

Ca lider al unui stat important, guvernatorul George Romney din Michigan a înregistrat o serie de succese. Anunțîndu-și oficial dorința de a fi desemnat candidat la președinție din partea partidului republican, el a subliniat necesitatea de a se restabili valorile morale într-o lume în regres și de a se reînnoi răspunderea personală într-o societate de o complexitate sporită. Predica adresată de Romney poporului american nu e lipsită de conținut. Ea reflectă o stare de spirit. Dar problema nu este doar aceea de a recunoaște un sentiment, ușor de înțeles. Datoria celor de la nivelul conducerii guvernamentale este să găsească răspunsuri practice la întrebările practice ale societății noastre, în cadrul acestei stări de spirit, al acestui sentiment. Misiunea guvernatorului Romney, în perioada campaniei pe care o va duce înaintea Convenției republicane, va fi de a-și asigura concetățenii că el deține aceste răspunsuri. Pînă acum, însă, nu le-a făcut cunoscute.

E bine să se ceară domnia legii și ordinii, dar e mai greu să se pătrundă la rădăcina ilegalității și dezordinii, să se caute cauzele haosului în creștere de la orașe și să se treacă la remedierea lui. Nu e o problemă pe care o poate rezolva o singură persoană ; nu e problema unei acțiuni politice dusă de unul singur ; a unei predici rostite de unul singur sau a unei acțiuni guvernamentale.

Este bine să se dea asigurări publicului că un republican se poate ocupa de problema Vietnamului „neinfluențat de greșelile din trecut", dar o asemenea atitudine cere ca aceste „greșeli" să fie catalogate și, pentru a fi corectate, să li se spună pe nume. În trecut, Romney nu prea a înregistrat succese în încercările făcute pe această linie.

Tonul lui Romney ar putea avea răsunet în țară. Dar atîta timp cît nu va furniza o dovadă a capacităților sale și nu va demonstra că știe nu numai ceea ce este rău în America de astăzi ci și în ce mod pot fi corectate erorile, ecoul va avea în mod necesar o puternică nuanță de scepticism.

(Din The New York Times)

UN FENOMEN NOU

Parisul, miraj spre care aproape 350 de tineri ambițioși se îndreaptă în fiecare zi venind din provincie, devine de fapt punctul negru al șomajului francez. Șomajul parizian este un fenomen nou. Potrivit specialiștilor, tendința a început în urmă cu aproximativ un an. În acest timp, numărul solicitanților de slujbe a crescut mai repede în regiunea pariziană decît în restul Franței : aproximativ 50 la sută față de 40 la sută. Cel mai mult au de suferit tinerii, femeile, muncitorii industriali — în special muncitorii din construcții și din confecții.

Lansată de Pierre Mendès-France în 1955, politica de „amenajare a teritoriului" se străduiește să frîneze instalarea sau extinderea de uzine și de birouri în regiunea pariziană și, prin ajutoare financiare, îndeamnă pe conducătorii de întreprinderi să plece în provincie.

(Din L'Express)

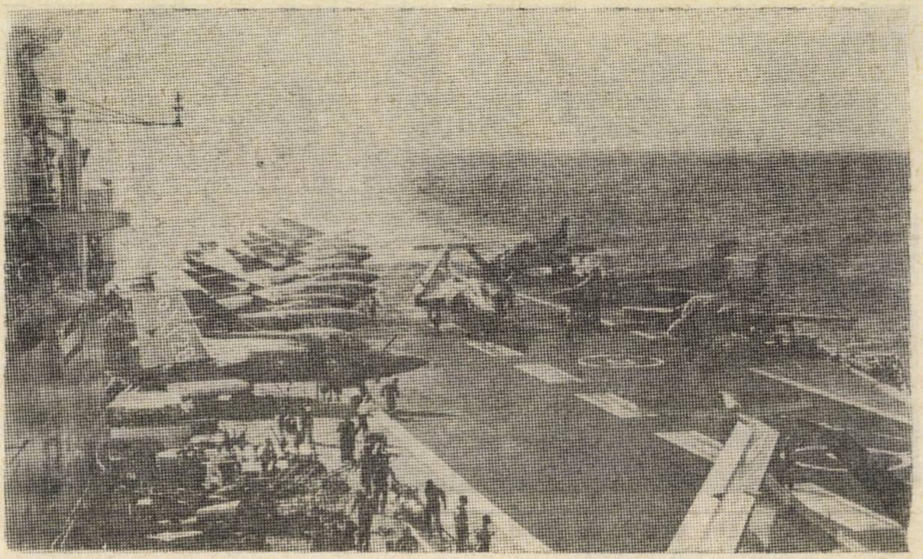

Cel mai mare vas port-avion britanic, „Eagle", îmbarcă ultimele unități militare britanice evacuate din Aden.

trați și cu o populație de un milion de locuitori, o metropolă suprapopulată în care 250 000 de citadini se înghesuie pe o suprafață de 200 km pătrați înconjurați de deșert. Cheia regatului „aurului negru". Timp de decenii, „husarii reginei", în costume aproape la fel de folclorice ca acelea ale cavaleriștilor arabi pe cămile, au făcut de gardă în jurul comorii : rafinăria lui „British Petroleum", care prelucrează o mare parte din petrolul brut al Kuweitului, Irakului și Iranului și aprovizionează cu carburanți, în fiecare an, peste 7 000 de vapoare.

Cînd, în 1963, englezii au vrut să adapteze „cele 1001 de nopți" la realitățile timpurilor moderne, ei au sperat, alcătuind dintr-o mulțime de protectorate o entitate federală care grupa 16 sultanate și emirate, că vor continua să tragă sforile noului stat prin intermediul unui decorativ guvern docil și prin acela al unei „armate locale" de 10 000 de oameni, totul urmînd să fie bine încadrat de „consilieri britanici". Acest vis frumos s-a spulberat atunci cînd populația locală a considerat că noul cadou pe care englezii pretindeau să i-l facă emana nu parfumurile Arabiei ci un iz de neocolonialism. Ea a declanșat în munții Radfan o insurecție armată, dublată în orașe de o ucigătoare acțiune a partizanilor împotriva ocupanților englezi și a aliaților lor autohtoni. Timp de patru ani, represaliile au urmat atentatelor și ambuscadele au urmat represaliilor. În cele din urmă, cînd detașamentele britanice și-au început retragerea, guvernul proenglez al lui Ali Moussaid Babakri s-a volatilizat, iar emirii și sultanii au capitulat unul după altul în fața opoziției populare.

Astăzi, Wilson, făcînd haz de necaz, oferă preluarea puterii imediate nu vechilor săi colaboratori, ci rezistenței ! Patrioții arabi, atît de vehement denunțați pe vremuri la Londra în comunicate răzbunătoare, au devenit „interlocutori valabili" care sînt rugați, cu scuzele de rigoare, să iasă din clandestinitate sau din închisoare pentru a prelua primul guvern legal al țării. Această operațiune este în cazul de față cu atît mai abilă cu cît înaltul comisar britanic, Sir Humphrey Treyelyan, încearcă să folosească contradicțiile și antagonismele dintre cele două forțe naționale cu care el trebuie să discute... Indiferent însă de disensiunile lor, F.L.O.S.Y. și F.N.E. vor colabora în cele din urmă pentru a evita anarhia la Aden și este cert că, a doua zi după preluarea puterii de către ele, aceste două organizații se vor uni pentru a cere unirea „Federației Arabiei de sud" cu Yemenul republican. Această revendicare a fost întotdeauna formulată de F.L.O.S.Y. și de președintele său, Abdel Kaoui Makaoui. Această revendicare a fost însușită și de F.N.E. al cărei lider, Quatan Es Sahabi, întreține relații strînse cu noul președinte al Yemenului, Abdel Rahman El Iriani, și în special cu noul prim-ministru, Mohsen el Aini, „omul forte" al tinerei echipe care l-a răsturnat pe generalul Sallal.

Evoluția care se schițează astfel este de natură să îngrijoreze guvernul de la Londra căci, de pe acum, ea provoacă reacții în acea parte a peninsulei arabice care continuă să rămînă încă un teritoriu rezervat al firmelor Mossul Petroleum, Bassorah-Oil, Abu-Dhabi Petroleum, Quatar Petroleum și alte filiale ale lui Irak Petroleum Company, stăpîna formidabilelor bogății petroliere ale regiunii. Într-adevăr, de cîteva zile, „consilierii englezi" semnalează în rapoartele lor o „atitudine mai puțin suplă" a prinților, sultanilor și potentaților protejați, inclusiv fabulosul șeic din Abu-Dhabi. Acesta posedă, după cum se știe, 150 000 de supuși și o producție anuală de 17 milioane tone de petrol, plus o rezervă de un miliard de tone ; pe lîngă el, Abdalah din Kuweit, cu venitul său anual de numai un milion de dolari, va fi în curînd un om sărac, iar Feisal al Arabiei Saudite, opulentul vasal al ARAMCO, va fi și el, comparativ, un... om cu venituri modeste.

Toți acești feudali, care nu sînt lipsiți de viclenie, își dau perfect seama de întărirea puterii republicane în Yemen, de intrarea în scenă a unui nou stat centralizat la Aden. În plus, perspectivele de fuzionare a celor două state, a căror greutate politică va spori astfel în lumea arabă, slăbesc în mod simțitor pozițiile Angliei în acest sector al lumii. Din această cauză, feudalii se pre-

gătesc să folosească noua conjunctură pentru a cere Londrei o sporire substanțială a redevențelor lor.

În ciuda abilității lui Wilson, independența Adenului înseamnă pe tabla de șah a Orientului Apropiat un „șah la regină". Pentru Anglia, dificultățile în Arabia de sud de-abia încep.

Albert-Paul LENTIN

West Africa

IMPASUL NIGERIAN

Se pune întrebarea ce ar putea să înfăptuiască în condițiile actuale misiunea de conciliere a șefilor de stat a O.U.A. Prima impresie de înfruntare după conferința de la Kinshasa, care a creat misiunea, a dispărut cu totul. Însăși situația din Nigeria s-a transformat în urma succesului obținut de trupele federale, care au reușit să izoleze Biafra și să înceapă ocuparea teritoriului acestei provincii. În orice caz, misiunea nu era susceptibilă să manifeste simpatie față de vreo secesiune. Acum ea nu ar putea decît să fie de acord cu guvernul federal că orientarea justă pentru colonelul Ojukwu ar fi de a cere o încetare a focului și tratative.

Dar războiul este departe de a se termina și s-ar putea ca faza lui cea mai dificilă abia să înceapă. Căci, chiar dacă armata Biafrei se va dezorganiza tot mai mult, ducînd lipsă de echipament și provizii, forțele federale, încă foarte mici la număr în raport cu sarcina lor, vor întîmpina probleme tot mai mari de aprovizionare și comunicații și vor trebui să facă față tot mai mult unor organizații paramilitare și chiar civililor. Eforturile disperate ale biafrezilor de a se infiltra în Enugu și Calabar provoacă fără îndoială dificultăți ocupanților federali și, cu toate că civilii din tribul Ibo s-au retras pînă în prezent în masă în fața forțelor federale, ne putem aștepta ca, pe măsura înaintării acestor forțe, deosebirea dintre soldați și civili în rîndurile tribului Ibo să dispară, pentru ca ambele părți să înceapă să lupte împotriva trupelor federale. Din convingere sinceră, întărită în mod continuu de propaganda Biafrei, civilii consideră că forțele federale sînt hotărîte să-i extermine și, în același timp, că guvernul federal nu le oferă alt viitor decît închiderea lor ca cetățeni de categoria a doua în vastul ghettou pe care-l constituie așa-numitul Iboland. La începutul celei de-a cincea luni a războiului, perspectivele sînt rele.

Oricît de îndelungată și rodnică ar fi rezistența Biafrei, există totdeauna posibilitatea dezintegrării sociale a acestui teritoriu, cu o populație umflată artificial și o administrație dezorganizată. Serviciile medicale pot fi copleșite de problemele sanitare care s-ar ivi și, cu toate că nu există probabil pericolul foametei, economia Biafrei este ruinată. De ambele părți, numărul victimelor crește în mod tragic, în timp ce pentru guvernul federal costul campaniei se va arăta probabil în curînd sub forma epuizării rezervelor.

Întrucît acum o victorie militară a Biafrei poate fi exclusă, logica impune colonelului Ojukwu să ceară o încetare a focului, pe care generalul Gowon cu greu o poate refuza. Răspunsul triburilor Ibo este că nu pot fi salvate de la pieire decît dacă se recunosc drepturile lor. Dacă triburile Ibo ar participa la tratative cu privire la statutul și funcțiile precise ale noilor provincii în care guvernul federal a împărțit Nigeria, ele ar face mult mai mult pentru propria lor securitate decît ar reuși vreodată printr-o rezistență armată care, în cele din urmă — și cu un preț cumplit — va fi zdrobită.

Nu sînt însă posibile tratative pînă cînd războiul nu ia sfîrșit. Pînă atunci pare imposibil ca reprezentanții federali să poată explica conducătorilor Ibo intențiile guvernului lor.

Calabar, cel mai vechi port nigerian la Atlantic, a fost teatrul unor lupte violente între secesioniștii biafrezi și trupele federale, care au ocupat recent orașul în urma unei operațiuni de debarcare prin surprindere. În fotografie : o patrulă a armatei federale în fața închisorii, unde s-au dat lupte sîngeroase.

Gunnar JARRING

reprezentant special al secretarului general al O.N.U. în Orientul Apropiat

Diplomatul suedez Gunnar Jarring a fost numit reprezentant special al secretarului general al O.N.U. în Orientul Apropiat imediat după adoptarea în Consiliul de Securitate a ultimei rezoluții cu privire la situația din această regiune.

Născut la 12 octombrie 1907, Gunnar Jarring a absolvit studiile la Universitatea Lund. S-a dedicat mai întîi carierei didactice, funcționînd ca profesor de limbi turcice la Universitatea Lund între 1933—1940. Debutul său în diplomație s-a produs în 1940, cînd a fost numit atașat al misiunii diplomatice suedeze din Ankara. În anul următor a fost detașat la Teheran ; în 1945 a fost însărcinat cu afaceri ad-interim al Suediei în Iran. (Pentru scurt timp, îndeplinește aceeași funcție și în capitala Irakului, apoi în cea a Etiopiei — 1946—1948). În anii următori, Gunnar Jarring a devenit ministru plenipotențiar al Suediei într-o serie de țări asiatice : India (1948—1951), Ceylon (1950—1952), Iran, Irak, Pakistan (1951—1952). Întors în țară, a îndeplinit funcția de director al Diviziei Politice din Ministerul Afacerilor Externe (1953—1956).

Numirea sa ca reprezentant permanent al Suediei la Organizația Națiunilor Unite, în 1956, deschide o nouă perioadă în cariera diplomatică a lui Gunnar Jarring. În cadrul activității sale la Națiunile Unite, el reprezintă Suedia, pe atunci membru nepermanent în Consiliul de Securitate, la lucrările acestui organism al O.N.U. între 1957—1958. Din 1958 este acreditat și ca ambasador al Suediei la Washington. În 1964 Gunnar Jarring devine ambasador al Suediei în Uniunea Sovietică, funcție pe care o îndeplinește și în prezent. În 1965 și-a depus scrisorile de acreditare ca ambasador al țării sale în R.P. Mongolă.

Gunnar Jarring este autorul unor lucrări științifice avînd ca obiect viața și limba diferitelor populații turcice. Unei prime lucrări de acest gen, publicată în 1933 („Studii asupra foneticii Turciei de est", editată în limba germană), i-au urmat altele, în limba engleză, publicate între 1936 și 1964.

În 1957, Consiliul de Securitate l-a însărcinat să intervină pe lîngă guvernele Indiei și Pakistanului, în vederea găsirii căilor pentru rezolvarea problemei Cașmirului.

Referindu-se la actuala misiune a lui Gunnar Jarring, secretarul general al O.N.U., U Thant, și-a exprimat speranța că fiecare dintre guvernele interesate îi va acorda întregul sprijin. El a menționat că deplasarea reprezentantului său special în Orientul Mijlociu are scopul de a stabili și menține contacte cu statele interesate în vederea favorizării unui acord și de a sprijini eforturile îndreptate spre o reglementare pașnică și acceptabilă, conform principiilor rezoluției adoptate în Consiliul de Securitate.

C. V.

poşta redacţiei

DIN NOU DESPRE PREMIUL NOBEL

Conf. univ. V. T. Mărculeţiu, Bucureşti ; Ştefan Gaspar, Apata ; avocat L. Iacobsohn, Bîrlad : **Într-adevăr, răspunsul de la „Poşta redacţiei“ din nr. 47 se referea numai la laureatele Premiului Nobel pentru fizică, chimie şi medicină-fiziologie. Lista trebuie completată cu numele femeilor distinse cu Premiul Nobel pentru literatură — Selma Lagerlöf, 1909 ; Grazia Deledda, 1926 ; Sigrid Undset, 1928 ; Pearl Buck, 1938 ; Gabriela Mistral, 1945 ; Nelly Sachs, 1966 şi cu cele ale laureatelor Premiului Nobel pentru pace — Bertha von Suttner, 1905 ; Jane Adams, 1931 şi Emily Balch, 1946.**

Ing. Victor Feru, Galaţi : **Uneori decernarea Premiului Nobel este amînată cu un an. Este, de pildă, cazul lui Linus Pauling căruia i s-a atribuit în 1963 Premiul Nobel pentru pace pe anul 1962. În 1915, Premiul Nobel pentru pace nu s-a acordat. Romain Rolland a primit în 1916 Premiul Nobel pentru literatură pe anul 1915. Cu acelaşi prilej, Verner von Heidenstam a fost distins cu acelaşi premiu pentru anul 1916. Léon Bourgeois a primit Premiul Nobel pentru pace nu în 1925 ci în 1920, iar Frank B. Kellog — pentru anul 1929. Premiul Nobel pentru chimie a revenit în 1922 lui Francis Aston, în 1932 lui Irving Langmuir, în 1944 lui Otto Hahn, în 1945 lui Artturi Virtanen. Pentru a clarifica diversele contradicţii semnalate de dv., datele de mai sus au fost extrase din „Encyclopaedia Britannica“.**

„AVENUSIZARE“ ? !

Mihai Popovici, Arad : **Nu este vorba de nici o greşeală. Academia Franceză şi alte foruri competente au convenit ca termenul aterizare să fie folosit pentru a desemna aşezarea unui obiect zburător pe oricare dintre corpurile cereşti. Termenii aselenizare şi alunizare au fost respinşi din două considerente. Mai întîi, deoarece cuvîntul aterizare nu derivă de la Terra, numele planetei noastre, ci de la franţuzescul „terre“ cu înţelesul de pămînt, sol. Hotărîtor a fost însă cel de-al doilea argument : dacă pentru satelitul natural al Pămîntului s-ar putea alege, eventual, unul dintre cei doi termeni amintiţi, ce ne vom face cînd oamenii vor ajunge pe Saturn, Venus, Neptun etc. ? În cazul citat de dv., de pildă, vi s-ar părea preferabil cuvîntul „avenusizare“ ?**

PREŞEDINŢII STATELOR UNITE

Gh. Luxandra, comuna Stîlpeni, raionul Muscel : **1) Ultimele informaţii despre Antoine Gizenga şi despre familia lui Patrice Lumumba semnalau prezenţa lor în R.A.U. 2) Iată lista celor 36 de preşedinţi ai Statelor Unite şi anii în care şi-au exercitat mandatul : George Washington 1789—1797 ; John Adams 1797—1801 ; Thomas Jefferson 1801—1809 ; James Madison 1809—1817 ; James Monroe 1817—1825 ; John Quincy Adams 1825—1829 ; Andrew Jackson 1829—1837 ; Martin Van Buren 1837—1841 ; William Henry Harrison 1841 ; John Tyler 1841—1845 ; James Knox Polk 1845—1849 ; Zachary Taylor 1849—1850 ; Millard Fillmore 1850—1853 ; Franklin Pierce 1853—1857 ; James Buchanan 1857—1861 ; Abraham Lincoln 1861—1865 ; Andrew Johnson 1865—1869 ; Ulysses S. Grant 1869—1877 ; Rutherford B. Hayes 1877—1881 ; James A. Garfield 1881 ; Chester A. Arthur 1881—1885 ; Grover Cleveland 1885—1889 ; Benjamin Harrison 1889—1893 ; Grover Cleveland 1893—1897 ; William McKinley 1897—1901 ; Theodore Roosevelt 1901—1909 ; William H. Taft 1909—1913 ; Woodrow Wilson 1913—1921 ; Warren G. Harding 1921—1923 ; Calvin Coolidge 1923—1929 ; Herbert C. Hoover 1929—1933 ; Franklin D. Roosevelt 1933—1945 ; Harry S. Truman 1945—1953 ; Dwight D. Eisenhower 1953—1961 ; John F. Kennedy 1961—1963 ; Lyndon B. Johnson 1963—.**

DIN ISTORICUL REGIUNII GAZA

Iordache Codreanu, Bîrlad : **Iată datele istorice solicitate despre regiunea Gaza : Vechii egipteni au ocupat-o în anul 1468, înaintea erei noastre. Pînă în anul 1225 î.e.n. ea a rămas unul dintre principalele centre administrative ale Palestinei. La începutul secolului al XII-lea a fost ocupată de filisteni. Asirienii au cucerit-o în anul 734. A trecut apoi de cîteva ori dintr-o mînă în alta pînă în anul 62 înaintea erei noastre cînd, cucerită de Pompei, a fost transformată de romani într-un „oraş maritim liber“ sub denumirea de Gaza Minoa. În anul 30 a fost dăruită de August lui Irod cel Mare, iar la moartea acestuia (anul 4 înaintea erei noastre) a fost anexată provinciei imperiale Siria. Pînă în secolul al cincilea, cînd a devenit creştină, a fost un important centru al comerţului grec şi al culturii elenistice. După cucerirea Palestinei de către arabi, structura etnică şi religioasă a Gazei s-a modificat devenind predominant arabe. În secolul XII, cruciaţii au găsit-o aproape pustie şi au transformat-o din nou într-o fortăreaţă. După victoria lui Saladin la Hattin (1187), a revenit sub stăpînire arabă. În 1516 a fost cucerită de turci, iar în 1799 de Napoleon. În 1831 a ajuns sub conducerea guvernatorului egiptean Mohammed Ali, dar în 1840, cînd egiptenii au părăsit Turcia, a revenit în imperiul otoman. În timpul primului război mondial, Gaza a fost scena a trei bătălii între forţele armate ale Angliei şi cele ale Turciei pentru a fi evacuată definitiv de turci în noiembrie 1917. Înainte de expirarea mandatului britanic asupra Palestinei, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat un plan de împărţire a Palestinei prin care Gaza era atribuită Egiptului. La 15 mai 1948, ziua în care a luat sfîrşit mandatul Angliei, a izbucnit războiul dintre Egipt şi noul stat izraelian. Gaza a devenit cartierul general al forţei expediţionare egiptene din Palestina. Hotarele regiunii Gaza au fost stabilite prin acordul de armistiţiu din 24 februarie 1949. În noiembrie 1956, în timpul crizei Suezului, Gaza a fost ocupată de forţele izraeliene. Administraţia egipteană s-a întors după retragerea armatei izraeliene în martie 1957, iar linia de demarcaţie a fost păzită continuu de atunci pînă în vara aceasta de unităţi ale forţelor O.N.U. În momentul de faţă Gaza, teritoriu aparţinînd Republicii Arabe Unite, se află sub ocupaţia forţelor militare izraeliene.**

VECHI ÎMPĂRŢIRI ADMINISTRATIVE

Ion C. Zaharia, Dorohoi : **În secolele XIV şi XV satele se împărţeau în trei categorii : sate domneşti aşezate pe proprietăţile domniei, sate boiereşti sau mînăstireşti, care erau proprietatea boierilor şi a mînăstirilor, şi sate de moşneni sau răzeşi, formate din coproprietari, descendenţi dintr-un strămoş comun. Referirea pe care ne-o semnalaţi priveşte deci satele domneşti, care erau administrate de cnezi, juzi sau vătămani. Mai tîrziu, reprezentantul domnitorului în sate se mai numea vornic în Moldova şi pîrcălab în Ţara Românească. Vătămani în Moldova şi pîrcălabi în Ţara Românească se numeau şi administratorii satelor boiereşti şi mînăstireşti. Satele de moşneni se administrau singure, fără un reprezentant special al domniei. Moşnenii sau răzeşii din sate se împărţeau în cete, după familii, fiecare familie avînd un conducător al ei. În „Istoria românilor“ (vol. II, partea a doua) de Constantin C. Giurescu, găsiţi un capitol special consacrat acestei probleme.**

ÎNALTE DISTINCŢII STRĂINE

În legătură cu răspunsul publicat la „Poşta redacţiei“ în nr. 42, referitor la ofiţerii români distinşi cu „Legiunea de onoare“, aş vrea să amintesc şi despre alte înalte decoraţii străine acordate unor români. Astfel, generalul Gh. Georgescu, fost ataşat militar la Londra înainte de primul război mondial, şi generalul V. Rudeanu au fost decoraţi de regele Angliei cu ordinul „St. Michael and St. George“. Tot generalului V. Rudeanu i s-a decernat şi decoraţia americană „The Distinguished Service Medal“, pentru merite excepţionale şi servicii deosebite în îndeplinirea îndatoririlor de mare responsabilitate în timpul primului război mondial.

Colonel în rezervă
Ilie DUMITRESCU
Bucureşti

PE URMELE „POŞTEI REDACŢIEI“

Petric Stuparu, Iaşi : **1) Deşi ne scrieţi cu regularitate, avem impresia că nu urmăriţi cu destulă atenţie revista. Unele dintre întrebările formulate de dv. şi-au găsit răspuns chiar la „Poşta redacţiei“ (de exemplu cele referitoare la bombele cu bile, la istoricul tratatelor internaţionale, la istoricul tricolorului românesc etc.). Altele se referă la probleme dezbătute pe larg în coloanele revistei („De ce nu e primită Anglia în Piaţa comună ?“). Noi ne străduim să găsim răspuns la toate întrebările cititorilor noştri legate de problemele politicii externe şi de alte aspecte ale actualităţii sau trecutului istoric care au contingenţă cu preocupările noastre. Nu dorim însă să repetăm ceea ce am mai scris, cu atît mai mult cu cît numeroase scrisori aşteaptă răspuns. 2) Nu considerăm necesară menţionarea în sumar a ştirilor şi notelor publicate la rubrica „Reflector“ ; 3) „Şahinşah“ înseamnă împăratul împăraţilor.**

TEHNICA SCRIERII ÎN COD

Cristea Marinescu, Sibiu. **Prima criptogramă cunoscută a fost descoperită în mormîntul unui nobil egiptean, mort cu aproape 4 000 de ani în urmă. Ştiinţa transcrierii în cod a textelor s-a dezvoltat încet. În secolul 9 e.n., cărturarii arabi îşi întocmiseră destul de complicate alfabete cifrate, pe care le utilizau pentru a nota în secret veniturile impozabile. Pe vremea Renaşterii, dogii veneţieni subvenţionau şcoli speciale de criptografie. Abia în secolul nostru, această tehnică a luat o amploare deosebită.**

CELE PATRU STATUI

Mircea Suciu, Bucureşti : **Statuia lui Mihai Viteazul a fost inaugurată la 8 noiembrie 1874, fiind, după cum scriau ziarele timpului, „primul monument ridicat în Bucureşti în memoria gloriilor noastre naţionale“. Impunătoarea lucrare de artă este opera sculptorului francez Carrier Belleuse. În anul 1877 s-au adăugat ansamblului statuii cele două tunuri capturate de la turci cu ocazia bătăliei de la Plevna.**

A doua statuie din Piaţa Universităţii — Ion Heliade Rădulescu — a fost sculptată în marmură de italianul Ettone Ferrari în anul 1879. A treia — Gheorghe Lazăr — este opera sculptorului român Ion Georgescu. A fost inaugurată în anul 1885. Cea mai recentă — a lui Spiru Haret — datează din anul 1935 şi a fost realizată de Ion Jalea.

Mihai Cenuşă, Vulcan-Braşov. **Despre motivele care au determinat Elveţia să nu ceară înscrierea în Organizaţia Naţiunilor Unite citiţi răspunsul dat la „Poşta redacţiei“ în nr. 17/1967.**

D. Mach, Cîmpia Turzii : **Propunerea dv. de a include între cărţile din care prezentăm capitole în revistă şi lucrări care să evoce desfăşurarea celui de-al doilea război mondial în Extremul Orient este în acord cu intenţiile noastre.**

Walter Staut, Arad : **În nr. 48, pag. 9, am publicat sub titlul „Vînzătorul de şireturi este oare fostul şef al Gestapoului ?“ datele esenţiale ale cazului Francis Willard Leith alias (?) Heinrich Müller. Dacă vor apărea noi clarificări, vă vom ţine la curent.**

Doru Radosav, Timişoara : **Toate informaţiile solicitate de dv. în legătură cu soarta aventurierului Chombe au fost publicate în „Lumea“ pe măsura desfăşurării evenimentelor. În prezent, el continuă să se afle în stare de detenţiune în Algeria.**

Graţian C. Mărcuş, Zalău : **Adresaţi propunerile dv. direct O.N.T.-Carpaţi.**

Mihai Babiciu, comuna Siseşti-Baia Mare : **Biografia preşedintelui Johnson a apărut în revista „Lumea“ la rubrica „Profil“ în nr. 5/1963. Datele solicitate despre Nicolae Titulescu au fost incluse în articolele în care s-a evocat memoria marelui diplomat român.**

Vasile Horhat şi Neţa Iercoşan, Ineu : **Despre politica externă a Franţei s-a scris în repetate rînduri în „Lumea“. Vă recomandăm să citiţi în numărul de faţă relatarea conferinţei de presă a preşedintelui de Gaulle.**

lumea

Săptămînal de politică externă
editat de Uniunea Ziariştilor din
Republica Socialistă România

Redacţia şi administraţia : Bucureşti, Piaţa Scînteii 1, Tel. 17.60.10

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii“

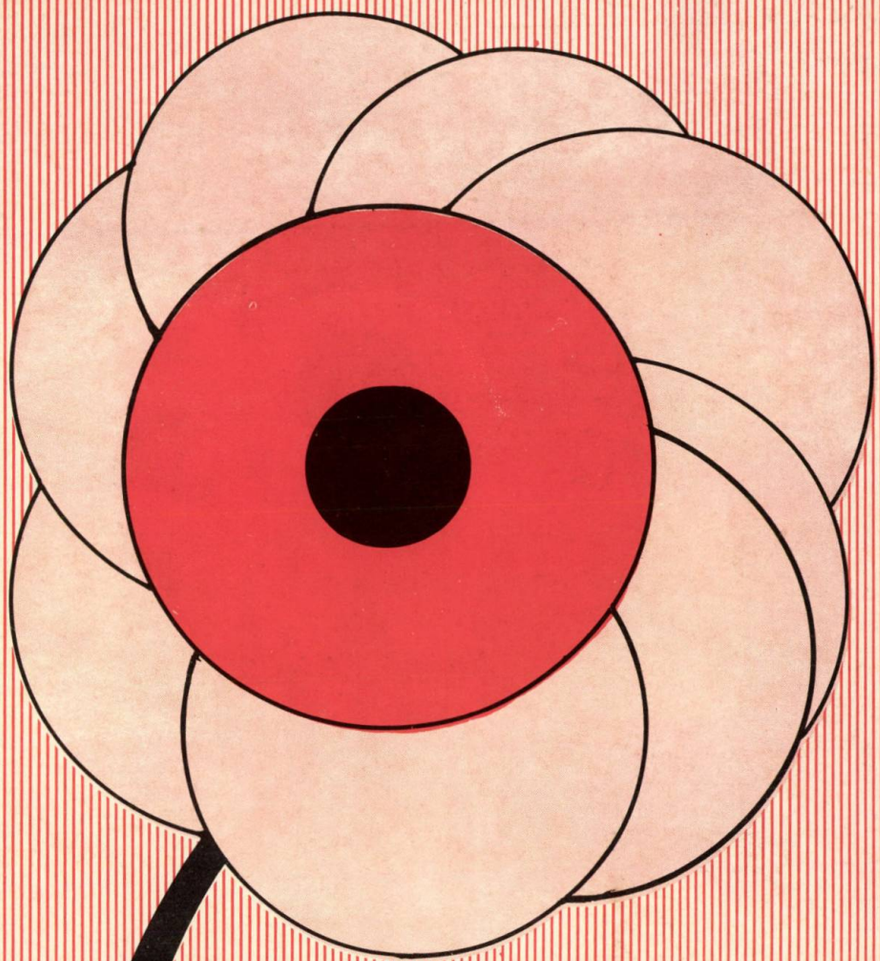

Utilizați țesăturile din fir de cînepă
durabile, plăcute, ieftine

**ÎNTREPRINDEREA DE PRELUCRARE
A TULPINELOR DE CÎNEPĂ**

LUDUȘ

Strada Fabricei nr. 20

produce fire de cînepă de cea mai bună calitate,
folosind instalații și procedee moderne

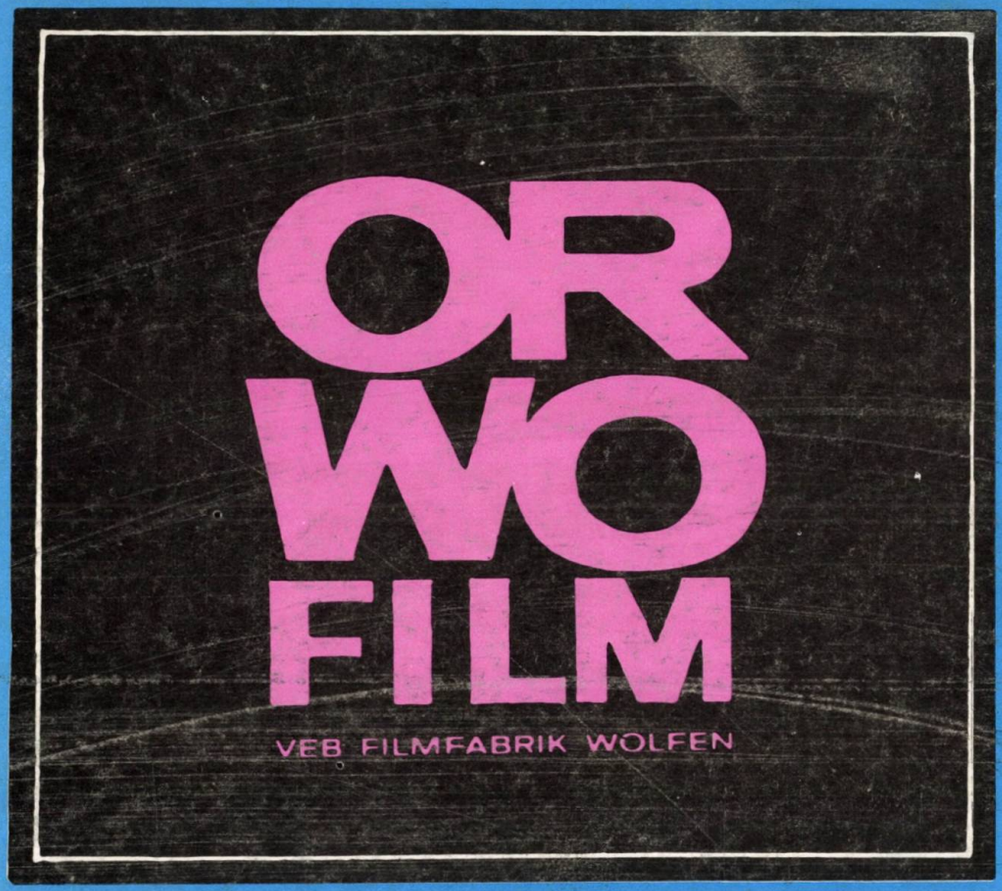

În toate domeniile producției
și cercetării științifice
sînt tot mai utilizate
procedeele fotografice

Obțineți rezultate excepționale
folosind materiale pentru fotografiat
O R W O
produse ale fabricii
cu renume mondial
WEB FILMFABRIK WOLFEN

Calitatea superioară și gama variată a produselor
O R W O
asigură o uimitoare multilateralitate
a efectelor fotografice

Lei 2

UN EVENIMENT DE SEAMĂ ÎN VIAȚA PARTIDULUI ȘI POPORULUI NOSTRU

Dezvoltarea relațiilor internaționale ale României

Reportaj pe glob

FINLANDA

50
joi, 7 decembrie 1967

lumea

săptămîna pe glob

washington
nicosia
copenhaga
londra

PRODUSE ALE INDUSTRIEI ROMÂNEŞTI LA TÎRGURI INTERNAŢIONALE

România a participat în cursul acestui an la 51 de tîrguri şi expoziţii internaţionale. Exponatele româneşti s-au bucurat de bune aprecieri, obţinînd numeroase premii şi medalii.

Tractoare româneşti expuse în cadrul celei de-a 23-a ediţii a Tîrgului internaţional de la Plovdiv.

Instalaţia de foraj „F-200", distinsă cu o medalie de aur la Tîrgul internaţional de primăvară de la Leipzig.

Anul acesta România a fost prezentă pentru prima oară la Tîrgul internaţional de toamnă de la Sydney (Australia).

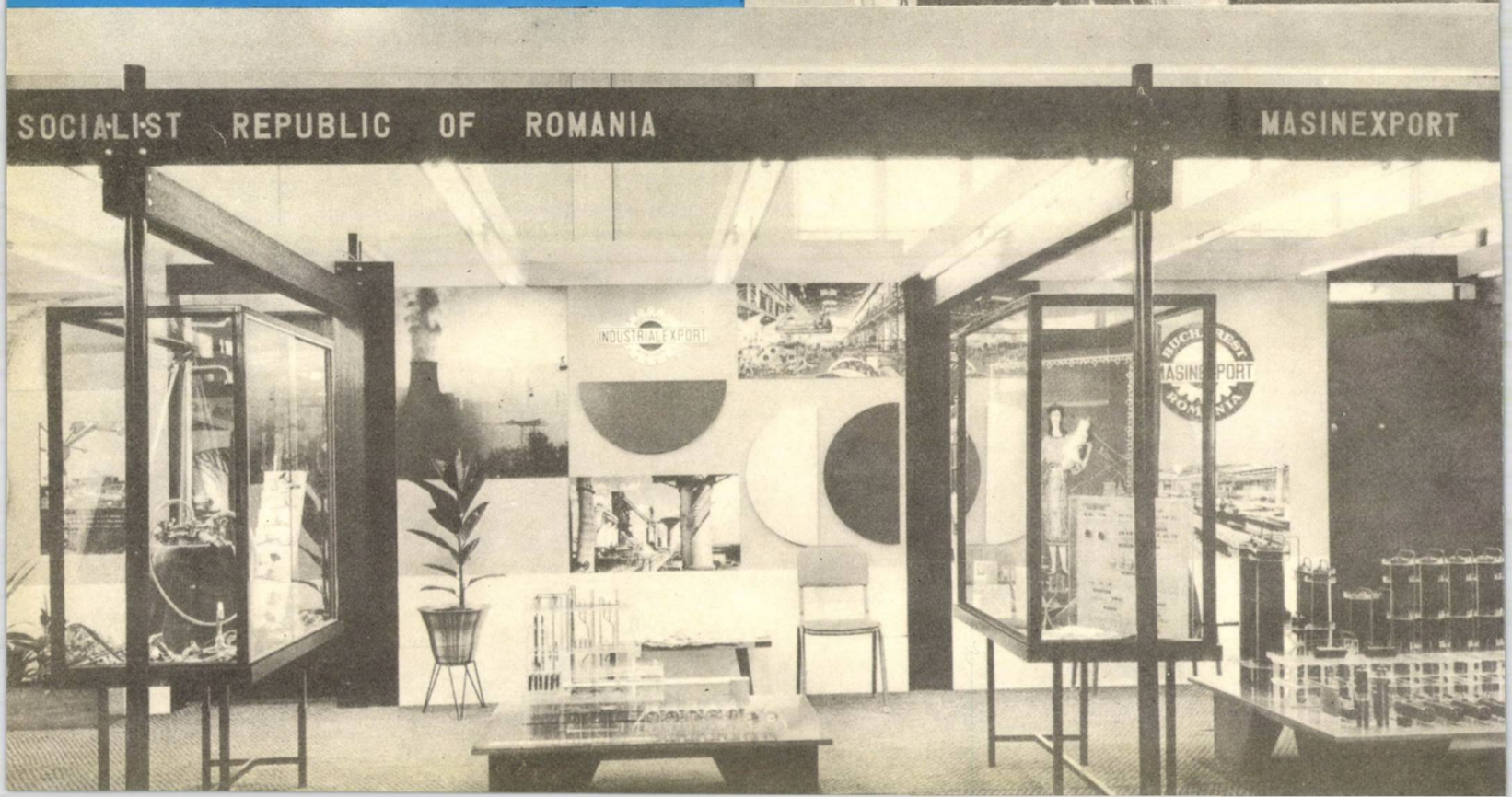

lumea

Nr. 50 (215) – 7 DECEMBRIE 1967

sumar

2—3 În slujba intereselor poporului român, ale cauzei păcii și socialismului. *Constantin Florea*
7 România în circuitul relațiilor internaționale. *Cristian Popișteanu*

MERSUL EVENIMENTELOR
4 Spre depășirea crizei. — Cărămizile nu se devalorizează. — Termopilele la Bruxelles. — Implicațiile „hotărîrilor neraționale". *Florica Șelmaru*
5 Mai mult decît un barometru. *Corneliu Vlad*

INTERVIURI CU
9 GHEORGHE RĂDULESCU, *vicepreședinte al Consiliului de Miniștri* : Dezvoltarea colaborării româno-cubaneze
12 GIUSTO TOLLOY : Relațiile economice și climatul internațional. *T. Nițescu*
13 JEAN-PAUL SARTRE : Adevărul despre Vietnam. *George Serafin*

DE LA TRIMIȘII NOȘTRI
10 NEW YORK — O.N.U. Dezbaterea a intrat în faza finală. *Cornel Răducanu*
22 SANTOS — La Santos cu Pelé. *Eugen Pop*
23 MOSCOVA — Noul „Arbat". *Radu Dobre*

ARTICOLE ȘI REPORTAJE
14 Caruselul. *Eugen Preda*
15 Memorandumul prezentat de guvernul elvețian Comitetului celor 18
18 Bogățiile Saharei. *Dr. Nicolas Sarkis*
26 „Ce mi-a spus Lee Harwey Oswald după arestarea sa". Declarațiile făcute de fratele presupusului asasin al președintelui Kennedy

REPORTAJ PE GLOB
16—17 În țara Kalevalei. *Horia Liman*

■
24—25 ANDRÉ MALRAUX — ANTIMEMORII (3)

LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE
20 O valoroasă lucrare de drept internațional. *Conf. dr. Gheorghe Moca*
21 Reprezentanțele diplomatice ale României. *Ioan Lăzăroiu*

CONTRAPUNCT
19 Și alții au acest drept. *Felicia Antip*

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ
27—31 L'Express, Le Figaro Littéraire, Za Rubejom, Le Monde, The New York Times

PROFIL
31 ETEMADI NUR AHMED, primul ministru al Afganistanului

BREVIAR (4) • **POȘTA REDACȚIEI** (32)

ÎN SLUJBA INTERESELOR POPORULUI ROMÂN, ALE CAUZEI PĂCII ŞI SOCIALISMULUI

În aceste zile, întregul popor român urmăreşte cu viu interes lucrările Conferinţei Naţionale a Partidului Comunist Român, eveniment de semnificaţie majoră în viaţa partidului şi poporului nostru. Dezbaterile care au loc în acest înalt for de partid sînt consacrate examinării aprofundate şi adoptării unor hotărîri de mare importanţă pentru dezvoltarea şi înflorirea continuă a României, pentru înaintarea ei pe calea desăvîrşirii construcţiei socialiste, a progresului multilateral, material şi spiritual, al naţiunii române.

Întreaga activitate a Partidului Comunist Român, atît pe plan intern cît şi pe plan internaţional, este închinată slujirii cu credinţă a năzuinţelor celor mai profunde ale poporului nostru, a idealurilor nobile ale socialismului şi păcii. De bogata activitate creatoare a partidului sînt indisolubil legate victoriile istorice obţinute în anii construcţiei socialiste, drumul glorios străbătut de ţara noastră în toate domeniile vieţii economice, sociale şi spirituale, înflorirea continuă a naţiunii noastre socialiste, cu întregul ei potenţial material şi uman, afirmarea României socialiste ca stat suveran şi independent în arena mondială, creşterea prestigiului şi autorităţii ei în ansamblul naţiunilor şi popoarelor.

Sub conducerea partidului comunist, poporul român a înfăptuit ample prefaceri în structura economică şi socială a ţării noastre ; forţele de producţie s-au dezvoltat într-un ritm susţinut, relaţiile de producţie socialiste s-au generalizat în întreaga economie, s-a schimbat din temelii traiul oamenilor muncii. În România, exploatarea omului de către om a fost lichidată pentru totdeauna, socialismul a învins pe deplin şi definitiv la oraşe şi sate.

Viaţa a confirmat şi confirmă neîncetat justeţea liniei politice a partidului, factor fundamental al edificării victorioase a socialismului în patria noastră, izvor al forţei şi trăiniciei orînduirii socialiste. Realizările remarcabile obţinute în făurirea noii societăţi constituie o expresie a faptului că Partidul Comunist Român a aplicat şi aplică principiile marxism-leninismului în conformitate cu condiţiile istorice, particularităţile şi tradiţiile naţionale ale ţării noastre, cu cerinţele fiecărei etape de dezvoltare a societăţii, a pornit şi porneşte, în întreaga sa activitate, de la studierea aprofundată a fenomenelor sociale, de la cerinţele legilor obiective de dezvoltare a societăţii. Acţionînd în acest spirit, partidul a călăuzit cu succes eforturile clasei muncitoare, ţărănimii şi intelectualităţii, ale întregului popor român în înfăptuirea programului de industrializare a ţării, de transformare socialistă a agriculturii, de creştere a producţiei agricole, de dezvoltare a învăţămîntului, ştiinţei şi culturii, de continuă îmbunătăţire a nivelului de trai material şi cultural al celor ce muncesc.

Poporul român s-a convins din propria sa experienţă că partidul comunist este exponentul fidel al intereselor şi aspiraţiilor sale vitale, conducătorul său înţelept şi de aceea consideră politica partidului drept propria sa politică, o urmează cu neabătută încredere şi îşi consacră întreaga sa capacitate creatoare transpunerii ei în viaţă. An de an, s-a consolidat şi s-a cimentat unitatea de nezdruncinat dintre partid, guvern şi popor, au crescut influenţa şi prestigiul partidului în masele largi ale poporului, s-a afirmat şi mai mult rolul partidului comunist ca forţă conducătoare a naţiunii noastre socialiste.

În prezent, toate forţele creatoare ale ţării sînt concentrate în vederea înfăptuirii hotărîrilor Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român. Obiectivele planului cincinal prind tot mai mult viaţă pe pămîntul patriei, sarcinile sale sînt, an de an, îndeplinite şi depăşite. Dezvoltarea industriei naţionale se desfăşoară pe o bază sănătoasă şi stabilă, într-un ritm înalt şi susţinut, ceea ce exercită o influenţă pozitivă asupra evoluţiei celorlalte ramuri ale economiei, asupra întregii vieţi sociale, permiţînd în acelaşi timp României să participe tot mai activ şi cu o pondere tot mai ridicată la circuitul mondial de valori materiale, la cooperarea economică internaţională. Se înfăptuieşte, de asemenea, cu succes programul de modernizare a agriculturii, de creştere a producţiei şi randamentului ei, de satisfacere a nevoilor economiei cu materii prime şi de aprovizionare a populaţiei cu produse alimentare. Realizări importante s-au obţinut şi în domeniul învăţămîntului, ştiinţei, culturii şi artei, în ridicarea continuă a nivelului de trai al poporului.

Pornind de la analiza ştiinţifică a sarcinilor obiective ale noii etape de desăvîrşire a construcţiei socialiste în care se află patria noastră, a cerinţelor imperioase ale revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane, partidul pune în centrul preocupărilor sale actuale problemele dezvoltării şi modernizării industriei şi agriculturii, perfecţionării conducerii şi planificării economiei naţionale, organizării ştiinţifice a producţiei şi muncii, creşterii eficienţei şi a nivelului calitativ în toate ramurile economiei naţionale. Acestui scop îi corespund măsurile complexe adoptate de Plenara C.C.al P.C.R. din 5—6 octombrie a.c. şi supuse în prezent dezbaterilor Conferinţei Naţionale a partidului, măsuri menite să determine un nou şi puternic avînt al forţelor de producţie, ridicarea pe o treaptă superioară a întregii vieţi economice şi sociale, valorificarea maximă a resurselor şi posibilităţilor ţării noastre, mobilizarea eficientă a întregului potenţial material şi uman al patriei în vederea progresului continuu şi înfloririi multilaterale a României socialiste. Succesul şi importanţa acestor măsuri ilustrează încă o dată, în mod grăitor, faptul că Partidul Comunist Român îşi îndeplineşte cu cinste misiunea istorică de forţă călăuzitoare şi îndrumătoare a poporului nostru în lupta pentru progresul multilateral al societăţii, pentru prosperitatea patriei.

Realizările României în dezvoltarea economiei şi culturii, în înfăptuirea obiectivelor construcţiei socialiste corespund intereselor vitale ale poporului nostru, contribuie la sporirea forţei sistemului mondial socialist, la creşterea prestigiului şi influenţei sale în lume, la întărirea forţelor păcii şi progresului de pretutindeni, la consolidarea întregului front antiimperialist.

„Între politica internă de construcţie a societăţii socialiste, de înflorire multilaterală a patriei, şi politica noastră externă — arăta tovarăşul Nicolae Ceauşescu — **există o legătură indisolubilă, o unitate dialectică inseparabilă. Politica externă a Republicii Socialiste România dă glas aspiraţiilor profunde ale poporului român, care, consacrîndu-şi forţa şi energia uriaşei opere creatoare, paşnice, de edificare a noii orînduiri, manifestă în acelaşi timp un înalt spirit de responsabilitate pentru cauza socialismului şi progresului social în lume, pentru soarta întregii omeniri".**

Parte integrantă a liniei sale politice generale, politica externă a partidului, întreaga sa activitate internațională se întemeiază pe analiza științifică a legilor obiective care guvernează dezvoltarea societății, a raportului de forțe și a tuturor factorilor care influențează desfășurarea vieții internaționale, corespund întru totul intereselor reale ale poporului român, cauzei generale a progresului și păcii în lume. Rod al gîndirii și activității colective a conducerii partidului și statului nostru, politica externă a României socialiste exprimă adeziunea totală a poporului român la cauza păcii, securității și libertății popoarelor.

Toate acțiunile și inițiativele de politică externă ale României se disting printr-o înaltă principialitate, străină oricărei abordări conjuncturale, prin caracterul lor profund constructiv și realist, prin consecvență și fermitate. Fundamentarea științifică a soluțiilor, studierea atentă a noilor fenomene și abordarea lor în toată complexitatea, adoptarea unor poziții active și clare în marile probleme ale contemporaneității constituie trăsături caracteristice fundamentale ale liniei politice generale a partidului, ale activității internaționale a Partidului Comunist Român și a guvernului Republicii Socialiste România. Viața, evoluția evenimentelor internaționale au verificat în întregime justețea orientării principiale date acestei activități de către Congresul al IX-lea al partidului, au confirmat valabilitatea coordonatelor esențiale ale politicii externe promovate de țara noastră.

Politica externă a partidului și guvernului nostru este orientată, în primul rînd, spre adîncirea continuă a alianței și prieteniei frățești cu toate țările care formează sistemul mondial al socialismului, spre apărarea și întărirea unității și coeziunii țărilor socialiste. Năzuința de a contribui activ la dezvoltarea legăturilor de prietenie și colaborare cu țările socialiste constituie o preocupare de prim ordin a politicii externe a României. În același timp, pornind de la realitățile obiective ale lumii contemporane — în care există state cu sisteme sociale diferite — de la interesele vitale ale tuturor popoarelor, ale cauzei păcii și securității internaționale, partidul și statul nostru promovează o politică de dezvoltare a relațiilor și colaborării cu toate țările, indiferent de orînduirea socială, își aduc contribuția la întărirea încrederii și prieteniei între toate popoarele.

Republica Socialistă România își bazează întreaga sa activitate internațională pe principiile suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, principii care se bucură de o recunoaștere internațională tot mai largă deoarece corespund unor cerințe obiective ale vieții internaționale contemporane. Stricta lor respectare constituie condiția primordială a dezvoltării unor relații normale, a întăririi încrederii și colaborării între popoare, reprezintă temelia menținerii și consolidării păcii. Experiența istorică arată că numai pe baza respectării și recunoașterii dreptului sfînt al fiecărui popor de a-și hotărî singur destinele, fără nici o imixtiune din afară — imperativ fundamental al vremurilor noastre — se pot statornici relații normale între state, poate fi instaurată o atmosferă de pace și largă cooperare internațională.

Acționînd în acest spirit, România se opune cu hotărîre oricăror atentate la adresa suveranității popoarelor, oricărui amestec în treburile interne ale statelor independente, sprijină în mod consecvent lupta popoarelor asuprite de imperialism pentru cucerirea și consolidarea independenței naționale, se pronunță împotriva metodelor de forță și de constrîngere în relațiile internaționale, desfășoară cu perseverență o activitate îndreptată spre statornicirea între țări a unor relații bazate pe echitate și încredere, pe stimă și respect reciproc.

Desfășurarea cu succes a luptei pentru zădărnicirea planurilor agresive ale imperialismului, ale cercurilor reacționare, pentru menținerea și consolidarea păcii — condiție de bază a progresului omenirii — impune răspunderi sporite fiecărui stat, mare sau mic, chemat să-și aducă o contribuție proprie la cauza păcii și cooperării internaționale. Pornind de la aceste considerente, România — alături de celelalte țări socialiste, de toate forțele iubitoare de pace din lume — desfășoară o intensă activitate pentru micșorarea încordării internaționale și rezolvarea problemelor litigioase între state prin metoda, verificată de istorie, a tratativelor, pentru crearea și consolidarea unui climat de pace și securitate trainică. Numeroase inițiative și propuneri proprii stau mărturie eforturilor consecvente pe care țara noastră a înțeles și înțelege să le depună pentru a face să triumfe țelurile nobile ale prieteniei și păcii, ale colaborării rodnice între toate popoarele lumii.

Prin succesele obținute în dezvoltarea sa economică, socială și culturală, prin politica de pace și pozițiile de principiu adoptate în raport cu problemele fundamentale ale vieții internaționale contemporane, România socialistă și-a cîștigat un loc de prestigiu pe arena mondială, se afirmă tot mai mult printr-o bogată și semnificativă prezență, pe multiple planuri, în fața opiniei publice de pretutindeni. Numeroase mărturii atestă stima și considerația de care se bucură în rîndurile opiniei publice mondiale activitatea perseverentă depusă de-a lungul anilor de către țara noastră pentru triumful principiilor păcii și colaborării, inițiativele și propunerile ei constructive în sprijinul afirmării acestor principii, al soluționării în interesul popoarelor a problemelor actuale de care depind progresul și securitatea omenirii.

Angajat într-o măreață operă constructivă, poporul român privește cu încredere viitorul, cu convingerea că prin lupta unită a tuturor popoarelor, a tuturor forțelor păcii și progresului, pacea va putea fi apărată și consolidată în interesul întregii omeniri. Pentru victoria acestui țel nobil, România este ferm hotărîtă să promoveze și în viitor o politică externă pusă în slujba păcii și colaborării între popoare. Așa cum s-a subliniat la sesiunea din iulie a Marii Adunări Naționale, partidul și guvernul nostru nu vor precupeți nici un efort pentru traducerea în viață, cu toată consecvența, a acestei politici care corespunde pe deplin intereselor vitale ale poporului român, este expresia înaltei responsabilități față de soarta mișcării revoluționare mondiale, față de cauza socialismului și păcii în lume.

Constantin FLOREA

SPRE DEPĂȘIREA CRIZEI?

La mijlocul săptămînii trecute, o parte din observatorii negocierilor referitoare la Cipru considerau criza trecută și atribuiau unor dificultăți tehnice, de redactare, faptul că termenii acordului greco-turc nu fuseseră încă dați publicității. Cînd însă, vineri, Cyrus Vance — care, de o zi la Atena, se pregătea să plece spre Washington — a reapărut la Nicosia pentru convorbiri cu președintele Makarios, a devenit clar că partea cipriotă opune rezervele sale acordului realizat de mediatori între Atena și Ankara. „Criza greco-turcă pare pentru moment resorbită, nota un corespondent ; criza cipriotă începe".

Acordul realizat prevedea : independența Ciprului, pe baza tratatelor din 1959 (Zürich și Londra), garantată de Grecia și Turcia ; retragerea, de către amîndouă țările, a efectivelor trimise în Cipru după ciocnirile din 1963, și depășind contingentele fixate la Zürich ; menținerea acestor contingente (950 de soldați greci și 650 turci) ; dizolvarea „gărzii naționale" cipriote și folosirea a numai 2 000 de oameni pentru asigurarea ordinii ; lărgirea, în același scop, a atribuțiilor forțelor O.N.U. Declarîndu-se de acord asupra principiilor generale, președintele Makarios preconiza însă o demilitarizare totală a Ciprului implicînd, o dată cu dizolvarea „gărzii naționale", evacuarea nu numai a efectivelor excedentare grecești și turcești dar și a contingentelor legale. În plus, președintele cipriot cerea, ca o condiție esențială pentru pacificarea insulei, garantarea formală de către O.N.U. a securității, integrității și suveranității ei.

După relatările agențiilor, convorbirile care au avut loc de la revenirea, vineri, a lui Cyrus Vance la Nicosia, pînă la acordul de duminică, s-au desfășurat aproape fără alte răgazuri decît acelea de care președintele Makarios avea nevoie pentru a consulta pe membrii cabinetului cipriot, aflați în permanență într-o sală vecină, sau trimisul american pentru a informa Washingtonul și a cere instrucțiuni. La capătul acestui „maraton" diplomatic — expresia este a corespondenților de presă care, la fiecare întrerupere, scrutau chipurile celor doi interlocutori pentru a descifra evoluția negocierilor — președintele Makarios declara : „Nu cred că va izbucni o criză. Vreau să spun că nu există motiv de criză". Iar Cyrus Vance conchidea la rîndul lui, aterizînd la Atena duminică seara : „Am încheiat o serie de convorbiri importante cu guvernele Ciprului, Greciei și Turciei". El adăuga : „Am nădejdea că pacea va fi prezervată".

În cursul zilei de duminică, U Thant, care urmărea de la New York desfășurarea tratativelor, a adresat celor trei guverne interesate un nou apel la înlăturarea obstacolelor din calea unui acord imediat. (Al doilea apel de acest fel de la izbucnirea crizei : cele precedente au fost lansate la 22 și 24 noiembrie.) Răspunsurile pozitive primite de secretarul general al O.N.U. din cele trei capitale lasă să se întrevadă posibilități de rezolvare pe calea tratativelor a problemei cipriote. Făcînd bilanțul convorbirilor din ultimele zile, observatorii consideră că fiecare din părți are motive de satisfacție. Ciprul — pentru că a obținut ca „garda națională" să nu fie dezarmată înainte de a se fi precizat dacă și în ce mod vor fi lărgite atribuțiile forțelor O.N.U. ; de asemenea pentru că, așa cum dorise, problema trece în sarcina Consiliului de Securitate, competent să stabilească sfera de activitate a acestor forțe. Turcia — pentru că, pentru moment cel puțin, pînă la o dezbatere și o hotărîre a Consiliului de Securitate, singure forțele excedentare vor părăsi teritoriul cipriot, contingentele menținîndu-se — și o dată cu ele ansamblul prevederilor din 1959, pe care Ankara nu dorește să le vadă puse sub semnul întrebării. Grecia în fine, care-și va retrage din Cipru corpul expediționar, realizează în felul acesta o măsură de multă vreme în studiul guvernelor succesive și care eliberează bugetul de o povară apreciabilă.

Faptul că, în ciuda unei atmosfere încordate, în ciuda factorului afectiv care în asemenea împrejurări nu e lipsit de importanță, s-a putut ajunge la un acord — fie și provizoriu, fie și incomplet — este neîndoielnic pozitiv. Și pentru că a înlăturat primejdia unui conflict imediat. Și, în perspectivă, pentru că această experiență va putea ușura poate rezolvarea, prin negocieri și fără a leza interesele legitime ale cuiva, a problemei cipriote propriu zise.

La Aden, capitala Republicii Yemenului de sud, a avut loc la 2 decembrie, în prezența președintelui Qahtan (mijloc), ceremonia înălțării drapelului noului stat

breviar

1 decembrie

Președintele Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, a primit pe prof. Theodor Sorensen din S.U.A., care a făcut o vizită în țara noastră.

2 decembrie

Prim-vicepreședintele Consiliului de Miniștri, Ilie Verdeț, a primit pe ministrul comerțului exterior al Italiei, Giusto Tolloy, care, la invitația ministrului comerțului exterior al României, Gheorghe Cioară, a făcut o vizită în țara noastră.

4 decembrie

La sediul C.C. al P.C.R. au avut loc convorbiri între delegația Partidului Comunist Român, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., și delegația Partidului Comunist din Columbia, condusă de tovarășul Gilberto Vieira, secretar general al C.C. al P.C.C. Au participat tovarășii Alexandru Drăghici, Paul Niculescu-Mizil, membri ai Comitetului Executiv, ai Prezidiului Permanent, secretari ai C.C. al P.C.R., Mihai Dalea, secretar al C.C. al P.C.R., Barbu Zaharescu, membru al C.C. al P.C.R. Din delegația P.C. din Columbia au mai făcut parte tovarășii Juan Viana, membru al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.C., și Jose Cardona Hoyos, membru al C.C. al P.C.C.

„CĂRAMIZILE NU SE DEVALORIZEAZĂ"

De cîteva zile, o societate de constructori din Belgia folosește următorul slogan publicitar : „Cărămizile nu se devalorizează !" Ceea ce nu este chiar conform adevărului — și oamenii de afaceri din acest sector o știu mai bine ca oricine, acum mai bine ca oricînd (în ultimul an a crescut mult în vestul european numărul apartamentelor rămase fără cumpărători). Dar formula e semnificativă pentru că, potrivit legilor reclamei, țintește o zonă sensibilă a psihologiei consumatorului în momentul respectiv. Or, repercusiunile devalorizării lirei sterline sînt departe de a se fi stins. Și în opinia publică, și în lumea oamenilor politici, a experților financiari, a participanților la negocieri internaționale. Ziarele au reprodus — deseori în titluri — exclamația premierului Wilson în discursul său televizat : „Ultimele două săptămîni, Callaghan și cu mine am trăit în infern !" Infernul însemna și luarea hotărîrii însăși, multă vreme discutată și mereu amînată în nădejdea că poate nu va fi inevitabilă, și exclamațiile ostile cu care grupuri de cetățeni întîmpinau pe primul ministru cînd acesta părăsea reședința din Downing Street 10, și atacurile opoziției conservatoare, și conferința de presă a președintelui de Gaulle.

Atmosfera nu este nici acum mult mai destinsă.

Pe plan intern, încercare dureroasă pentru un guvern laburist, sînt numeroase sindicatele care consideră că felul în care a fost concepută redresarea economiei defavorizează în primul rînd pe salariați. Astfel, convorbirile între guvern și „Asociația inginerilor și fochiștilor de locomotive" au rămas infructuoase : luni la ora 0 a început greva fochistilor, sprijinită de toți membrii asociației și de refuzul altor fochiști, membri ai sindicatului național al feroviarilor, de a lucra în locul greviștilor (deși ei înșiși nu participă la grevă). Regiunea cea mai afectată de grevă a fost sud-estul țării, de unde peste 300 000 de persoane merg zilnic în capitală la locurile lor de muncă. Piloții companiei de transporturi aeriene B.O.A.C. au lansat de asemenea un preaviz de grevă. Element în plus de inconfort pentru guvern, aceste mișcări preced cu cîteva zile reglementarea provizorie a grevei docherilor din Londra.

Publicarea „scrisorii de intenții", pe care fostul ministru

de finanțe James Callaghan a adresat-o Fondului Monetar Internațional pentru a solicita împrumutul de 1 400 milioane dolari, nu a contribuit și nu era de natură să contribuie la restabilirea încrederii. Nici în mediile sindicale, nici în altele. Mai cu seamă că guvernul însuși pare a fi șovăit dacă și cum să aducă la cunoștința publică înțelegerea realizată cu F.M.I. Joi, în Camera Comunelor, succesorul lui James Callaghan, Roy Jenkins, a afirmat că nu există „condiții impuse" de către F.M.I. și că libertatea de acțiune a guvernului în materie de politică economică și financiară rămîne deplină. Tot el decidea însă publicarea scrisorii — din lectura căreia opinia publică, opoziția conservatoare și chiar deputați laburiști trag concluzia că ministrul de finanțe s-a jucat cu cuvintele. În concret, că a contestat existența unor „condiții impuse" — pentru că F.M.I. nu avusese ce condiții să mai impună, de vreme ce, prevenind asemenea cereri, guvernul britanic făcuse din proprie inițiativă, prin „scrisoarea de intenții", o cuprinzătoare serie de făgăduieli, în care se obligă indirect să ia noi măsuri deflaționiste. Cercurile de afaceri văd conturîndu-se o perioadă de staanare (dacă nu de „contracție") a industriei, lumea salariată descifrează premisele blocărilor de salarii, creșterii șomajului, părăsirii proiectelor sociale, opinia publică în ansamblul ei se simte jignită că, după expresia folosită într-un editorial din „Sunday Express", „pentru prima dată în istoria sa, Marea Britanie a depus conducerea economiei ei în mîinile unui străin (Pierre-Paul Schweitzer, directorul F.M.I. — n.n.)".

Viața bursieră a reflectat semnificativ desfășurarea accidentată a evenimentelor. Relativ optimistă la începutul săptămînii trecute, atmosfera la Bursă a suferit o depresiune în momentul publicării „scrisorii de intenții" : s-a înregistrat o scădere apreciabilă și rapidă a cursurilor (21,9 puncte în 3 zile, adică aproximativ 5 la sută). O ușoară redresare la bursa de valori a fost însoțită însă luni, poate ca urmare a grevei din căile ferate, de coborîrea bruscă a lirei sterline în raport cu dolarul și cu alte devize.

TERMOPILELE LA BRUXELLES

În aceste condiții, stăruitoarele eforturi ale Marii Britanii de a intra în Piața comună se desfășoară pe un teren deosebit de ingrat. La conferința de săptămîna trecută a miniștrilor de externe ai Beneluxului, pronosticurile erau întunecate în legătură cu apropiata reuniune (18 și 19 decembrie) a consiliului ministerial al „celor șase". Ministrul belgian Pierre Harmel a declarat că va fi „reuniunea de la Termopile" — fără a preciza însă cine, pe planul acestei metafore, ar urma să fie Xerxe și cine Leonida. Ministrul olandez Josef Luns consideră că la această întîlnire va suna „ora adevărului". În același sens, în interviul acordat săptămînalului parizian „L'Express", Luns a vorbit despre iminența unei crize în C.E.E. exprimîndu-și nădejdea că nu se va afla la un moment în necesitatea unei „alegeri sfîșietoare" între Anglia

→

La cîteva ore după ce s-a anunțat reluarea cursurilor Universității din Madrid, sute de studenți au manifestat pe străzile capitalei Spaniei cerînd eliberarea colegilor arestați. Între studenți și forțele poliției s-au produs ciocniri

Mai mult decît un barometru

Circuitul contactelor internaționale bi sau multilaterale avînd drept scop dezvoltarea schimburilor comerciale cunoaște la acest sfîrșit de an o intensificare sensibilă. Sînt purtate negocieri, se realizează acorduri și se semnează documente care stabilesc, prelungesc sau reiau legături de colaborare în domeniul schimburilor de valori materiale și spirituale între state. Iar semnificația lor nu poate fi decît mai profund înțeleasă dacă le raportăm la faptul că problemele comerțului mondial, în special dezbătute la nivel teoretic, principial, continuă să alimenteze schimburi de opinii în cadrul diferitelor foruri internaționale — de la cel al organizației mondiale pînă la, de pildă, reuniunile cu caracter de masă rotundă sau simpozion economic.

Selectăm, spre exemplificare, din agenda unei săptămîni :
27 noiembrie : protocol de colaborare între Camera de Comerț a Republicii Socialiste România și Centrul olandez pentru promovarea comerțului exterior ;
28 noiembrie : încep lucrările Comitetului mixt iugoslavo-italian de colaborare economică, industrială și tehnică ; comunicat comun la încheierea tratativelor purtate de delegația guvernamentală a Ungariei în Brazilia ;
29 noiembrie : în Comitetul pentru problemele economice și financiare al O.N.U., reprezentantul României ia cuvîntul pe marginea raportului Comitetului pentru comerț și dezvoltare ;
30 noiembrie : reuniune internațională economică la Udine (Italia) consacrată dezvoltării comerțului Est-Vest ;
1 decembrie : protocol referitor la schimbul de mărfuri dintre U.R.S.S. și Finlanda pe 1968 ; prelungirea cu un an a acordului comercial între Piața comună și Iran ;
2 decembrie : protocol iugoslavo-ghanez privind schimburile de mărfuri pe 1968 ;
3 decembrie : protocol sovieto-polon privind livrările reciproce de mărfuri pe 1968.

Extinderea cooperării înregistrată pe acest plan între state nu face decît să sublinieze anacronismul obstacolelor, măsurilor vexatorii, barierelor nefirești care se interpun încă în calea dezvoltării comerțului internațional. În Europa, de pildă, existența unor grupări economice închise stînjenește circuitul economic internațional. Zilele trecute, președintele Tito aborda într-un interviu această arie de probleme : „Iugoslavia — spunea el — se află într-o situație dificilă în ceea ce privește comerțul cu C.E.E. și A.E.L.S., grupări economice mai mult sau mai puțin închise. Țările C.E.E. au împiedicat, prin diferite măsuri, comerțul iugoslaviei. De aceea, desfacerea mărfurilor iugoslave pe aceste piețe a avut de multe ori de suferit".

De reținut faptul că și în țări vest-europene factori de răspundere resimt ca îngust, stînjenitor, nefiresc cadrul pe care-l oferă grupările occidentale comerțului între state. Willy Brandt se pronunța, tot săptămîna trecută, pentru lărgirea Pieței comune. Indiferent de rațiunile unui asemenea deziderat, ceea ce contează în această ordine de idei este diagnosticul, implicit, pe care-l stabilește ministrul de externe de la Bonn organismului Pieței comune. Plin de interes este un pasaj din recenta conferință de presă a președintelui de Gaulle peste care mulți comentatori au trecut cu prea mare ușurință. Unii dintre ei nu au putut însă să nu aprecieze că remarca președintelui — „în mod teoretic sistemul economic practicat actualmente de către cei șase nu este în mod necesar singurul pe care l-ar putea aplica Europa (occidentală)", urmată de formularea aspirației sale spre un cadru de colaborare economică vest-europeană mai cuprinzător, vizează, la urma urmei, însăși bazele Comunității.

Plasînd în adevăratul lor context și la proporțiile cuvenite, efectul negativ al barierelor sau al piedicilor discriminatorii în calea schimburilor economice, ceea ce trebuie cu deosebire reținut este faptul că tabloul comerțului mondial oferă o bază deja existentă, care trebuie întărită și consolidată prin relații economice reciproc avantajoase, în condiții de strictă egalitate, eliberate de obstacole artificiale.

O formulă adesea citată relevă că în zilele noastre comerțul este un barometru al atmosferei internaționale. Afirmație adevărată, dar incompletă. Dezvoltarea schimburilor de valori materiale și spirituale pe plan mondial este tot mai mult înțeleasă îndeosebi ca un factor de seamă al apropierii, cunoașterii, prețuirii și înțelegerii reciproce, al consolidării climatului de pace, stabilitate și cooperare în lume.

Corneliu VLAD

și Franța. La Bonn, notează corespondentul aceluiași săptămînal în capitala vest-germană, „optimismul de comandă s-a topit brusc ca un machiaj prost" după conferința de presă a președintelui de Gaulle. Se știe că ministrul de externe al republicii federale propune, ca o cale de compromis și de tranziție, asocierea Marii Britanii la Piața comună. Se știe și că premierul Wilson a respins pînă acum această formă de noviciat și cere statutul de membru cu drepturi depline. Călătoria care-l va aduce sîmbătă 9 decembrie pe Brandt la Londra are drept scop să îndulcească această intransigență. Pentru a o îndulci pe cealaltă, cea franceză, ministrul vest-german va folosi întîlnirea cu Couve de Murville în 13 decembrie, la Bruxelles. Observatorii sînt însă sceptici în ceea ce privește rezultatele acestor eforturi de conciliere. Iar reuniunea Uniunii Europei occidentale — „cei șase" plus Marea Britanie — care s-a deschis luni la Paris și se încheie joi nu pare nici ea să făgăduiască ceva în acest sens. Mai ales că divergențelor în problemele Pieței comune, ordinea de zi le-a adăugat pe acelea privind viitorul alianței atlantice. În cadrul unui interviu acordat ziarului „France-Soir" și publicat marți seara, adică în plină desfășurare a lucrărilor, ministrul de externe francez Couve de Murville a reafirmat pozițiile țării sale, într-un mod menit să răspundă și preocupărilor „europene" și celor „atlantice" ale participanților. „Punctul de pornire al politicii noastre, a spus el, este acesta : împărțirea Europei în două este ceva rău și eforturile noastre trebuie să tindă spre înlăturarea acestei situații... Cînd vorbim despre Europa răsăriteană, Europa centrală, Europa occidentală, e o modalitate de a sublinia că împărțirea în două e anormală. În felul acesta se vor putea stabili în interiorul continentului relații noi, care vor permite reglementarea problemelor europene și în primul rînd a problemei germane. Aceasta înseamnă o Europă deschisă în interiorul ei...".

IMPLICAȚIILE „HOTĂRÎRILOR NERAȚIONALE"

Primele buletine de știri radiodifuzate luni dimineață, primele ediții ale ziarelor (acolo unde ziarele apar și lunea) vorbeau despre atacul eficient al patrioților sud-vietnamezi împotriva celei mai importante baze americane, la Long Binh, acțiune care se inserează în contextul mai larg al intensificării luptelor. (Un bun cunoscător al situației, Olivier Todd, sublinia zilele trecute într-un reportaj din „Le Nouvel Observateur" : „Pe ansamblul fronturilor din Vietnamul de sud, F.N.E. este în ofensivă".) În seara aceleiași zile, un grup de oameni de afaceri, întruniți la Departamentul de Stat în cadrul unei serii de conferințe asupra problemelor internaționale, erau reținuți pentru a asculta o expunere a președintelui Johnson despre războiul din Vietnam. Tot luni, o conferință de presă improvizată a fost cadrul în care președintele, printre cîteva dezmințiri — privind, de pildă, intenția atribuită guvernului de a „îngheța" prețurile și salariile pentru a combate fenomenele inflaționiste ; privind știrea publicată de „Newsweek" despre eventualitatea ieșirii din guvern a ministrului agriculturii Orville Freeman și a ministrului de finanțe Henry Fowler, plus eventuala demisie a ambasadorului Arthur Goldberg după încheierea sesiunii Adunării Generale a O.N.U. — a atins încă o dată problema Vietnamului. În ambele ocazii, pentru a justifica agresiunea și continuarea ei cu orice preț.

Este adevărat că, cerîndu-i-se recent părerea despre declarațiile făcute săptămîna trecută în această privință de către generalul Eisenhower, președintele a preferat să nu comenteze opiniile antecesorului său. Nu fără motiv. Eisenhower preconizase trimiterea în Vietnam a încă 100 000 de oameni, intensificarea raidurilor aeriene, invadarea zonei demilitarizate, în general o agravare exasperată a agresiunii. Ceea ce a alimentat la Washington speculațiile în legătură cu posibile proiecte ale Pentagonului pentru invadarea teritoriului R.D. Vietnam. Ceea ce a adus în același timp fostului președinte aprecieree severă exprimată de „New York Times" că o asemenea luare de poziție „este inoportună, neraționlă și nu corespunde caracterului unui conducător național respectat".

Nu se poate ști dacă, în intenția autorului articolului respectiv, referirea la ceea ce s-a cuveni să fie fizionomia unui „conducător național respectat" trebuia să se oprească sau nu la cel vizat nominal. Fapt este că, într-un climat care poartă deja pecetea vizibilă a preocupărilor electorale, o asemenea formulare are ecou — și în opinia publică și în cercurile politice. În ceea ce privește opinia publică, este semnificativă — dacă nu încă prin amploare numerică, prin tendință — înmulțirea grupărilor și a acțiunilor îndreptate împotriva războiului din Vietnam. Săptămîna de protest organizată de pacifiștii americani între 4 și 10 decembrie, gestul celor 86 de tineri care în acest cadru au restituit colectiv ordinele lor de recrutare, demonstrația a peste o mie de persoane în fața unui centru de recrutare din Manhattan (și arestarea a 250—300 de participanți, printre care pediatrul de renume internațional Benjamin Stock și poetul Allen Ginsberg) apar astfel ca expresia unui anume climat civic în dezvoltare. În ceea ce privește cercurile politice, agențiile consemnează de pildă că senatorul Eugene McCarthy din Minnesota, care a hotărît joia trecută să solicite investitura partidului democrat în alegerile prezidențiale, a fost zilele acestea, la Detroit, obiectul aderiunii entuziaste a unui grup de membri disidenți ai partidului democrat, care au condamnat ceea ce ei numesc „hotărîrile neraționale" luate în ultimii patru ani de Administrație cu privire la Vietnam. Observatorii se întreabă dacă — în lipsa unor succese militare în Vietnam pe care Administrația ar fi dorit, și nu va putea, să le arunce în talerul electoral al partidului democrat — acesta nu va încerca să folosească atu-ul pe care îl poate reprezenta fascinația exercitată asupra opiniei publice de numele președintelui defunct și nu va aduce la un moment dat în prim plan pe Robert Kennedy. Existența însăși a acestor nenumărate și contradictorii zvonuri, pronosticuri, ipoteze dă coeficientul de incertitudine pe care războiul din Vietnam îl introduce în viața politică internă americană.

În ceea ce privește răspunderea pe care S.U.A. au asumat-o în fața omenirii și a istoriei, „tribunalul Russell" și-a încheiat cea de-a doua sesiune, trăgînd o concluzie fără echivoc asupra culpabilității guvernului american.

Gravitatea situației a și făcut ca tribunalul să amîne pentru moment cercetarea altor probleme de care a fost sesizat pentru a continua să se ocupe exclusiv de Vietnam — pînă ce agresiunea va lua sfîrșit.

Florica ȘELMARU

Prima transplantare a inimii la om

În noaptea de 3 decembrie, o echipă de chirurgi de la clinica „Groote Schur" din Capetown a reușit o intervenție senzațională : transplantarea, pentru întîia oară în lume, a inimii de la om la om.

După cum s-a anunțat în ziare, inima cardiacului incurabil Louis Washansky (55 de ani) a fost înlocuită cu inima unei femei, Denise Darwall (24 de ani), moartă în urma unui accident de automobil în care a fost ucisă și mama ei. Intervenția chirurgicală s-a făcut cu consimțămîntul lui Washansky. Pentru Denise Darwall, consimțămîntul a fost dat de tatăl ei, în momentul cînd nu mai exista nici o șansă ca ea să supraviețuiască accidentului. Operația a durat cinci ore. Repunerea în mișcare a inimii transplantate s-a făcut cu ajutorul unui șoc electric. Washansky a revenit la viață în condiții pe care medicii le-au calificat satisfăcătoare ; după 33 de ore de la operație, el a comunicat medicilor : „Mă simt mult mai bine".

În fotografii : Louis Washansky și soția lui ; Denise Darwall ; medicii care au operat, sub conducerea profesorilor Barnard și Lauw.

ROMÂNIA ÎN CIRCUITUL RELAŢIILOR INTERNAŢIONALE

Orice naţiune modernă — indiferent de mărimea teritoriului, de numărul populaţiei, de puterea economică — poate demonstra vocaţia unei participări active la viaţa internaţională — îmi spunea, cu cîtva timp în urmă, prof. Jacques Freymond, directorul Institutului de înalte studii internaţionale din Geneva. România — îşi continua ideea prof. Freymond — oferă prin întreaga ei activitate internaţională, prin iniţiativele şi eforturile pe care le desfăşoară în spirit realist şi înţelept, o imagine cu putere de exemplu a acestei vocaţii. Valoarea prezenţei româneşti în relaţiile internaţionale în general, în relaţiile intereuropene în special, este cu atît mai pregnantă cu cît în epoca atît de agitată şi complexă pe care o trăim, rolul ţărilor mici şi mijlocii trebuie să marcheze o sporită contribuţie la înţelegerea internaţională.

Reproducînd opiniile directorului Institutului genevez de înalte studii internaţionale, nu am făcut decît să personific una dintre numeroasele şi repetatele aprecieri pe care le-am putut auzi formulate de personalităţi din diferite ţări, întîlnite în ultima vreme.

A devenit evidentă oricărui observator *amploarea fără precedent a relaţiilor internaţionale ale României*. Nivelul la care se situează în prezent relaţiile internaţionale ale ţării noastre exprimă justeţea politicii externe promovate de partid şi guvern. Ele concretizează totodată dorinţa manifestă a poporului român de a dezvolta cu toate ţările socialiste colaborarea şi prietenia, buna înţelegere şi colaborarea cu toate popoarele lumii. Atît dezvoltarea pe care o cunosc relaţiile bilaterale şi de cooperare ale ţării noastre cu tot mai numeroase state de pe toate continentele, consecvenţa politicii externe româneşti de largă colaborare, care se bizuie permanent pe principiile respectării independenţei şi suveranităţii, neamestecului în treburile interne ale altor state, egalităţii în drepturi şi avantajului reciproc, cît şi participarea crescîndă la activitatea consacrată salvgardării păcii şi securităţii internaţionale, soluţionării problemelor litigioase, determină stima şi consideraţia opiniei publice mondiale. Realizările în dezvoltarea economică, socială şi culturală a patriei noastre, prezenţa constructivă şi activă a României în planul vieţii internaţionale contemporane stau la sursa prestigiului şi încrederii cu care ne este privită ţara. Sprijinul primit din partea a 112 state pentru susţinerea candidaturii ministrului de afaceri externe al României, Corneliu Mănescu, la preşedinţia actualei sesiuni a Adunării Generale a O.N.U. este o concludentă mărturie a aprecierii de larg consens pe care o întruneşte politica externă constructivă, responsabilă şi eficientă desfăşurată în relaţiile internaţionale de partidul şi guvernul nostru.

Tabloul complex, multilateral, dinamic, pe care-l înfăţişează relaţiile internaţionale ale ţării noastre oferă o perspectivă clară a locului României socialiste pe ecranul lumii contemporane.

Pentru a înfăţişa cititorilor revistei „Lumea" o imagine de ansamblu a relaţiilor bilaterale ale ţării noastre în cîteva sectoare importante — politico-diplomatic şi economic — am avut zilele acestea convorbiri la Ministerul Afacerilor Externe şi la Ministerul Comerţului Exterior.

Desfăşurarea întregii noastre activităţi — ne spune tovarăşul VASILE GLIGA, *adjunct al ministrului afacerilor externe* — este destinată punerii în aplicare în relaţiile interstatale şi în întreaga viaţă internaţională a politicii statului nostru, creării instrumentelor de lucru necesare dezvoltării şi lărgirii colaborării cu celelalte state. Partidul şi guvernul ţării noastre au elaborat principiile de bază şi liniile directoare ale întregii activităţi internaţionale a României socialiste, activitate care urmăreşte să asigure poporului român condiţii de pace şi securitate, în care să-şi exercite liber şi neexpus nici unei presiuni externe capacităţile sale creatoare. Activitatea perseverentă, de zi cu zi, contactele frecvente şi numeroase cu factorii de răspundere din alte state, îndrumarea permanentă a diplomaţiei româneşti, consacră participarea directă a conducerii de partid şi de stat la realizarea politicii externe.

Ceea ce trebuie remarcat ca o caracteristică esenţială a relaţiilor internaţionale ale României este *dezvoltarea lor pe o linie ascendentă, continuă şi de ansamblu*. În cadrul relaţiilor bilaterale şi de cooperare cu tot mai multe state, ţara noastră înţelege construirea acelui sistem de raporturi care să înglobeze aspectele politico-diplomatice, economico-comerciale, cultural-ştiinţifice. Se poate considera că în relaţiile ţării noastre cu fiecare stat-partener se creează o sferă complexă a relaţiilor de colaborare, fapt care contribuie, fără îndoială, prin eforturile ambelor părţi, la intensificarea generală a legăturilor, la adîncirea cunoaşterii, apropierii şi înţelegerii reciproce.

Convorbirea cu tovarăşul *Vasile Gliga* ne-a prilejuit cunoaşterea ultimelor date privind dinamica relaţiilor noastre diplomatice. Republica Socialistă România întreţine în prezent relaţii diplomatice cu 77 de state, deci cu 45 mai multe decît în 1955. Dintre acestea, cu 72 la rang de ambasadă. Repartizate pe continente, statele cu care avem relaţii diplomatice aparţin următoarelor zone : 26 în Europa, 22 în Asia, 20 în Africa, 9 în cele două Americi. Pentru a nu merge cu comparaţia în trecut, este edificator că de la data ţinerii Congresului al IX-lea al P.C.R. au fost stabilite — ca o dovadă a interesului reciproc — relaţii diplomatice cu 11 state (Senegal, Republica Democrată Congo (Kinshasa), Venezuela, Republica Congo (Brazzaville), Republica Federală Nigeria, Republica Federală a Germaniei, Canada, Coasta de Fildeş, Singapore, Columbia, Spania — la nivel de reprezentanţă consulară şi comercială). În momentul de faţă ţara noastră are deschise misiuni diplomatice în 51 de ţări.

În ceea ce priveşte acordurile şi convenţiile încheiate de ţara noastră în ultimii trei ani, ele indică la rîndul lor o dinamică edificatoare. Astfel, în 1965 au fost încheiate 118 acorduri, în 1966 numărul lor a fost de 137, iar în 11 luni din acest an s-au semnat 140 de instrumente bilaterale, politice, economice, culturale, tehnico-ştiinţifice, turistice.

Aceste acorduri, care transpun în practică colaborarea noastră bilaterală, sînt o ilustrare a razei largi de cuprindere a relaţiilor noastre cu diferite state din lume. Aplicarea acestui mare număr de acorduri şi convenţii dovedeşte stabilitatea relaţiilor noastre bilaterale, faptul că progresul lor devine o tendinţă constantă, că adîncirea legăturilor noastre urmează o orientare de perspectivă. În acest sens putem constata că progresul relaţiilor bilaterale temeinice şi trainice permit diplomaţiei româneşti să practice, în prezent, pe scară tot mai largă, schimburile de vederi şi consultările reciproce.

Practica acestor contacte dă posibilitatea cunoaşterii punctelor de vedere şi totodată contribuie la găsirea soluţiilor în probleme de interes reciproc sau general.

După cum se ştie, în centrul politicii noastre externe stau relaţiile frăţeşti şi alianţa cu toate statele socialiste, ceea ce determină ca un mare număr dintre acordurile României să fie realizate în lumea socialistă. Între 1 decembrie 1965 şi 1 decembrie 1967 au fost încheiate peste 120 de acorduri şi convenţii cu toate statele socialiste.

Ţara noastră dezvoltă în acelaşi timp relaţiile internaţionale cu ţările cu alte orînduiri sociale. Se intensifică relaţiile noastre cu celelalte state europene şi de pe alte continente, cu tinerele state independente, în curs de dezvoltare. Cît de rodnice pot fi relaţiile cu ţările în curs de dezvoltare o dovedesc grăitor raporturile României cu Iranul, relaţii care au cunoscut în ultimii 2—3 ani o deosebită amplificare atît pe tărîmul colaborării politico-diplomatice, cît şi pe cel al schimburilor comerciale şi cooperării tehnico-ştiinţifice. În acest scurt interval de timp au avut loc întrevederi la cel mai înalt nivel, vizite reciproce ale şefilor de stat, primilor miniştri şi miniştrilor de externe, numeroase contacte între delegaţii ministeriale.

Înglobînd dezvoltarea legăturilor bilaterale *în toate domeniile de colaborare*, — politică, economică, tehnico-ştiinţifică, culturală —, *cu toate ţările*, indiferent de orînduirea socială căreia îi aparţin, cu contacte multiple la *toate nivelurile*, putem vorbi despre o diversificare largă a relaţiilor internaţionale ale României.

Atît în dezvoltarea relaţiilor bilaterale cît şi în activitatea din organizaţiile internaţionale, România — alături de alte state iubitoare de pace — îşi afirmă prezenţa printr-o poziţie realistă, constructivă, prin iniţiative care, respectînd drepturile suverane ale fiecărui popor, să corespundă totodată intereselor comunităţii mondiale a statelor, în promovarea unei rodnice cooperări interstatale. În această ordine de idei se pot aminti iniţiativele pe care le-a avut România în problema cooperării tuturor statelor europene şi în cea a educării tinerei gene-

→

rații în spiritul idealurilor de pace, prietenie și respect între popoare, inițiative care au generat numeroase și importante acțiuni internaționale la O.N.U., U.N.E.S.C.O., Comisia Economică a O.N.U. pentru Europa și în alte organisme. O bogată activitate diplomatică desfășoară an de an delegațiile țării noastre la O.N.U.

— Cel mai semnificativ capitol al relațiilor noastre bilaterale despre care ați dorit să informați pe cititorii revistei „Lumea" — ne declară tovarășul *Vasile Gliga* — îl constituie vizitele reciproce, convorbirile și contactele la nivel înalt, pe linie de partid și de stat de importanță primordială, care concentrează ca un focar toate componentele majore ale relațiilor internaționale ale României.

În perioada care s-a scurs de la Congresul al IX-lea au fost numeroase contactele, întrevederile, convorbirile avute de conducerea de partid și de stat a României cu personalități de răspundere din zeci de țări ale lumii. În acest răstimp au avut loc întîlniri la cel mai înalt nivel al conducerii de partid și de stat cu țările socialiste, cu numeroși reprezentanți ai partidelor comuniste, muncitorești și democrate din țări capitaliste și din noile state independente. Vizitele și contactele cu state din Europa, Asia, Africa, America de Nord și America Latină, au inclus întrevederi cu șefi de state. Pot fi relevate de asemenea vizitele făcute în țara noastră de personalități marcante din numeroase țări.

Întrevederile la cel mai înalt nivel al conducerii de partid și de stat, precum și cele la nivel guvernamental și ministerial sînt o expresie a stadiului actual de amplă și multilaterală dezvoltare a relațiilor internaționale ale țării noastre.

Conducerea de partid și de stat a țării noastre întreține contacte nemijlocite cu reprezentanții de cel mai înalt nivel, precum și cu personalități de frunte din numeroase state, ceea ce prilejuiește o adîncire a cunoașterii, încrederii și înțelegerii reciproce, contribuie direct și cu o pondere deosebită la dezvoltarea, lărgirea și intensificarea relațiilor externe ale României, înlesnește căutarea soluțiilor celor mai rezonabile la problemele internaționale de interes general.

Este un fapt bine cunoscut că, în cadrul relațiilor noastre internaționale, un loc esențial revine relațiilor economice. Dezvoltarea economiei naționale a României, dinamismul, stabilitatea și capacitatea tehnică crescîndă a economiei noastre, ne îngăduie să luăm parte într-o măsură mereu mai mare la schimburile de valori materiale pe plan internațional. Prin caracterul lor concret și multilateral, relațiile economice devin tot mai mult factori de bază ai cunoașterii reciproce și sporirii încrederii între popoare. În ultimă instanță, relațiile economice constituie un fundament material al conviețuirii normale între state. Angrenarea României în circuitul economic mondial este edificator subliniată prin numărul de peste 100 de state cu care întreținem legături, prin participarea activă la 70 de organizații internaționale cu caracter economic sau tehnico-științific, prin sporul de 75 la sută înregistrat de volumul comerțului exterior al țării noastre între 1960—1966.

În convorbirea avută cu tovarășul DUMITRU USTUROI, *adjunct al ministrului comerțului exterior*, am primit numeroase informații în ceea ce privește extinderea relațiilor economice externe.

Progresele obținute în economia noastră națională, în industrializarea socialistă a țării, permit participarea tot mai amplă a României la schimbul internațional de bunuri materiale și spirituale, intensificarea colaborării și cooperării în diferite forme, inclusiv în domeniul producției, cu state din Europa și de pe alte continente.

Pornind de la această evaluare atotcuprinzătoare — ne spune tovarășul *Dumitru Usturoi* — voi căuta să vă ofer pentru cititorii „Lumii" diagrama cîtorva indici principali ai comerțului exterior. Volumul comerțului exterior pe 1967 este mai mare cu circa 25 la sută față de cel din 1966. Exportul va fi, în acest an, cu 17 la sută mai mare decît în 1966 și cu 26 la sută față de 1965.

Caracteristica principală a comerțului exterior al țării noastre și în special a exportului este continua diversificare a acestuia, în condițiile diversificării piețelor externe. Ponderea produselor cu un grad de prelucrare din ce în ce mai mare crește an de an.

În 1967, din totalul exportului, grupei de mașini și utilaje îi revin 20 la sută, produsele chimice vor reprezenta 6 la sută, mărfurile alimentare 16 la sută, mărfurile industriale de larg consum 10 la sută.

Deținînd o pondere majoritară în comerțul nostru exterior, relațiile economice cu cele 13 țări socialiste reflectă faptul că prietenia și alianța cu toate statele socialiste constituie elementul central al politicii externe a României. Este cu deosebire semnificativ că relațiile economice ale țării noastre cu țările socialiste, atît cele membre ale C.A.E.R., cît și cele care nu fac parte din această organizație, urmează o continuă dezvoltare. Țările socialiste dețin aproximativ 60 la sută din volumul total al comerțului exterior. Uniunea Sovietică are ponderea cea mai importantă, respectiv circa 1/3 din totalul schimburilor noastre comerciale, fiind principalul partener comercial al României.

Încheierea acordurilor comerciale pe anul 1968 va constitui un nou pas în dezvoltarea continuă a relațiilor economice ale Republicii Socialiste România cu țările socialiste. Protocoalele comerciale semnate pînă în prezent, precum și tratativele avansate în curs de desfășurare cu celelalte țări socialiste duc la concluzia că, în anul 1968, volumul schimburilor comerciale cu aceste țări va marca o creștere însemnată față de prevederile acordurilor de lungă durată pentru anul menționat.

Relațiile comerciale dintre țara noastră și celelalte țări socialiste se caracterizează prin procentul important al mașinilor și utilajelor în totalul schimburilor. Un exemplu de dezvoltare a relațiilor economice cu țările socialiste este stabilirea prin protocoalele încheiate cu prilejul sesiunilor comisiilor mixte guvernamentale de colaborare economică și tehnico-științifică din acest an a peste 175 acțiuni de cooperare. Ele se referă la realizarea de noi capacități de producție, în special în industria construcțiilor de mașini, industria chimică și alimentară etc., precum și la cooperarea în executarea de către una din părți a unor produse finite pentru nevoile uneia sau ambelor părți.

Pe o linie ascendentă au evoluat relațiile economice ale României cu țările în curs de dezvoltare din Asia, Africa și America Latină. În perioada 1960—1966 volumul comerțului nostru cu aceste țări a crescut de aproape 2,5 ori. Avem acorduri comerciale și de plăți cu 26 de țări în curs de dezvoltare printre care Iran, R.A.U., India, Siria, Brazilia și altele. Au fost încheiate acorduri de cooperare economică și tehnică cu Iran și R.A.U., precum și acorduri de cooperare tehnico-științifică cu Sudan, Somalia, Kenya, Guineea, Ghana, Irak. Există perspective de extindere a cooperării cu o serie de alte țări, printre care Pakistan, India, Tunisia, Algeria, Maroc etc.

Sporesc legăturile economice cu țările capitaliste, în special europene. Se lărgesc schimburile comerciale ale României cu Franța, sînt în curs de realizare contracte pe baza cărora întreprinderile românești vor coopera cu firme franceze în producția de agregate energetice, de automobile, de mașini și aparataj electronic. Într-un ritm rapid au crescut schimburile noastre economice cu Italia, la care contribuie contractele de cooperare în diversificarea producției românești de tractoare, în producerea de mașini agricole, de utilaje pentru industria chimică și industria alimentară. Pe o linie ascendentă se desfășoară relațiile economice dintre România și Republica Federală a Germaniei. Prospectările întreprinse în ultimul timp dovedesc că într-o serie de domenii, ca producția de instalații și utilaje pentru industria chimică, industria siderurgică, diferite ramuri ale construcției de mașini, există posibilități pentru dezvoltarea colaborării economice și tehnico-științifice, pentru sporirea fluxurilor de mărfuri potrivit intereselor fiecăreia din cele două părți. Volumul comerțului exterior dintre România și Anglia a crescut apreciabil în ultimii cinci ani. Relațiile economice reciproce s-ar putea intensifica și mai mult dacă partea engleză ar crea premise mai favorabile pentru sporirea exporturilor românești în Anglia. Colaborarea româno-engleză în domeniul construcțiilor navale, al utilajelor pentru industria chimică, industria textilă demonstrează că există domenii numeroase în care interesele celor două părți se pot întîlni. Pe planuri multiple se intensifică relațiile economice ale României cu Austria. O evoluție pozitivă, cu largi posibilități de extindere, cunosc legăturile economice ale țării noastre cu Suedia, Elveția, Olanda, Belgia, Danemarca și Finlanda, iar în afara continentului european — cu Japonia.

Dintre cele peste 100 de țări cu care România întreține relații economice, cu 55 de țări ele sînt așezate pe baza acordurilor comerciale anuale, iar cu 24 de țări sînt reglementate de acorduri de lungă durată.

Largul program elaborat de partid în vederea dezvoltării relațiilor economice externe este în curs de îndeplinire, iar documentele de maximă importanță pentru viața și progresul social-economic al țării, care se află în dezbaterea Conferinței Naționale a P.C.R., vor constitui un aport substanțial la realizarea sa.

Convorbirile cu tovarășii *Vasile Gliga* și *Dumitru Usturoi* au furnizat date care ilustrează puternic susținuta activitate pe care o desfășoară România pentru dezvoltarea colaborării politice, economice și culturale cu numeroase state de pe toate continentele.

Cristian POPIȘTEANU

După semnarea documentelor elaborate cu prilejul vizitei delegației guvernamentale economice române la Havana

DEZVOLTAREA COLABORĂRII ROMÂNO-CUBANEZE

Interviu acordat de tovarășul Gheorghe RĂDULESCU

vicepreședinte al Consiliului de Miniștri

Recent, s-a înapoiat în Capitală delegația economică guvernamentală română condusă de tovarășul Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, care, între 19 și 26 noiembrie a.c., a făcut o vizită în Cuba. Într-un interviu acordat revistei „Lumea", conducătorul delegației române a răspuns cu amabilitate la întrebările privind desfășurarea vizitei.

— Care au fost obiectivele vizitei pe care ați întreprins-o în Cuba și cum apreciați rezultatele ei ?

— Am plecat în Cuba, la invitația guvernului acestei țări, pentru a examina, împreună cu tovarășii cubanezi, posibilitățile de dezvoltare a relațiilor de colaborare și cooperare în domeniul economic și tehnico-științific dintre cele două țări. Tratativele purtate cu delegația guvernamentală economică a Cubei, condusă de Marcelo Fernandez, ministrul comerțului exterior, s-au soldat cu rezultate pozitive : au fost semnate două importante documente — Convenția cu privire la crearea comisiei mixte româno-cubaneze de colaborare economică și tehnico-științifică și Protocolul privind schimburile comerciale și plățile între cele două țări pe anul 1968. Scopul comisiei mixte — a cărei creare constituie un moment important în evoluția relațiilor economice dintre România și Cuba — este de a asigura o mai bună studiere a posibilităților de a lărgi și mai mult cooperarea reciprocă în domeniile care interesează cele două părți, de a găsi noi căi și mijloace de extindere a colaborării bilaterale.

Cu prilejul tratativelor purtate la Havana, am convenit să dezvoltăm colaborarea economică între cele două țări în domenii ca : prospectarea și exploatarea zăcămintelor de minereu de mangan și prepararea pe cale chimică a bioxidului de mangan ; valorificarea superioară a produselor secundare obținute din prelucrarea trestiei de zahăr ; prelucrarea peștelui și crustaceelor pe navele de cuit. A fost, de asemenea, elaborat program de lucru prevăzînd întîlniri riodice ale specialiștilor români și banezi.

În ce privește schimburile comerc se poate spune că, în anul 1968, ele înregistra atît o creștere a sortimen de mărfuri cît și o sporire substanția volumului lor, care va fi de cîteva mai mare față de nivelul anului în Lista mărfurilor pe care ni le va partea cubaneză cuprinde : zahăr, lasă, minereuri, cafea, citrice etc. rîndul nostru, vom exporta în Cuba duse ale industriei constructoare de șini, uleiuri minerale, produse agro mentare și ale industriei chimice etc.

Documentele pe care le-am semnc Havana exprimă evoluția ascendent relațiilor economice dintre Români Cuba și arată, totodată, posibilitățile mai largi pe care succesele celor d țări în dezvoltarea potențialului lor terial le oferă pentru extinderea și girea continuă a schimburilor comer și a colaborării bilaterale economic tehnico-științifice. În acest sens, am părtășit pe deplin aprecierea făcută șeful delegației economice cubanez tratative, Marcelo Fernandez, care spus că încheierea cu succes a conv rilor avute cu partea română marche un pas foarte pozitiv în dezvoltarea latiilor de colaborare multilaterală tre cele două țări, deschizînd noi spective cooperării economice — org zată acum la nivel guvernamenta dintre România și Cuba.

— Vă rugăm să împărtășiți c rilor noștri cîteva impresii din tin călătoriei pe care ați făcut-o în C

— Aș vrea să subliniez că încă primele momente ale vizitei noastr Cuba ne-am simțit ca între prieteni. tutindeni am fost înconjurați cu căl și ospitalitate, am fost primiți cu s mente de prietenie frățească, expre legăturilor strînse care unesc popoc noastre în lupta pentru progresul tilateral al celor două țări, pentru cialism. Întîlnirile pe care le-am avu conducătorii cubanezi, cu oamenii cii, cu personalități ale vieții politi obștești din Cuba socialistă, tratat purtate ca și, în general, întreaga zită, s-au desfășurat într-o atmo cordială. Ambianța tovărășească, tul de înțelegere și colaborare, do reciprocă de a dezvolta relațiile de borare și cooperare dintre țările n tre au constituit o constantă a tuturo tîlnirilor și convorbirilor pe care l avut cu conducătorii Cubei.

În timpul vizitei, delegația noast fost primită la Palatul Revoluției de mul ministru al Cubei, Fidel Castro și de președintele Republicii, Osv Dorticos. Am avut astfel plăcerea d revedea, după cîțiva ani, pe Fidel Ca Am purtat convorbiri într-o atmo sinceră, caldă și prietenească. Conc torii cubanezi și-au exprimat satisf pentru vizita delegației române și tru dezvoltarea ascendentă a rela dintre cele două țări. Guvernul C — ne-a spus primul ministru al Cub dorește să dezvolte și în viitor rel frățești de prietenie și colaborare

România. El ne-a rugat să transmitem din partea sa un salut călduros Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu, guvernului țării noastre.

În cursul discuțiilor, conducătorii cubanezi s-au interesat de diverse aspecte ale construcției socialiste în țara noastră, de succesele poporului român. Ei ne-au solicitat să le înfățișăm preocupările partidului și statului nostru privind perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale, planurile noastre de viitor.

M-am folosit de prilejul întîlnirii cu conducătorii Cubei pentru a le transmite salutul frățesc al conducerii de partid și de stat a României, al tovarășului Nicolae Ceaușescu. Am exprimat cu acest prilej dorința și hotărîrea guvernului român de a adînci și dezvolta relațiile bilaterale dintre țările noastre în toate domeniile.

Delegația noastră a urmărit cu interes relatările conducătorilor Cubei, care ne-au înfățișat realizările obținute de eroicul popor cubanez în edificarea socialistă a patriei sale, ne-au vorbit despre proiectele și planurile de viitor ale Cubei. Tovarășii cubanezi au subliniat preocuparea permanentă a conducătorilor țării pentru dezvoltarea multilaterală a economiei naționale. Printre altele, ne-au fost înfățișate planurile de diversificare a producției agricole. În același timp, ni s-a spus că începînd din 1968 se va trece în direcția dezvoltării multilaterale a economiei naționale, prin elaborarea unor planuri de perspectivă pe o perioadă mai îndelungată. Cuba — ne-au spus interlocutorii noștri — dorește să dezvolte relațiile de colaborare economică cu toate țările socialiste ca și cu alte țări de pe glob.

În cursul vizitei pe care am făcut-o, gazdele ne-au oferit prilejul să cunoaștem aspecte ale muncii și preocupărilor poporului cubanez, să ne întîlnim cu muncitori și țărani, specialiști, activiști de partid și de stat, oameni de cultură și artă. Am vizitat ferme de stat din regiunea Havana, precum și sistemul de îndiguire și irigare, organizate în conformitate cu așa-numitul „plan-cordon" al capitalei cubaneze ; scopul acestui plan e acela de a asigura capitalei cubaneze o bază proprie de aprovizionare cu cafea, legume, produse zootehnice (în vechea Cubă, capitala era nevoită să se aprovizioneze din alte regiuni). Vizitarea acestor obiective ca și întîlnirile cu oamenii muncii ne-au oferit prilejul să ne dăm seama totodată de hărnicia și talentul poporului cubanez, de eforturile entuziaste și pline de abnegație pe care le depune în slujba înfloririi continue a țării sale, în apărarea cuceririlor sale revoluționare, independenței și suveranității patriei. Țin, totodată, să relev căldura cu care am fost primiți pretutindeni în orașele și satele Cubei, simpatia manifestată față de țara noastră și poporul ei, dorința exprimată de toți cei cu care ne-am întîlnit de a se întări și mai mult prietenia româno- cubaneză.

Vizita pe care am făcut-o în Cuba constituie o expresie a dorinței reciproce a celor două țări socialiste de a dezvolta și lărgi continuu relațiile multilaterale și colaborarea dintre ele, de a întări prietenia dintre popoarele român și cubanez, în interesul popoarelor celor două țări, al cauzei socialismului.

De la trimisul nostru, Cornel Răducanu

O. N. U.: Dezbaterea a intrat în faza finală

Ședință a Adunării Generale a O.N.U.

Săptămîna la care ne referim acum reflectă ceea ce va fi specific pînă la sfîrșitul lucrărilor și anume dezbaterea paralelă în ședință plenară a punctelor ce revin exclusiv acestui organism (definirea agresiunii, problema Africii de Sud-Vest) împreună cu trecerea în revistă a problemelor examinate în comitete.

În orice caz, totul pare a confirma, după cum a subliniat și președintele sesiunii în întîlnirea recentă cu președinții comitetelor și apoi cu presa, că termenul de 19 decembrie va fi respectat chiar dacă unele probleme de pe ordinea de zi, neexaminate, vor fi eventual transferate sesiunii următoare, existînd precedente în acest sens.

Problema majoră, a cărei abordare nu este încă clarificată nici în ce privește forma nici momentul, este cea a dezarmării. În acest caz Adunarea Generală, respectiv Comitetul politic, nu are deocamdată altceva de făcut decît să aștepte raportul Comitetului celor 18 de la Geneva și abia ulterior să stabilească, în funcție de caracterul interimar sau definitiv al raportului, dacă problema va fi discutată încă în această sesiune sau va alege una din soluțiile posibile pentru anul viitor (sesiune specială, sau Comisia dezarmării).

După adoptarea, în cursul ședinței de luni seara, a proiectului de rezoluție depus de Uniunea Sovietică, România și alte opt țări cu privire la încheierea unei convenții de interzicerea armelor nucleare și convocarea în acest scop a unei conferințe internationale, sau prin dezbatere în cadrul Comitetului celor 18, sau direct între state, — Comitetul politic și-a epuizat ordinea sa de zi. După cum se știe, problema convenției de interzicere a armelor nucleare, propusă spre discuție de U.R.S.S., este singura chestiune din ansamblul problemelor dezarmării care a fost dezbătută la această sesiune. Comitetul politic urmează să se mai pronunțe asupra rezoluției privind folosirea în scopuri pașnice a fundului mărilor și oceanelor, problemă discutată acum cîteva săptămîni în comitet.

Un eveniment important l-a constituit adoptarea, în ședința plenară din 30 noiembrie, a raportului Comitetului al patrulea cu privire la independența cîștigată de poporul din Aden și Arabia de Sud. Sintetizînd cuvintele exprimate de delegați la adresa Republicii Populare a Yemenului de Sud, președintele Corneliu Mănescu a urat tînărului stat consolidarea independenței și suveranității sale și alăturarea eforturilor sale la cele ale întregii comunități internaționale pentru menținerea păcii și securității în lume.

Este posibil ca încă înainte de încheierea sesiunii, O.N.U. să numere 123 de state membre, întrucît noul stat arab a cerut admiterea în organizația internațională.

Trebuie semnalat faptul că terminarea în cursul serii de luni a dezbaterii cu privire la definirea agresiunii, de care ne ocupăm mai departe, a permis trecerea la examinarea ultimului punct care revine, conform agendei, exclusiv ședințelor plenare și anume chestiunea Africii de sud-vest.

Sub acest titlu sînt grupate o serie de documente care se referă la situația existentă în Africa de sud-vest ca urmare a refuzului guvernului sud-african de respectare a rezoluțiilor O.N.U., raportul Comitetului special al O.N.U. privind aplicarea declarației de independență, raportul Comitetului special cu privire la Africa de sud-vest instituit la sesiunea specială din mai 1967 pentru preluarea atribuțiilor de administrație ale acestui teritoriu și pregătirea condițiilor pentru acordarea independenței, rapoarte ale Comitetului al patrulea al O.N.U. Toate aceste documente cer, între altele, intervenția Consiliului de Securitate pentru a pune capăt acțiunilor ilegale de uzurpare a puterii și de ocupare cu forța a teritoriului Africii de sud-vest, politică ce amenință pacea și securitatea internațională.

LEGALITATEA ȘI SITUAȚIA INTERNAȚIONALĂ ACTUALĂ

Pentru cine nu este familiarizat cu prevederile Cartei, sau cu dezbaterile și hotărîrile O.N.U. de-a lungul existenței sale, trebuie să reamintim că, oricît de ciudat ar părea, organizația nu dispune încă de un document juridic care să exprime sintetic, într-o formă definitorie, termenul de agresiune. Într-adevăr, deși Carta O.N.U. în comparație cu alte instrumente internaționale precedente oglindește incontestabil o concepție mai avansată, care interzice nu numai războiul dar și recurgerea la forță în general — o definiție clară a agresiunii nu există, sistemul relațiilor internaționale prezentînd o serioasă lacună în această privință.

Astăzi se impune o acțiune rapidă și hotărîtă în acest sens, cu atît mai mult cu cît situația internațională atrage permanent atenția asupra unor focare de război cu pericol de extindere într-o conflagrație mondială. Plecînd de la aceste realități incontestabile, delegația Uniunii Sovietice a propus, la punctul 95 al actualei sesiuni, o discuție în ședința plenară a Adunării privind măsurile urgente pe care le reclamă lichidarea acestei lacune în sistemul juridic internațional. Trebuie amintit faptul că, așa cum prima încercare de definire științifică a agresiunii aparține U.R.S.S. prin propunerea făcută în cadrul unei conferințe internaționale guvernamentale în 1933 de Maxim Litvinov, căreia România i-a acordat tot sprijinul semnînd în iulie 1933 alături de alte state Convențiile de la Londra, tot Uniunii Sovietice îi revine inițiativa de a propune Națiunilor Unite cu ocazia conferinței de la Dumbarton Oaks din 1944 și apoi sistematic, începînd cu sesiunea a V-a a O.N.U., examinarea acestei importante probleme. De zece ani, de la sesiunea din 1957, problema nu a mai fost însă discutată din cauza opoziției sistematice a unor delegații occidentale, deși între timp adoptarea de către O.N.U. a unor importante documente cu referiri directe la conceptul de agresiune ar fi justificat continuarea eforturilor în această direcție. Este vorba de asemenea hotăriri ca declarația din 1960 asupra acordării independenței țărilor și popoarelor coloniale, declarația din 1965 asupra interzicerii intervenției în afacerile interne ale statelor și apărarea independenței și suveranității lor, rezoluția din 1966 cu privire la interzicerea amenințării cu forța în relațiile internaționale și dreptul popoarelor la autodeterminare, — toate acestea, cuprinzînd prevederi cu contribuții evidente la definirea noțiunii de agresiune. Activitatea comitetului special creat de O.N.U. pentru elaborarea definiției a fost însă formală și fără rezultate.

Așa cum a subliniat V. V. Kuznețov în cuvîntul de început al dezbaterii, introducînd rezoluția propusă de delegația U.R.S.S., există toate motivele pentru reactivarea comitetului special al O.N.U. și pregătirea pentru sesiunea a XXIII-a a unui proiect cuprinzător de definiție a agresiunii, oglindind și ținînd seama de toate instrumentele internaționale existente.

Nu se poate trece cu vederea, a arătat șeful delegației române Mircea Malița, faptul că adoptarea unei astfel de definiții ar fi de natură să promoveze legalitatea internațională, să contribuie la dezvoltarea spiritului de responsabilitate al statelor. Ea ar exercita fără îndoială o acțiune de frînare asupra folosirii forței în viața internațională. Acest lucru se impune cu atît mai mult cu cît circumstanțele internaționale actuale îl cer.

Această idee s-a dovedit a fi larg împărtășită de majoritatea celor ce au luat cuvîntul în plenară, discuția prilejuind evocarea, făcută și în cadrul dezbaterii generale, a marilor pericole pe care le cuprinde continuarea războiului agresiv dus de Statele Unite în Vietnam. Ziarul american „St. Louis Post Dispatch" atrăgea de altfel atenția că „delegația americană a manifestat nervozitate în aceste zile care amintesc argumentele și condamnarea, de către o largă și variată echipă de delegați, a bombardamentelor din Vietnam, făcută și acum două luni și jumătate la începutul sesiunii".

Trebuie remarcat în această ordine de idei că ecoul puternic în interiorul O.N.U. al evenimentelor din S.U.A. legate direct sau indirect de războiul din Vietnam (înlocuirea lui McNamara și apariția primului contracandidat al partidului democrat pentru alegerile din 1968) îi îndeamnă pe ziariști să folosească orice prilej pentru a afla opiniile delegațiilor cu privire la căile de soluționare a acestei grave probleme.

Un nou pretext a fost furnizat de adoptarea de către Senatul american a unei rezoluții cerînd Administrației S.U.A. să aducă problema vietnameză în dezbaterea O.N.U. Părerea celor mai informați observatori nu acordă bineînțeles nici o perspectivă acestei idei care, după cum scrie „Wall Street Journal", „nu exprimă nimic altceva decît o iluzie a Casei Albe". Ziarul „New York Post" este și mai categoric : „Nu o dată, cei direct interesați, vietnamezii, au respins amestecul O.N.U. în această problemă și s-au referit la acordurile de la Geneva. Noul joc diplomatic al Departamentului de Stat nu are șanse".

Este explicabil în acest context interesul deosebit trezit de întîlnirea președintelui Corneliu Mănescu cu ziariștii în cadrul dejunului bilunar „de lucru", majoritatea întrebărilor concentrîndu-se în jurul problemei Vietnamului. După cum observă „Washington Post", răspunsurile au făcut referiri fără echivoc la „dreptul poporului vietnamez de a-și hotărî singur soarta" și la „necesitatea suspendării imediate și necondiționate a bombardamentelor". Este interesant de semnalat că acest ziar publică cele de mai sus în cadrul unui articol cu referire directă la dezbaterea din plenară privind definirea agresiunii și observă faptul că „multe delegații au legat strîns problema definirii agresiunii de dreptul popoarelor la autodeterminare, refuzat, după părerea lor, sud-vietnamezilor". Se poate spune cu certitudine că dezbaterea prilejuită de inițiativa delegației sovietice a dat ocazia să se sublinieze din nou în actuala sesiune principiile fundamentale, cărora O.N.U. trebuie să le fie atașată.

Acelora care contestă valoarea unei asemenea definiții, sau evocă imposibilitatea elaborării ei, li se poate replica prin cuvintele lui Nicolae Titulescu : „Nu există definiții perfecte, imuabile, avînd calități magice de a împiedica războiul. A nega însă posibilitatea unei definiții înseamnă a nega posibilitatea științei și progresului".

Conform procedurii stabilite, după încheierea dezbaterilor în plenară problema definirii agresiunii va fi trimisă spre referire Comitetului juridic (al șaselea) al Adunării Generale, care se va pronunța și asupra rezoluției propuse.

■ O STRÎNSĂ INTERDEPENDENȚĂ

Această săptămînă a înregistrat, printr-o rezoluție adoptată unanim, încheierea dezbaterii asupra problemei principale a agendei Comitetului al treilea, privind situația socială în lume, dezbatere care exprimă sinteza realizărilor statelor membre ale O.N.U. în acest deosebit de important domeniu. Elementul esențial al discuției a reliefat cu putere o idee pentru care țara noastră militează de multă vreme la O.N.U. și anume legătura strînsă și interdependența între acțiunile din domeniul social și acelea privind ansamblul dezvoltării statelor, aprecierea progresului social ca un element constitutiv inseparabil al procesului global de dezvoltare a fiecărei țări.

Anul acesta, cadrul discuției a fost fixat de rapoartele comitetelor respective ale O.N.U. și de expunerea introductivă a doamnei Inga Thorsson, directorul Diviziei de dezvoltare socială a O.N.U., căreia ne-am adresat cu rugămintea de a ne comunica cîteva din preocupările și rezultatele activității sale.

— Ne aflăm în deceniul dezvoltării și ne bucurăm de unele progrese înregistrate pe plan mondial în domeniul sănătății și învățămîntului, dar continuăm să fim martorii unor situații grave în multe țări de pe glob în domeniul producției alimentare, al folosirii forței de muncă și al condițiilor de locuit. Vă dau doar cîteva exemple elocvente : sînt în lume 740 de milioane de analfabeți, în țările slab dezvoltate, în multe regiuni de pe glob are loc o înrăutățire continuă a condițiilor de locuit, resursele naturale nu sînt repartizate în mod echitabil, ceea ce are repercusiuni asupra politicii și planificării sociale. Principalele dificultăți sînt suportate de țările în curs de dezvoltare, cărora li s-a acordat în 1967 un ajutor extern ridicîndu-se la ceva mai puțin de 7,5 miliarde de dolari, în raport cu cele 175 de miliarde de dolari cheltuiți în același timp pentru înarmare. Pentru noi, la O.N.U., o mare preocupare o constituie aplicarea unor programe de dezvoltare regională care se referă între altele la soluționarea problemelor puse de aglomerările urbane. Aplicăm asemenea programe în cîteva țări din America Latină și Africa.

Acordăm o mare atenție chestiunii participării tineretului la dezvoltarea socială, acționînd în acest sens în direcția indicată de declarația Adunării Generale cu privire la promovarea în rîndurile tinerilor a idealurilor de pace, respect reciproc mutual și înțelegere între popoare, la a cărei elaborare delegația României a adus un neprețuit aport. Este vorba de a pune la dispoziția tineretului mijloace economice și de educație pe scară națională într-o serie de țări care resimt lipsa acută a unor posibilități adecvate.

Un moment important al activității noastre îl va constitui prima conferință organizată de O.N.U. anul viitor cu participarea miniștrilor asistenței sociale din țările membre.

Dezbaterea din Comitet a acordat o mare atenție lucrărilor Comisiei speciale a E.C.O.S.O.C. care redactează proiectul viitoarei declarații a O.N.U. asupra dezvoltării sociale. Din dezbatere s-au desprins cîteva idei fundamentale pe care majoritatea delegaților le doresc oglindite în proiect și care decurg direct din premisa legăturii nemijlocite dintre dezvoltarea economică și cea socială. Numeroși delegați au subliniat caracterul universal al declarației, dezvoltarea socială fiind o preocupare pentru toate statele, necesitatea folosirii experienței cîștigate în unele țări indiferent de mărime sau sistem social, importanța folosirii resurselor umane printr-o pregătire corespunzătoare a cadrelor.

Esențială pentru realizarea oricărui progres social rămîne inițierea unor reforme economice și sociale radicale în țările în curs de dezvoltare, singura cale către lichidarea decalajelor economice și sociale. De mare interes s-au bucurat rezultatele practice obținute în țările socialiste și în alte țări care și-au concentrat eforturile spre industrializare, reforma agrară și repartiție echitabilă a venitului național între membrii societății. „Numai asemenea măsuri — a arătat în Comitet delegata română Maria Groza — pot duce la dispariția inegalității economice și sociale, la eliminarea tuturor formelor de exploatare și opresiune, la îmbunătățirea condițiilor de viață materială și spirituală a popoarelor".

Acum Comitetul al treilea examinează programul de măsuri privind organizarea în 1968 a Anului internațional al drepturilor omului și a conferinței din aprilie de la Teheran, cu prilejul celei de-a XX-a aniversări a adoptării Declarației Universale a drepturilor omului.

New York, 5 decembrie

Relaţiile economice şi climatul internaţional

Interviu cu GIUSTO TOLLOY ministrul comerţului exterior al Italiei

Giusto Tolloy s-a născut în 1907 la Triest. A îmbrăţişat cariera militară, absolvind Academia Militară din Modena şi Şcoala de război şi obţinînd gradul de maior. Adversar al fascismului, s-a manifestat împotriva intrării Italiei în al doilea război mondial, fapt pentru care a fost transferat pe diferite fronturi. Reuşeşte să se refugieze în provincia Romagna unde, împreună cu antifasciştii din această provincie, face parte din Comitetul de organizare al Partidului Italian al Muncii care, după eliberare, s-a contopit cu Partidul Socialist Italian. Pînă la eliberare a luptat ca partizan în brigada a VIII-a „Garibaldi".

După terminarea războiului a fost numit secretar al Federaţiei Socialiste din Forli şi Bologna, îndeplinind ulterior funcţia de secretar regional în Emilia. În 1947 este ales membru al Direcţiunii partidului. A fost senator în diferite legislaturi, iar în ultima legislatură a Senatului a îndeplinit funcţiile de vicepreşedinte al Comisiei externe a Senatului şi de vicepreşedinte al Uniunii Interparlamentare Italiene. Este ministru al comerţului exterior din februarie 1966.

Între 1 şi 3 decembrie ne-a vizitat ţara, la invitaţia ministrului comerţului exterior, Gheorghe Cioară, ministrul comerţului exterior al Italiei, Giusto Tolloy. Oaspetele italian a purtat discuţii, privind stadiul actual şi perspectivele relaţiilor economice dintre România şi Italia, cu Ilie Verdeţ, prim-vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri, Maxim Berghianu, preşedintele Comitetului de Stat al Planificării, Gheorghe Cioară, ministrul comerţului exterior, şi Nicolae Giosan, preşedintele Consiliului Superior al Agriculturii. Înainte de a părăsi România, ministrul comerţului exterior al Italiei a avut amabilitatea să răspundă la cîteva întrebări adresate de revista „Lumea".

— Cum apreciaţi actuala dv. vizită în România şi ce importanţă prezintă ea pentru dezvoltarea colaborării economice româno-italiene ?

— În timpul scurtei mele călătorii în România, am avut o serie de contacte deosebit de utile cu personalităţi ale vieţii de stat şi economice româneşti, în cadrul cărora am analizat stadiul actual al schimburilor comerciale dintre ţările noastre, am discutat noi posibilităţi de a dezvolta şi lărgi în viitor colaborarea economică italo-română. Personal, sînt satisfăcut de rezultatele acestor întrevederi şi convorbiri, deoarece am constatat încă o dată, cu deosebită bucurie, că România, ca şi Italia, promovează o politică deschisă, sinceră, în ce priveşte colaborarea economică internaţională. Aceasta duce, desigur, la destindere internaţională, la apropiere între popoare, indiferent de orînduirea lor socială şi politică.

Ţara dv. parcurge acum un larg proces de industrializare şi obţine rezultate care uimesc. Producînd mai multe mărfuri industriale, o ţară va exporta, după cum este firesc, cantităţi mai mari de produse. Noi am discutat relaţiile noastre viitoare şi sub acest aspect. Totodată, ţările noastre pot să producă împreună mărfuri care le interesează, atît pentru nevoile proprii, cît şi pentru exportul comun pe unele terţe pieţe. Această problemă am analizat-o pe larg cu partenerii români şi am convenit că cooperarea între ţările noastre poate şi trebuie să existe. De altfel, între Italia şi România a fost încheiat un Acord de cooperare tehnico-industrială. Sînt convins că acest acord poate deveni viabil, deoarece sînt create premisele necesare ca el să funcţioneze normal, să-şi dovedească din plin eficienţa. Pentru toate aceste considerente, apreciez vizita mea în România ca deosebit de utilă pentru viitorul colaborării noastre în domeniul economic şi nu numai în acest domeniu.

— Care este opinia dv. privind promovarea comerţului internaţional şi rolul său în dezvoltarea colaborării între state ?

— După cum afirmam la început, Italia duce o politică deschisă, de destindere. Ea promovează relaţii comerciale cu foarte multe ţări, indiferent de sistemul lor social-politic, şi depune permanent eforturi în această direcţie. Un exemplu al unor astfel de relaţii cu o ţară care se deosebeşte de Italia ca sistem politic şi social sînt tocmai relaţiile dintre Italia şi România, care şi-au sporit volumul schimburilor economice de aproape trei ori în ultimii şase ani.

În această problemă aş vrea să adaug că, de pildă, Italia este prietenă cu S.U.A. dar ea e dispusă să dezvolte relaţiile comerciale cu ţările socialiste şi chiar procedează în acest mod. De altfel, asistăm de cîţiva ani la intensificarea relaţiilor pe plan economic între Est şi Vest, ceea ce dă naştere unui climat internaţional de bună înţelegere, de apropiere şi, aş zice, chiar de prietenie.

— Ce posibilităţi întrevedeţi pentru dezvoltarea şi adîncirea relaţiilor economice italo-române ?

— După cîte ştiu, Italia ocupă în prezent locul cinci în comerţul exterior al României. La rîndul ei, România se situează pe un loc favorabil în comerţul italian. Diferenţa nu este prea mare. Referitor la stadiul actual al relaţiilor noastre, el este mulţumitor, însă cred că nu se situează încă la nivelul posibilităţilor pe care le oferă economiile noastre. De aceea consider că trebuie să depunem eforturi comune pentru a îmbunătăţi şi mai mult aceste relaţii. În felul acesta, fiecare va ocupa un loc mai bun în volumul total al comerţului exterior al celeilalte ţări : noi, în cel al României, iar ţara dumneavoastră, în cel al Italiei. Ce posibilităţi se întrevăd în acest scop ? Una dintre ele — cea mai importantă — este tocmai aceea pe care o menţionam la început : cooperarea italo-română sub toate formele ei. Un lucru este cert : actualmente, România e un partener căutat pentru faptul că ea promovează în relaţiile externe o politică demnă de apreciat, pentru eforturile pe care le face în prezent ; şi trebuie să declar că ele sînt încununate de succese.

Părăsesc ţara dumneavoastră plin de optimism, convins fiind că stadiul actual al colaborării economice dintre Italia şi România poate fi depăşit în viitorii ani. Făcînd această afirmaţie, mă bazez pe faptul că actualmente sînt create toate condiţiile pentru înfăptuirea acestei dorinţe, reciproce după cîte am constatat. O mărturie în acest sens o constituie prevederile incluse în Protocolul comercial pe anul 1967, semnat de curînd la Roma, care indică o creştere a volumului schimburilor de mărfuri dintre ţările noastre cu 40 la sută, comparativ cu 1966. Şi aceasta reprezintă foarte mult.

T. NITESCU

De la trimisul nostru la Copenhaga, George Serafin

adevărul despre VIETNAM

Interviu cu Jean-Paul SARTRE

Prestigioasei personalități a lui Jean-Paul Sartre ca scriitor și filozof i se asociază intensa sa activitate pe tărîm obștesc, Sartre aflîndu-se frecvent în primele rînduri ale intelectualității occidentale cu prilejul acțiunilor organizate în favoarea ideilor de pace și progres.

Prezența sa în capitala Danemarcei, la lucrările „Tribunalului Russell" în calitate de președinte executiv, se înscrie pe linia preocupărilor sale pentru echitate și legalitate în relațiile internaționale. Deși reținut permanent de intensa muncă desfășurată aici, Jean-Paul Sartre a avut totuși amabilitatea să găsească răgazul necesar și să răspundă solicitării noastre pentru o scurtă convorbire.

Membrii „Tribunalului Russell" ascultă depoziția fostului militar american Donald W. Duncan.

— Multe persoane pe care le-am întîlnit aici mi-au explicat prezența lor la lucrările Tribunalului prin dorința de a cunoaște adevărul asupra războiului din Vietnam și de a se elibera de un oarecare sentiment de culpabilitate izvorît din pasivitatea sau indiferența cu care priveau această problemă în trecut. Este oare aceasta semnificativ pentru starea generală de spirit — prevalentă astăzi în opinia publică apuseană ?

— Da, fără îndoială că da. De altfel, acest lucru poate fi constatat în raport cu acest Tribunal. Numeroși oameni — ați putut-o constata — au cerut să depună mărturii. Numeroși alții au urmărit din această sală dezbaterile. Noi ne-am situat de la bun început pe linia urmărită cu neabătută constanță, de a dezvălui lumii adevărul. Dacă aici nu se află nici un american care să apere poziția guvernului S.U.A., vina nu este a noastră. Invitațiile noastre în acest sens au fost mereu refuzate. Nu este deci vorba de un tribunal orientat în sens unic, dar noi nu putem aduce aici cu forța pe acuzați. Ceea ce ne propunem noi este să putem contribui la realizarea unui salt înainte în opinia publică în ce privește înțelegerea realităților agresiunii americane, a modului în care este dusă ea, a obiectivelor pe care le urmărește. Străduindu-ne și acționînd în această direcție, noi avem însă nevoie și de sprijin. În primul rînd de presă. Din păcate, constatăm că unele ziare din țările occidentale n-au înțeles încă destul de bine acest lucru. Există, firește, peste tot numeroase luări de poziție împotriva agresiunii. Dar sînt încă oameni și cercuri care nu o văd în lumina ei reală și care atribuie altor factori, altor situații, întîietatea în preocupări. Ca să nu pomenesc de altceva, iată doar importanța și interesul ce se acordă diferenței în materie de tehnologie între Statele Unite și Europa occidentală. Dar agresiunea împotriva poporului vietnamez — și ați avut prilejul să auziți aici mărturisiri zguduitoare — rămîne problema fundamentală. Ea are implicații mult mai adînci și vizează mult mai departe.

— Cunoaște o tot mai largă extindere convingerea că agresiunea din Vietnam, deteriorînd climatul internațional, creează un teren propice pentru tulburări și conflicte în alte regiuni ale globului. Împărtășiți această convingere ?

— Desigur că o împărtășesc, dar cred în plus și altceva. Agresiunea, pe lîngă că înlesnește alte tulburări în viața internațională, reprezintă expresia unei anumite politici imperialiste în condițiile date ale dezvoltării istorice, cu obiective pe scară mondială. Nu mă gîndesc la problema unui al treilea război mondial, ci la interesul major pe care îl manifestă în momentul de față imperialismul american : acela de a demonstra că războaiele de eliberare, războaiele populare n-au sorți de izbîndă. V-ați dat seama că el are astfel în vedere și alte regiuni, și alte continente. Agresiunea sa în Vietnam urmărește deci și acreditarea ideii că un război popular — de guerilă, cum spun ei — nu poate fi cîștigat. În Vietnam, ei doresc să ofere exemplul în acest sens.

— Membrii Tribunalului numără numeroși oameni de litere. Traduce aceasta corelația stabilită de ei între profesiunea de scriitor și angajarea activă față de problemele ce afectează direct progresul societății contemporane ?

— Lucrurile stau într-adevăr astfel. Este firesc să stea astfel. Nici unul din cei pe care-i aveți în vedere nu face o distincție între profesiunea de scriitor și angajarea de care vorbiți. Este o identificare totală. Cercetați-le opera și urmăriți-le activitatea publică și veți vedea că lucrurile se prezintă așa cum am spus eu. De altfel, Peter Weiss pregătește o nouă piesă pe tema războiului din Vietnam. Nu, firește, în calitate de membru al Tribunalului. Ci de scriitor, de om.

— Care este dorința dv. cea mai arzătoare pentru anul ce vine ?

— Victoria poporului vietnamez. Pe care o merită — prin cauza luptei sale, prin sacrificiile și jertfele pe care le aduce în numele acestei cauze. Mărturiile și datele prezentate aici nu lasă îndoială asupra crimelor de care agresorii s-au făcut vinovați. Dar victoria și pacea pe care poporul vietnamez sînt convins că le va cîștiga, îi vor permite să-și orînduiască viața așa cum o dorește.

Copenhaga, noiembrie

CA-RU-SE-LUL

Eugen Preda

Johnson și colaboratorii săi

Deși în folclorul politic american s-a încetățenit de mult proverbul „caii nu se schimbă în mijlocul rîului", această regulă, aplicabilă mai ales într-un an electoral, a fost, se pare, încălcată și încă în stil mare, prin anunțarea plecării lui Robert McNamara de la Pentagon.

În capitala americană, cercurile politice continuă să se întrebe asupra motivelor grabei cu care a fost luată hotărîrea, știut fiind că ocuparea postului de director al Băncii Internaționale de Reconstrucție și Dezvoltare mai putea fi amînată pînă după alegerile prezidențiale din noiembrie viitor. În același timp, pe malurile Potomacului se manifestă o adevărată inflație de zvonuri în legătură cu soarta altor membri ai Cabinetului. Revista „Newsweek" crede a ști că în curînd își vor părăsi departamentele Orville Freeman, ministrul agriculturii, și Henry Fowler, ministrul de finanțe. Motivele ar fi chiar de ordin electoral. La această listă s-ar mai adăuga și numele reprezentantului permanent al Statelor Unite la O.N.U., Arthur Goldberg, căruia i se atribuie intenția de a demisiona după încheierea actualei sesiuni a Adunării Generale.

Rămîne de văzut dacă toate aceste zvonuri se vor adeveri sau nu. Cert este că discuțiile despre înmulțirea schimbărilor în cabinetul președintelui Johnson au primit un serios impuls o dată cu explozia știrii despre plecarea, la începutul anului viitor, a lui Robert McNamara din fruntea Pentagonului.

Într-o societate în care mai toate se evaluează în bani, Robert McNamara a fost considerat omul care conduce cea mai mare „afacere" din țară. Într-adevăr, timp de șapte ani, acest „calculator electronic ambulant" — cum fusese poreclit — a condus Pentagonul „administrînd" 4,5 milioane de angajați și un buget care, în actualul exercițiu, se ridică la 73 de miliarde de dolari. Încă în urmă cu cîțiva ani în cartea „A Thousand Days" (O mie de zile) fostul consilier al Casei Albe, Arthur Schlesinger jr. scria că, în Statele Unite, „mașina de război a luat dimensiunile unui imperiu. O treime din statele membre ale O.N.U. numără mai puțini locuitori decît personalul departamentului apărării și numai cîteva state au un buget superior lui".

Interesul cu care este discutată demisia lui McNamara în cercurile de presă americane nu se datorește numai faptului ca atare. Ceea ce a surprins a fost faptul că s-a trecut peste obiceiul ca posturile importante din guvern să fie schimbate după alegeri prezidențiale și nu în momentul în care bate la ușă o campanie electorală.

Actualul aparat guvernamental numără 2,2 milioane de salariați. Se consideră însă că, în ramura executivă sînt numai patru sute de posturi-cheie (inclusiv membrii guvernului). Din punct de vedere legal, avizele în legătură cu aceste numiri sînt date președintelui de „Comisia serviciului civil". În urmă cu trei ani, președintele Johnson a anunțat că John W. Macy jr., conducătorul comisiei, va folosi un sistem electronic în scopul de a găsi „pe cei mai calificați oameni din America pentru a servi guvernul". Se pare că primul și, de altfel, ultimul demnitar important recrutat pe baza acestui sistem a fost John T. Connor, care conducea o mare firmă de produse farmaceutice. El a fost destinat să devină ministru al comerțului, post pe care, de altfel, l-a părăsit după doi ani. De atunci nu s-a mai auzit nimic despre sistemul electronic de selectare. În schimb, după cum scria revista „U.S. News and World Report" în legătură cu noile numiri survenite pe diferite trepte ale ierarhiei în ultimul timp, „cei mai mulți sînt texani ori vechi prieteni din alte zone, sau prieteni ai unor vechi prieteni". În acest sens, revista amintea, în numărul său din 25 septembrie 1967, de texanul Ramsey Clark, numit în vara anului trecut ministru al justiției, de Abe Fortas, propulsat membru al Curții Supreme, și de Leonard Marks, conducătorul instituției care se ocupă de propaganda americană în străinătate (U. S. Information Agency).

Sistemul numirilor în funcțiile importante este cu mult mai complicat decît pare la prima vedere. În nici un caz nu s-ar putea alcătui o fișă-program pentru ca rezultatele să poată fi obținute prin calculatoare electronice. Mai ales la ocuparea funcțiilor importante se parcurge un adevărat „labirint" înainte de a se degaja o concluzie, printre punctele obligatorii ale parcursului fiind consultările cu reprezentanții lumii de afaceri, cu intermediarii lor, cu figurile cheie din Congres etc.

Cuvîntul hotărîtor în consultările pentru desemnarea persoanelor care se ocupă de relațiile externe ale Statelor Unite — începînd cu diplomația și terminînd cu problemele militare — îl au centrul de putere financiară de pe coasta răsăriteană a țării cunoscut mai ales sub numele de „Wall Street", Consiliul pentru afaceri externe din New York, Fundațiile Rockefeller, Ford, Carnegie s.a.m.d. Actualul cabinet numără de altfel între membrii săi pe secretarul de stat Dean Rusk, care în trecut a fost președintele Fundației Rockefeller, și pe ministrul sănătății, educației și asigurărilor sociale, John Gardner, anterior președintele Fundației Carnegie. Anul trecut, cînd principalul consilier de la Casa Albă al președintelui, McGeorge Bundy, și-a dat demisia, el a trecut de îndată în fotoliul prezidențial al Fundației Ford.

Pînă la alegerile prezidențiale din 1964, deci timp de un an după ce L. B. Johnson a devenit președinte, modificările în aparatul Casei Albe și în guvern nu au luat amploare. La vremea respectivă, mulți comentatori americani explicau aceasta prin dorința de a se sublinia continuitatea cu Administrația Kennedy. În anul 1965, în guvern au survenit doar două modificări : numirea lui Henry Fowler ca ministru de finanțe și a lui Lawrence O'Brien, singurul supraviețuitor politic al „mafiei irlandeze" a lui John F. Kennedy, numit ministru al poștelor. Plecarea lui O'Brien dintre consilierii de la Casa Albă și intrarea lui în guvern a marcat însă accelerarea procesului de înlocuire a celor mai apropiați colaboratori ai președintelui cu oameni noi, direct legați de el.

În februarie 1966 acest proces a fost complet încheiat prin demisia lui McGeorge Bundy, asistent special al președintelui, pentru securitatea națională. Deși nu era membru al cabinetului, prin atribuțiile ce i se încredințaseră, el devenise în mod virtual egalul lui Dean Rusk și al lui Robert McNamara. Deoarece birourile consilierilor se află la subsolul Casei Albe, plecarea lui Bundy a fost interpretată de unele ziare ca echivalînd cu o fisură la baza clădirii.

Demisia lui Bundy a constituit atît punctul terminus al înlocuirii foștilor consilieri ai Casei Albe, cît și începutul unor schimbări în eșalonul superior care se ocupă cu politica externă. După cum s-a putut observa mai tîrziu, anul 1966 a adus un aflux de „fețe noi" în domeniul politicii externe, fără a se efectua însă și o infuzie de noi idei. Cu excepția titularului Departamentului de stat, întregul eșalon superior al acestui minister s-a schimbat. Personajul numărul doi din acest minister, George Ball, subsecretar de stat, care se ocupa în special cu problemele europene, și care a fost unul din

nașii ideii forțelor multilaterale nucleare, idee ce a trebuit să fie abandonată — și-a dat demisia. În încercarea de a se îmbunătăți relațiile cu țările de la sud de Rio Grande a trebuit să fie sacrificat și personajul numărul trei din departamentul de stat, Thomas Mann, considerat principalul specialist în problemele Americii Latine.

Un alt texan care, la fel ca Mann, a dispărut în 1966 de pe scena politică de la Washington a fost amiralul în rezervă William Raborn, conducătorul C.I.A. În locul lui a fost numit un profesionist din aparatul central al organismului de spionaj, Richard Helms. Pe posturile rămase vacante la Departamentul de stat au fost numiți, în septembrie 1966, Nicholas de B. Katzenbach și profesorul Eugene W. Rostow. Fratele celui din urmă, cunoscutul economist W. W. Rostow, a ocupat în același an locul lui McGeorge Bundy, avînd însă puteri mai limitate. O trăsătură comună amîndurora era susținerea intensificării agresiunii în Vietnam.

Schimbarea care a dat naștere la cele mai multe comentarii anul trecut a fost numirea la Departamentul de Stat a lui Katzenbach care își pierdea postul de ministru al justiției. Dispărea astfel orice urmă a trecerii prin acest minister a fratelui defunctului președinte, Robert Kennedy. În momentul în care s-au produs schimbările de la Departamentul de Stat, James Reston scria că „dl Johnson prezidează asupra unui cabinet obosit în care patru membri — Rusk, McNamara, Freeman și Udall — au aceleași funcții ca și la începutul Administrației Kennedy. Ei sînt obosiți din punct de vedere nu atît fizic, cît intelectual, ei nu sînt — cu excepția lui Dean Rusk — atît de extenuați cît sînt de plictisiți și prinși în capcana susținerii repetate a vechilor argumente și poziții politice".

În primele zile ale anului a părăsit cabinetul ministrul comerțului, John Connor. Motivul aparent era de natură tehnică, deoarece se anunțase un proiect de fuzionare a acestui minister cu Ministerul Muncii. Concomitent au început însă să aibă loc schimbări și în eșalonul superior al Pentagonului. Mai întîi și-a dat demisia unul din adjuncții lui McNamara care se ocupa de problema informațiilor. Tot în luna ianuarie, Cyrus Vance a devenit persoana numărul doi la Pentagon. După numai cîteva luni, în iunie, el și-a dat demisia. A fost înlocuit cu secretarul marinei, Paul Nitze, căruia i-a urmat John McNaughtin. Acesta din urmă a murit însă într-un accident de avion înainte de a-și prelua postul. În presa americană atît Cyrus Vance cît și McNaughtin erau considerați asociați apropiați ai lui McNamara.

Ce se va întîmpla în viitor este greu de stabilit la ora actuală. Cert e că McNamara părăsește oficial Administrația Johnson. Se pare că va mai trece multă apă pe Potomac pînă cînd vor fi cunoscute motivele reale ale acestei demisii. Răsunetul acestei demisii a fost atît de puternic în capitala americană, încît faptul că fostul profesor de filozofie, Charles Frankel, a anunțat că abandonează funcția de asistent al secretarului de stat pentru problemele de educație și cultură, a trecut aproape neobservat. Pozițiile celor doi n-aveau, desigur, aceeași pondere în Administrație dar, în ceea ce-l privește, Frankel n-a ezitat să anunțe că motivul demisiei sale este dezacordul cu politica oficială în Vietnam. „Concluzia sa a fost că el nu poate rămîne la postul său ca un bun soldat pentru ceea ce consideră a fi o cauză rea". („Washington Post")

Memorandumul prezentat de guvernul elvețian Comitetului celor 18

Guvernul Elveției a prezentat Comitetului celor 18 state pentru dezarmare un memorandum în legătură cu proiectul de tratat de neproliferare a armelor nucleare. În memorandum se spune :

„Elveția acordă cea mai mare atenție activității Comitetului celor 18 pentru dezarmare. Ea este convinsă că interesul comunității națiunilor face necesar ca răspîndirea și proliferarea armelor nucleare să fie oprite. Deci, Elveția speră că va fi încheiat un tratat de nerăspîndire satisfăcător.

Actualul proiect de tratat (ENDC 192, 193) nu poate determina guvernul elvețian să adopte o poziție definitivă, întrucît textul este supus amendamentelor și unul din principalele lui articole lipsește. Totuși, proiectul are nevoie de unele observații critice care, după cum sperăm, vor fi luate în considerare de participanții la tratative.

1. Articolele 1 și 2 din proiectul de tratat conțin unele idei care trebuie să fie definite cu mai multă precizie pentru clarificarea angajamentelor pe care le comportă.

a) Cele două articole interzic transferarea directă sau indirectă de dispozitive explozive nucleare. Autoritățile elvețiene consideră că termenul «indirect» se referă la furnizarea de arme, materiale explozive sau asistență tehnică în scopuri militare prin intermediul unei terțe țări, fie că aceasta participă sau nu la tratat.

b) Fraza «să fabrice sau să obțină prin alte mijloace arme nucleare sau alte dispozitive nucleare explozive» nu se referă, potrivit interpretării date de autoritățile elvețiene, la exploatarea zăcămintelor de uraniu, înnobilarea uraniului, extragerea plutoniului din combustibili nucleari, sau fabricarea de elemente combustibile din apa grea, atunci cînd aceste procese sînt efectuate în scopuri civile. Autoritățile elvețiene ar dori ca aceste interpretări să fie confirmate oficial.

2. Viitorul articol 3 cu privire la control ar trebui să exprime îndeosebi următoarele principii :

a) Controlul trebuie să fie limitat la circulația materiilor prime și în special a celor fisionabile, după cum prevede paragraful 5 din preambul. El nu trebuie să meargă dincolo de obiectivul său, și anume — împiedicarea ca aceste produse să fie folosite pentru fabricarea de arme.

b) Nu trebuie să existe un dublu control.

c) Cheltuielile pentru control trebuie să fie suportate de către organul de control (...)

d) Fiecare stat trebuie să aibă dreptul de a obiecta împotriva unor anumiți inspectori și să ceară ca inspectorii să fie însoțiți în timpul controlului de propriii săi funcționari.

e) Pentru menținerea egalității în condițiile întrecerii între state ar fi de dorit ca controlul să se extindă și asupra instalațiilor nucleare civile ale statelor nucleare.

3) Articolul 4 cu privire la dreptul de a folosi energia nucleară în scopuri pașnice trebuie completat după cum urmează :

a) Paragraful 6 din preambul exprimă intenția țărilor care posedă arma nucleară de a pune la dispoziția tuturor semnatarilor tratatului informațiile și avantajele aplicațiilor tehnologiei nucleare, obținute din perfecționarea dispozitivelor nucleare explozibile care se pretează uzului civil. Această intenție trebuie transformată într-un angajament juridic în corpul tratatului (...)

b) În ce privește exploziile atomice în scopuri pașnice, autoritățile elvețiene consideră că intențiile exprimate în paragraful 8 al preambulului trebuie, de asemenea, să constituie un articol al tratatului. Acest articol poate preconiza înființarea unui organism special, în care să fie reprezentate țările care nu posedă arme nucleare, pentru a stabili condițiile în care pot avea loc explozii nucleare în scopuri pașnice.

4. Pentru ca tratatul să-și îndeplinească obiectivul, el trebuie să fie cît mai universal. Ar fi de dorit ca articolul 6, paragraful 3, să stipuleze că intrarea în vigoare a tratatului trebuie să formeze obiectul ratificării de către un număr cît mai mare posibil de state, inclusiv toate țările semnatare care posedă arme nucleare. Elveția nu poate participa la tratat decît dacă majoritatea puterilor care ar putea poseda arme nucleare participă și ele (...)

5. Articolul 7 prevede că tratatul trebuie să aibă o durată nelimitată. A subscrie la un asemenea angajament pare greu de conceput într-un domeniu în care dezvoltarea este atît de rapidă și de imposibil de prevăzut ca aceea a științei nucleare și a implicațiilor sale tehnice, economice, politice și militare. În consecință, ar fi preferabil ca tratatul să fie încheiat pe o perioadă limitată, la sfîrșitul căreia o conferință de revizuire să hotărască asupra prelungirii lui. În cursul acestui interval, statele care posedă arma nucleară ar putea adopta măsuri precise în scopul limitării armamentelor (...)

6. Tratatul va stabili o discriminare juridică netă între state ținînd seama de faptul dacă ele posedă sau nu arma nucleară ; a consimți la aceasta ar însemna pentru statele nenucleare un sacrificiu greu, care este de neconceput, în afară de cazul în care ar primi ceva în schimb. Deoarece securitatea lor este periclitată în primul rînd de cursa înarmărilor, s-ar putea realiza un oarecare progres prin limitarea acesteia. Prevederile din preambul asupra acestei probleme nu sînt suficiente, deoarece ele nu constituie un angajament, ci o simplă declarație de intenție. (...) Mai mult, statele nucleare ar trebui să-și ia angajamente în mod solemn și oficial să nu recurgă niciodată și să nu amenințe cu folosirea armelor nucleare statele nenucleare membre ale tratatului.

Asemenea prevederi ar satisface într-o oarecare măsură cererile statelor nenucleare privind securitatea.

7. Ar fi de dorit ca tratatul să prevadă o procedură obligatorie de arbitraj pentru toate controversele privind interpretarea și aplicarea sa."

reportaj pe glob

în ţara KALEVALEI

Horia Liman

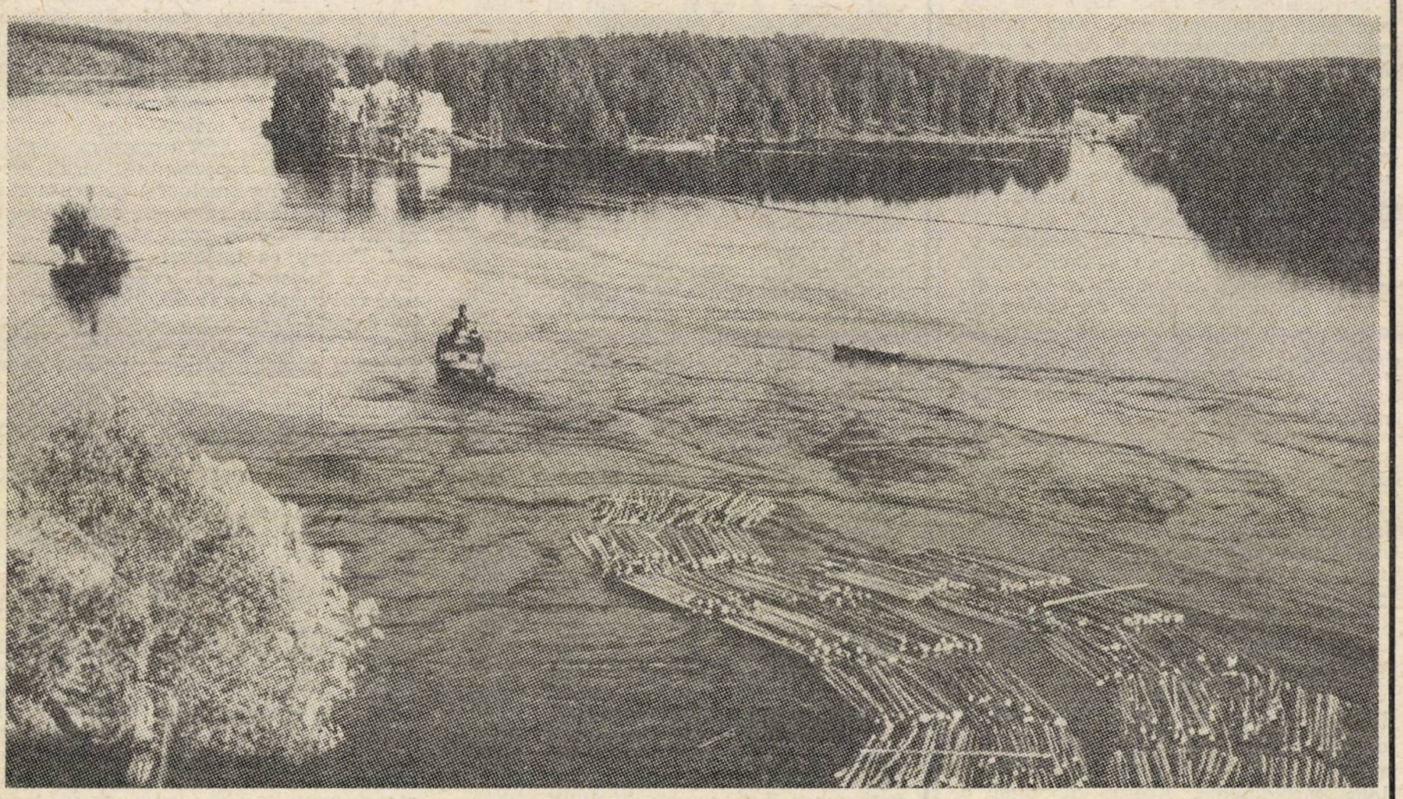

Primul contact, deconcertant, este acela al graiului. Vrei să ieşi din aeroport, dar indicaţia „Ulospääsi" nu găseşte în tine nici o rezonanţă. Vrei să intri, dar ce-ţi poate spune un cuvînt ca „Sisäänkäitävä" ?. Întîlneşti, ici şi colo, ce-i drept, expresii „internaţionale" : „taksi", „hotelli", „viini", dar „ a conduce" se traduce prin „saattaa", iar avertismentul „atenţie" prin „huomio". De altfel, la restaurant (ravintola) eşti complet dezarmat în faţa listei de mîncare. Piinea este „leitää", oul — „muna", supa — „keitto", iar cotletul de vacă — „vasikankyljis". Legumele însă sînt mai apropiate de limbile cunoscute : tomatele se numesc „tomaattia", salata — „salaatti". Întocmai ca şi unele băuturi : „kahvia" (cafea), „soodavesi" (apă minerală), „limonaadia". Dar laptele, în lipsă de neologism, se numeşte „mai toa", după cum berea este „olutta".

Limba finlandeză este, fonetic şi morfologic, indescifrabilă. Poate cea mai concentrată din limbile europene, nu foloseşte prepoziţii şi pronume posesive ci desinenţe cauzale şi sufixe posesive. Spui „talo" şi înţelegi „casă" ; dacă spui „talo-ssa" traduci „în casă" ; „talo-ssani" se tălmăceşte prin „în casa mea". O limbă cu o expresie densă şi totuşi sonoră, melodioasă. La 98 de consoane, numeri 100 de vocale. Fenomen unic, care se adaugă originalităţii graiului finez. Cu atît mai uluitor de original cu cît Finlanda a fost timp de şapte veacuri o provincie suedeză, iar literatura finlandeză a mijit abia către mijlocul secolului trecut. O bună lecţie de robusteţe în faţa vicisitudinilor unei istorii dominate de invazii, războaie şi calamităţi naturale.

■ SIMBOLICUL GRANIT

Un scriitor din Helsinki mi-a istorisit o anecdotă care circulă pe seama haimienilor, locuitori ai centrului ţării. Un tînăr ţăran, surdo-mut din naştere, lucra alături de tatăl său. La un moment dat, plugul lovindu-se de un bolovan, brăzdarul s-a rupt în două. Atunci, spre stupefacţia tatălui, băiatul a pronunţat, perfect articulat, o strașnică sudalmă specifică regiunii. „Dar nu eşti mut !", a exclamat tatăl cu respiraţia tăiată. „De ce nu ai vorbit pînă acum ?" Iar băiatul a răspuns senin : „Foarte simplu, n-am avut prilejul". Haimienii sînt într-adevăr ermetici. Locuitorii Ostrobotniei, în vestul ţării, sînt circumspecţi şi iuţi la mînie. Cei din Savo însă, spre răsărit, sînt vioi şi comunicativi. Spre deosebire de carelieni, mai puţini vorbăreţi şi mai visători.

Temperamentul unui popor este modulat de natura ţării sale. Iar natura nu este clementă aici. În sud, în centru, în nord omul are de înfruntat stihiile elementelor dezlănţuite. Ostilitatea solului, lunga zi de vară, lunga noapte de iarnă. Poate că simbolul cel mai grăitor al Finlandei nu este nici apa, nici pădurea, ci granitul. Îl întîlneşti peste tot : în mijlocul pădurilor de mesteceni sau de brazi, în mijlocul zecilor şi zecilor de mii

La Helsinki a fost ridicat un monument (fotografia de sus) consacrat marelui compozitor finlandez Ian Sibelius. Monumentul, lucrat în granit şi oţel, este opera sculptorului Eila Hiltunen.

Principala materie primă a Finlandei — lemnul — alunecă zi şi noapte pe firul apelor.

de lacuri, în mijlocul orașelor. Blocurile acestea roșii, de granit, exprimă cum nu se poate mai bine tenacitatea ca de piatră a unui popor a cărui existență este o luptă continuă.

La Tuusula, 32 de kilometri spre miazănoapte de Helsinki, casele se pierd în pădurea de pini și de mesteceni, case albe și roșii de lemn. Einar Wingvist, președintele Uniunii centrale a producătorilor agricoli, îmi vorbește despre cooperativa din sat. Partea lui măsoară 40 de hectare teren arabil și fîneață și 120 de hectare de pădure. În total, cooperatorii dispun de 8 000 hectare pămînt arabil și 9 000 hectare de pădure. Întreb : „Dar unde este cîmpul ? Einar Wingvist mă privește întîi surprins, apoi rîde, făcînd un gest rotund, cu mîna întinsă. „Ei bine, aici, peste tot".

Privesc în sus : brazii aduc o notă austeră, alături de mesteceni, mai verzi, mai luminoși, mai optimiști. Brazii sînt mai subțiri decît mestecenii, care au trunchiul mai gros și decît cel al pinilor. Dar și unii și ceilalți se despletesc în frunzișul rar care lasă lumina să se reverse în fascicule largi spre pămînt, să sărute pămîntul. Pînă la Tuusula, cerul a privit prin sita copacilor, pentru a contempla bolovanii roșii de granit și mlaștinile stătute. Aici însă, pămîntul e bun. Nici piatră, nici mlaștini. Și în poiene se revarsă aurul grîului de toamnă sau fineața. Tuusulienii mai pun orz, ovăz, cartofi. Dar sînt modești. „Noi nu cerem prea mult pămîntului, îmi spune Einar Wingvist. Noi nu-l violentăm. Un șoc îl poate degrada și... în Finlanda se caută pămînt. Cu înfrigurare".

Cîmpul este „peste tot". Adică în poienile pădurii. Pentru că în rest, cît cuprinzi cu privirile, te întîmpină arborii și apa. În Finlanda, pretutindeni, arborii și apa, mereu laolaltă, într-o infinită comuniune. Iar în depresiunile glaciare, în luminișuri, plugul și omul. Spațiul este zgîrcit și nu suportă mașinile. De aceea munca este cu atît mai grea. Dar nu numai spațiul gonește tractorul. Ci și pămîntul. Cine poate ști unde țîșnește apa, sub crusta nesigură a ogorului ?

Și totuși... agricultura contribuie cu 10 la sută la venitul național, în timp ce exploatările forestiere — oricît ar părea de ciudat — cu numai 9 la sută.

Agricultura finlandeză cere o muncă de petic cu petic. Pădurea însă te copleșește prin proporțiile ei gigantice : o suprafață împădurită de 19,5 milioane hectare. La Kemi, centrul exploatărilor forestiere, am văzut sute și sute de mii de bușteni. O fabrică de celuloză ocupă întreaga insulă în jurul căreia șerpuiește iute fluviul încărcat de bușteni. Mi se spune cu o precizie rece : „Aproape 20 de milioane de bușteni pe an". Și-mi imaginez flota aceasta nesfîrșită de trunchiuri în cascadă revărsîndu-se spre Kemi, în capătul de nord al golfului Botnic. În jur, întinderi uriașe de tundră.

KAIPOLA

Spre miază-zi, cu puțini ani în urmă, țărmurile lacului Päijänne erau pustii. Acum ești întrebat : „Ai fost la Kaipola ?" Este mîndrie în întrebarea aceasta, dar și un îndemn imperativ. Te urci în mașină și gonești într-acolo. Kaipola este o peninsulă înconjurată de păduri dese. Dar copacii au fost doborîți și s-a înălțat în locul lor un vast complex industrial. În cea mai mare uzină de hîrtie de ziar din Europa, aici, în marginea lacului Päijänne, se produc 350 000 de tone de hîrtie de ziar și 15 000 tone hîrtie de ambalaj. Materie primă — materia primă ancestrală a Finlandei : lemnul ; curge pe apele lacului din zori pînă în zori. Iar mașinile uzinei sînt de producție finlandeză. Numai cu două decenii în urmă, Finlanda era o țară agricolă. Astăzi, industria metalurgică folosește o treime din forța de muncă a țării. Iar șantierele navale... Finlanda este prima constructoare de spărgătoare de gheață din lume.

Romancierul și dramaturgul Väinö Linna vorbește despre un soldat care a făcut o iarnă de război fără a se despărți de vechea lui arbaletă. Omul nu avea încredere în armele moderne. Asemenea lui, pădurea a fost timp de secole forța și slăbiciunea finlandezilor. Forța, pentru că au existat prin ea. Slăbiciunea, pentru că a menținut Finlanda în stadiul de țară agricolă. Astăzi, eroul lui Väinö Linna apare ca un personaj de satiră. Pînă nu de mult țară a monoindustriei, ea s-a populat în ultimele decenii cu fabrici de cabluri și mașini electronice, uzine metalurgice și fabrici textile. În nord, în Laponia îndepărtată, pe firul fluviului Kemi, un lanț de hidrocentrale suplinește lipsa de cărbuni și de petrol a țării.

Sînt numai 50 de ani, în acest decembrie 1967, de cînd Finlanda este o țară independentă. Progresele realizate în numai cinci decenii dezvăluie imense resurse vitale. Imense resurse la un popor de nici cinci milioane de suflete !

Clima cioplește sufletul oamenilor, peisajul modelează ochiul artistului. Kalevala, marea epopee a geniului popular, este epică prin suflul și ritmul ei. Țară populată de mituri, Kalevala dispută Pohjolei — altă țară mitologică — un obiect magic și nedefinit : Sampo. După unii — soarele sau o coloană de cer.

ARHITECTURA LUMINII

Dincolo de Tuusula, un drum de pădure străjuit de mesteceni duce spre Ainola, locul în care Sibelius odihnește, acoperit de o placă de aramă și înconjurat de arbori și apă. Aici, cel mai finlandez dintre compozitorii finlandezi a dat viață poemului simfonic „Tapiola" și „Simfoniei pastorale a Nordului". În ele cîntă, ca într-un caleidoscop muzical, apa și vîntul, umbrele și luminile pădurii, primăvara exuberantă a țării și lunga iarnă a tenebrelor. În casa-muzeu a lui Akseli Gallen Kallela, la Ruovesi, în mijlocul pădurilor haimiene și în marginea mării, te întîmpină un peisaj multicolor dominat de un albastru intens. Opera acestui Sibelius al picturii finlandeze te reține prin valoratia luminii, de o transparență translucidă.

Arhitectura însăși reproduce elementele primare ale peisajului. O arhitectură albă, care cheamă lumina, care celebrează cultul luminii într-o țară frustrată de ea timp de luni și luni. Trebuie să vezi bisericile și casele de cultură înălțate de Alvar Aalto. Arhitectul captează lumina în ferestrele largi, în fascicule de sticlă, care te poartă prin toate ungherele construcției sale, prin labirintul unor canale de apă transparentă, scînteietoare, exaltată ; penumbra și lumina se îngemănează într-un dialog patetic al formelor și spațiilor, într-un poem al contrastelor, într-un recitativ în care țîșnește, mereu biruitor, nota clară de cristal a luminii.

La Turku, la Tampere, în lunile de vară ziua începe la ora 3, în zori, iar seara se anunță la ora 22, atunci cînd restul Europei se apropie de miezul nopții. O seară scurtă, ca zvîcnetul unei inimi. N-a apucat să-și coboare umbrele, cînd s-a și risipit. Îți amintești atunci de „tatăl tuturor barzilor", bătrînul Väinämöinen, care deținea puterile sale în cîntec. Spun străvechile „runos" : cîntecele lui Väinämöinen îngenuncheau deopotrivă pe oameni și forțele naturii.

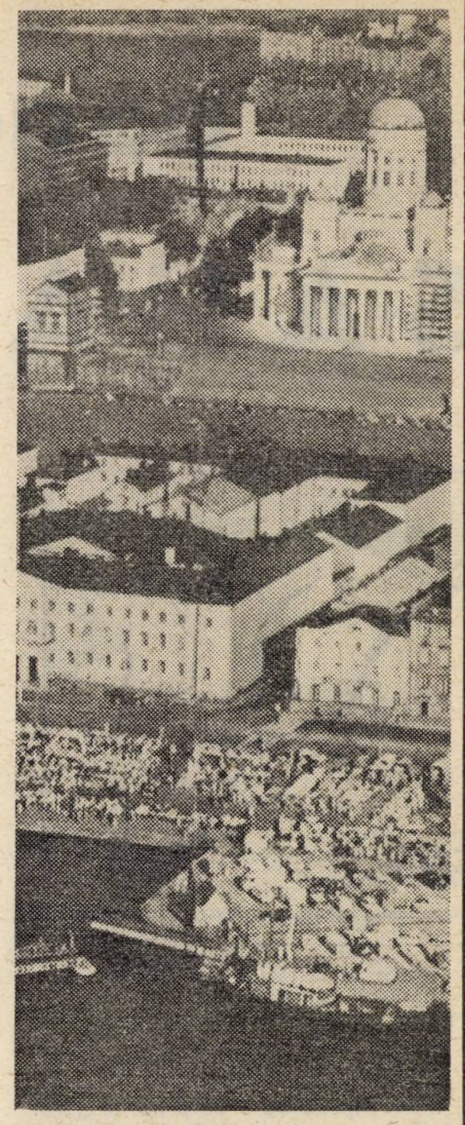

Helsinki. Portul și piața Senatului

Geografic, peisajul este uniform, dar nu și monoton. În uniformitatea lui, pămîntul acesta dur oferă o infinită varietate de nuanțe. Apa și pămîntul sînt complementare și creează la fiecare pas un nou peisaj. Nu știi dacă lacul înconjoară insula sau dacă pămîntul îmbrățișează lacul. Cea mai mare dintre ele, Saimaa, este o succesiune de golfuri, de insule, de strîmtori, de peninsule, de istmuri, de lunci, parcă născute din ape, de stufărișuri înfiorate de poezia intensă ce se degajă din această comuniune a pămîntului cu apa, cu soarele crepuscular ce-și rătăcește razele roșii în frunzișuri și în ape, cu soarele ce zăbovește în asfințit de parcă n-ar voi să se despartă de ape, de parcă le-ar chema fascinat spre el. Este în întinderile fără margini de ape ale lacului Saimaa o tăcere înaltă, vastă, care parcă absoarbe sunetele, murmurul apelor, cîntecele păsărilor, foșnetele arborilor. Înțelegi de ce finlandezii sînt parcă ciopliți în piatră : ei au școala solitudinii, a tăcerii, a așteptării nopții, a așteptării zilei, școala aspră a spațiilor infinite.

1 160 kilometri de pămînt și apă, 1 160 kilometri de peisaj orizontal. Asemenea întinderi îți dau sentimentul eternității. Peisaj fără margini, iarnă fără margini, vară fără margini, o lume a infinitului, iar în lumea aceasta cinci milioane de oameni dezleagă alfabetul unei tenacități unice, tenacitatea omului care a cucerit magicul Sampo.

bogăţiile SAHAREI

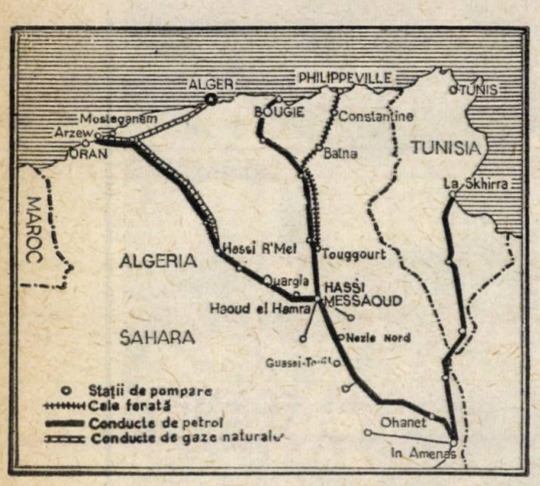

Harta conductelor de petrol şi gaze naturale din Sahara

Articol scris pentru „Lumea" de Dr. Nicolas Sarkis

În răstimp de cîţiva ani, Algeria a trecut pe primul plan al ţărilor deţinătoare şi mari exportatoare de petrol şi gaze. Producţia sa petrolieră, încă neglijabilă pînă în 1958, a atins 35 milioane tone în 1966 şi va continua să crească intens într-un viitor previzibil. Dezvoltarea exploatării de gaze apare şi mai frapantă, deoarece Algeria este, începînd din 1964, prima ţară din lume care exportă gaze naturale lichefiate de la uzina sa de lichefiere din Arzew. În ciuda acestei dezvoltări rapide, industria algeriană a hidrocarburilor se află încă într-un stadiu iniţial. Importanţa rezervelor sale de petrol şi gaze îi deschide însă imense perspective pe dublul plan al dezvoltării interne şi al exporturilor.

Algeria datorează această dezvoltare imenselor resurse descoperite în ultimii ani în subsolul Saharei. O apreciere sumară a acestor resurse permite să se estimeze potenţialul economic al ţării şi perspectivele sale de viitor. Dacă este adevărat că hidrocarburile figurează în fruntea listei bogăţiilor Saharei algeriene, nu trebuie să uităm — aşa cum se face adeseori — că subsolul ei ascunde numeroase resurse minerale nu mai puţin importante, dar care nu au făcut încă obiectul unei valorificări pe scară largă. Printre acestea figurează pe prim plan minereurile de fier, cărbunele, cuprul, zincul şi tungstenul.

Cercetările petroliere întreprinse în Algeria de la începutul anilor 1950 s-au caracterizat atît prin rapiditate cît şi prin importanţa rezultatelor obţinute : spunem rapiditate, căci marile descoperiri au început încă în 1956, adică la numai patru ani de la iniţierea explorărilor şi nu au încetat să apară de atunci. Ultimele ca dată sînt cele efectuate în vara anului 1967 de către Societatea Naţională Algeriană pentru Petrol (SONATRACH), în bogatele zăcăminte de la El Borma, din sud-estul Algeriei.

Diferitele zăcăminte care posedă acumulări de hidrocarburi sînt repartizate în următoarele zone :

Bazinul de la Hassi-Messaoud din Algeria centrală este regiunea cu cel mai mare zăcămînt saharian de petrol, conţinînd rezerve care ating 2 735 milioane tone metrice, dintre care 2 442 milioane tone rezerve „dovedite" şi 293 milioane tone rezerve „recuperabile". Zăcămîntul se află la o adîncime de 3 300—3 500 metri şi întinderea sa acoperă nu mai puţin de 1 500 km pătraţi, dintre care o zonă utilă de 1 000 km pătraţi. În 1966, producţia a fost asigurată de 119 sonde cu o medie generală de 312 000 barile/zi de fiecare sondă. Fiind lipsit de sulf, petrolul de la Hassi-Messaoud poate fi folosit la motoarele cu ardere internă, imediat după centrifugarea şi dopajul său. El e amestecat cu gaze naturale, dintre care o parte se utilizează în centralele electrice, iar o alta este reinjectată în zăcămînt pentru a menţine presiunea în sondele de producţie.

Al doilea zăcămînt petrolier al Algeriei centrale este *bazinul de la El-Gassi-El-Agreb*, al cărui petrol prezintă aceleaşi avantaje în ceea ce priveşte densitatea şi conţinutul în sulf, ca şi cel de la Hassi-Messaoud.

Bazinul din Marele Erg Oriental. Această zonă conţine zăcăminte de petrol lichid şi de gaze naturale. Primelor descoperiri de gaze (Touareg, Nezla, Gassi Touil, Hamra, Toual) le-au urmat descoperirile de petrol, de cele mai multe ori sub forma unor inele de zăcăminte de gaze, în straturile triasice de la Gassi Touil, Rhourde Nouss, Rhourde El Baguel.

Cel mai mare zăcămînt petrolier din această regiune este cel de la Rhourde El Baguel, care ocupă printre zăcămintele algeriene locul al doilea după cel de la Hassi Messaoud, cu rezerve de 426 milioane de tone, din care 352 milioane tone rezerve dovedite. Acestuia îi urmează zăcămîntul de la Gassi Touil, ale cărui rezerve au fost evaluate, în 1966, la 260 milioane tone.

Bazinul paleozoic de la Polignac. Aici s-a efectuat prima descoperire de petrol din Algeria pe structura de la Edjeleh, urmată de multe alte descoperiri, printre care cele mai importante sînt zăcămintele de la Zarzaïtine, Tin Fouye, Tiguentourine, El-Adeb-Larache şi Ohanet. Zăcămintele mai importante din zona bazinului Polignac sînt cele de la Zarzaïtine şi Edjeleh, care conţin, numai ele două, rezerve dovedite de 350 milioane tone. Acestora li se adaugă descoperirile efectuate de SONATRACH, începînd din primăvara anului 1965. În cursul ultimilor doi ani, această societate, ca şi societatea ASCOOP, au înregistrat la activul lor cinci descoperiri principale : Timedratiné-est, Tin Fouyé Tabenkort, Djoua-est, El-Borma, Mesdar el Haoud-Berkaoui.

Ţinînd seama de caracterul recent al acestor descoperiri, sînt încă în curs lucrări pentru delimitarea zăcămintelor. Se poate deci considera că cifra de 3,8 miliarde tone, prezentată în general pentru ansamblul rezervelor petroliere „dovedite" ale Algeriei, reprezintă un minimum care va fi desigur depăşit prin reevaluările în curs, pentru diferite zăcăminte.

REZERVELE DE GAZE NATURALE

Cu rezerve dovedite evaluate în mod foarte prudent la peste 3 000 miliarde metri cubi, Algeria deţine aproximativ 11,5 la sută din rezervele mondiale de gaze naturale, cifrate foarte aproximativ la 25 000 miliarde metri cubi. În aceste cifre nu sînt incluse rezervele recuperabile ale zăcămintelor algeriene, care se ridică la peste 2 000 miliarde metri cubi. Trebuie să ţinem seama şi de faptul că, într-o măsură mai mare decît pentru petrol, cifrele oficiale prezentate cu privire la rezervele de gaze naturale sînt deosebit de prudente, ele aflîndu-se în general sub nivelul realităţii, aşa cum o dovedesc ultimele reevaluări ale diferitelor zăcăminte care au dus la rezultate superioare. Într-adevăr, spre deosebire de ţări ca Statele Unite sau U.R.S.S., în care, de mulţi ani, eforturile de cercetare sînt efectuate în mod sistematic şi intens, mari zone ale teritoriului algerian urmează de-abia să fie explorate. Din aceste motive se poate afirma, fără a da dovadă de un optimism exagerat, că rezervele scoase la iveală pînă în pre-